

รายงานการวิจัย
ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดินปี 2536

รายงานฉบับสมบูรณ์

การสำรวจทางพฤกษอนุกรมวิธานเพื่อการอนุรักษ์พรรณไม้หายากของไทย
1. สังคมพืชบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า
ณ หวังทอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โดย

ทวีศักดิ์ บุญเกิด
ฉบฉวี ทรัพย์ทอง
ชุมพล ชูณวาศี
วิยศ เทพหัสดิน
บุศบรณ ณ สงขลา

รายงานการวิจัย

ทฤษฎีงบประมาณแผ่นดินปี 2536

รายงานฉบับสมบูรณ์

การสำรวจทางพฤกษอนุกรมวิธานเพื่อการอนุรักษ์พรรณไม้หายากของไทย

1. สังคมพืชบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า
ณ หัวกอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โดย

ทวีศักดิ์ บุญเกิด

อบรณ์ท์ ไทยทอง

ชุมพล คุณวาลี

วิษดา เทพหัสดิ

บุศบรณ ณ สงขลา

RESEARCH REPORT

GOVERNMENT RESEARCH FUND, FISCAL YEAR 1993

FINAL REPORT

TAXONOMIC SURVEYS AND CONSERVATION OF THAI BEACH PLANTS
1. PLANT COMMUNITIES AT PHRACHOMKLAO SCIENCE PARK
AT WA-KOR, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

BY

THAWEESAKDI BOONKERD
OBCHANT THAITHONG
CHUMPOL KHUNWASI
WIYADA THEPHUTTI
BUSBAN NA SONGKHLA

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้จากการสนับสนุนเงินทุนวิจัย จากเงินทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ 2536 ที่จัดสรรให้กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบคุณฝ่ายวิจัย คณะวิทยาศาสตร์ และ ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มา ณ โอกาสนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณบุคลากรของ โครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ ณ ห้วยกอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เช่น อาจารย์สาลิน วิบริทร์ อาจารย์ วิทยา มลภณี คุณพิมพ์พันธ์ พันธ์พันธ์ คุณณิษิตา งานทรง และ คุณพิมพ์สมร คัมสุวรรณ ที่กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการอุทยานฯ และ ให้ความสะดวกในการสำรวจ และ เก็บตัวอย่างพรรณไม้

ขอขอบคุณฝ่ายข้อมูล กรมอุตุนิยมวิทยา และกองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน ที่กรุณาให้ข้อมูลสภาพอากาศ และข้อมูลเกี่ยวกับดิน ตามลำดับ เพื่อใช้ประกอบในการเขียนรายงานนี้

ขอขอบคุณ คุณ จเร สดากกร แห่งพิพิธภัณฑสถานฯ ตึกพิฆะพรรณ กรมวิชาการ เกษตร ที่กรุณาให้ความสะดวกในการศึกษาตัวอย่างพรรณไม้

ขอขอบคุณ อาจารย์ ทรงศักดิ์ สัราณัฐสุข ที่ช่วยบันทึกภาพประกอบบางส่วน นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากนิสิตปริญญาโทของภาควิชา พฤกษศาสตร์ เป็นจำนวนหลายคนได้แก่ อาจารย์ อโร ดำศรี โรงเรียนสราษฏร์พิทยา จังหวัดสราษฏร์ธานี ที่ได้ร่วมในการสำรวจ และ เก็บตัวอย่างพรรณไม้ตั้งแต่เริ่มแรก นาย สมราน สดดี ซึ่งนอกจากร่วมในการสำรวจ และ เก็บพันธุ์ไม้แล้ว ยังช่วยในการตรวจสอบชนิดตลอดจนการจัดทำรายงาน นางสาว อติพร หวังวัชรกุล และนางสาว รสริน พลวัฒน์ ช่วยในการเก็บตัวอย่าง และการพิมพ์ ตลอดจนตรวจทานรายงาน นางสาว สิวลัย สุภากิจ นางสาว ศิริพร เดชากิจไพศาล และ นิสิตปริญญาตรี ซึ่งได้ร่วมในการเก็บตัวอย่างพรรณไม้ จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ นาย สมเจตน์ แสงคำ ผู้ช่วยจัดทำตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง สดท้ายนี้คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนให้ทำการวิจัยเรื่องนี้

โครงการวิจัย "การสำรวจทางพฤกษอนุกรมวิธานเพื่อการอนุรักษ์พรรณไม้หายากของไทย
1. สังคมพืชบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์"

ชื่อผู้วิจัย   ทวีศักดิ์ บุญเกิด
                                  อนันต์ ไทยทอง
                                  ชมพล คุณวาสี
                                  วิศดา เทพหัตถ์
                                  บุศบรรม ณ สงขลา

เดือนและปีที่ทำวิจัยเสร็จ มกราคม 2537

บทคัดย่อ

การสำรวจสังคมพืชบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ ได้รวบรวมพรรณไม้หายากที่มีเนื้อเยื่อลำเลียง จำนวน 81 วงศ์ 162
สกุล 184 ชนิด และพบไลเคนส์พวกฟอยลมหนึ่งชนิดซึ่งเป็นรายงานการพบครั้งแรกของป่า
หายากของไทย ซึ่งได้จัดทำคำบรรยายลักษณะเป็นภาษาไทยอย่างสั้น ๆ ได้อีกปราชัยถึง
ความหลากหลายของพรรณไม้บริเวณหายากของไทย ความคล้ายคลึงของพรรณไม้จากการ
ศึกษาในที่ต่าง ๆ การไม่พบพืชอิงอาศัย และการพบไลเคนส์พวกฟอยลม นอกจากนี้ยังได้
เสนอแนวทางการอนุรักษ์พรรณไม้หายากของไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Project Title: "Taxonomic Surveys and Conservation of Thai Beach
Plants 1. Plant Communities at Phrachonklao Science
Park at Wa-kor, Prachuap Khiri Khan Province."

Name of the Investigator: Thaweesakdi Boonkerd
Obchant Thaithong
Chumpol Khunwasi
Wiyada Thephutti
Busban Na Songkhla

Year: 1994

ABSTRACT

The enumeration of 81 families, 162 genera, 184 species, of vascular-beach plants and a new record of fruticose lichen at Phrachonklao Science Park, at Wa-kor, Prachuap Khiri Khan Province is given; including short descriptions of the species listed. The diversity of Thai-beach plants, floristic similarity between different studied areas, the absence of epiphyte, and the presence of fruticose lichen are discussed. Moreover guideline for future conservation of Thai-beach plant is discussed.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
หน้าหัวเรื่อง	i, ii
กิตติกรรมประกาศ	iii
บทคัดย่อ (ไทย)	iv
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)	v
สารบัญ	vi
รายการตารางประกอบ	vii
รายการภาพประกอบ	viii
1. บทนำ	1
1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์	1
1.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	1
1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ	1
1.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ	1
1.2 ลักษณะทางธรณีวิทยา	3
1.3 สภาพป่าชายหาดของประเทศไทย	3
1.4 การศึกษาพรรณไม้ชายหาดของประเทศไทยในอดีต	5
1.5 สภาพป่าบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้าในอดีต	6
2. วิธีการวิจัย	11
3. ผลการวิจัย	13
3.1 สังคมพืชบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า	13
3.2 คำบรรยายลักษณะ	25
4. การอภิปรายผล	71
4.1 ความหลากหลายของพรรณไม้บริเวณป่าชายหาด	71
4.2 พืชอิงอาศัย	72
4.3 การพบพืชพวกไลเคนส์บริเวณป่าชายหาดห้วยกอ	73
5. ข้อเสนอ	84
6. ข้อเสนอแนะ	85
7. บรรณานุกรม	88

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1.1	แสดงปริมาณน้ำฝน ความชื้นสัมพัทธ์ และ อุณหภูมิของจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์เฉลี่ย 10 ปี	2
3.1	แสดงวงศ์ สกล ชนิด ความหนาแน่น และ ลักษณะนิสัยของ พืชใบเลี้ยงคู่ในบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หัวก้อ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	15
3.2	แสดงวงศ์ สกล ชนิด ความหนาแน่น และ ลักษณะนิสัยของ พืชใบเลี้ยงเดี่ยวบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หัวก้อ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	24
3.3	แสดงวงศ์ สกล ชนิด ความหนาแน่น และ ลักษณะนิสัยของ พืชพวกเฟินบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หัว ก้อ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	25
3.4	แสดงวงศ์ สกล ชนิด ความหนาแน่น ของไลเคนส์ บริเวณ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หัวก้อ จังหวัดประ- จวบคีรีขันธ์	25
4.1	แสดงวงศ์ ชนิด ของพรรณไม้บริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์ พระจอมเกล้า ณ หัวก้อ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ พบใน ป่าชายหาดบริเวณอื่นในประเทศไทย	74

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1.1	แผนที่แสดงที่ตั้งของอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๘
1.2	แผนที่แสดงสภาพพื้นที่ของอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๙
1.3	สภาพพื้นที่ของอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๐
2.1	แผนที่แสดงการแบ่งพื้นที่ของอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๒
4.1	ตัวอย่างของความหลากหลายของพรรณไม้บริเวณชายหาดหัวก้อ	๘๐
4.2	ตัวอย่างของความหลากหลายของพรรณไม้บริเวณชายหาดหัวก้อ (ต่อ)	๘๑
4.3	ตัวอย่างของความหลากหลายของพรรณไม้บริเวณชายหาดหัวก้อ (ต่อ)	๘๒
4.4	ตัวอย่างของความหลากหลายของพรรณไม้ที่หน้ามบรี บริเวณชายหาดหัวก้อ	๘๓

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. บทนำ

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

1.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ประมาณ 495 ไร่ 3.2 ตารางวา หรือประมาณ 0.8 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ $11^{\circ} 40' - 11^{\circ} 45'$ เหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ $99^{\circ} 46' 30" - 99^{\circ} 48'$ ตะวันออก (ภาพที่ 1.1) ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 336 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 และห่างจากศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประมาณ 10 กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่คล้ายรูปสี่เหลี่ยมคางหมู (ภาพที่ 1.2) ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของบ้านหว่าโทน ตำบลคลองวาฬี และส่วนหนึ่งของตำบลห้วยทราย อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่ด้านตะวันออกจดอ่าวไทย พื้นที่ด้านตะวันตกจดทางรถไฟสายใต้ ส่วนพื้นที่ด้านใต้จดคลองหว่าโทน และบางส่วนของตำบลห้วยทราย พื้นที่ทิศเหนือจดถนน รพช. ที่เริ่มเลียบชายฝั่งทะเล

1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ทั้งหมดของอุทยานฯ เป็นพื้นที่แบบหาดและสันทราย (Beach and sand dune) เป็นพื้นที่ค่อนข้างราบของตะกอนทะเลเก่า (เขตสำรวจดินที่ 5, 2527) เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของคลื่นหรือกระแสน้ำทะเลพัดพาทรายไปกองทับถมไว้ตามริมฝั่ง หรือขึ้นไปกองทับถมไว้บริเวณเหนือหาด (ภาพที่ 1.3) วัตถุต้นกำเนิดดินบริเวณนี้จะเป็นพวกเนื้อหยาบ เช่น ทรายหรือทรายปนเปลือกหอยทะเล

1.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จากการพิจารณาข้อมูลปริมาณน้ำฝนที่ตกโดยเฉลี่ยแต่ละเดือนในรอบ 10 ปีของสถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ตารางที่ 1.1) จะเห็นได้ว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีภูมิอากาศจัดอยู่ในประเภทฝนเมืองร้อน คือมีอุณหภูมิสูงตลอดปี และมีช่วงแล้งที่เห็นได้ชัดในรอบปี (เขตสำรวจดินที่ 5, 2527) จากตารางที่ 1 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 1,060 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตกเฉลี่ยตลอดปีมี 116 วัน เดือนที่แห้งแล้งที่สุดในรอบปีคือเดือน ธันวาคม มีปริมาณน้ำฝนเพียง 5.85 มิลลิเมตร เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในรอบปีคือเดือน ตุลาคม มีปริมาณน้ำฝน 256.83 มิลลิเมตร เดือนที่มีวันฝนตกมากที่สุดในรอบปีคือเดือนสิงหาคม มีจำนวนวันฝนตก 18 วัน และเดือนที่มีฝนตกน้อยที่สุดคือเดือนธันวาคม ซึ่งมีจำนวนวันฝนตก 1.5 วัน

ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยในรอบปี 76.3 เปอร์เซ็นต์ เดือนธันวาคม เป็นเดือนที่มีความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดคือ 70.75 เปอร์เซ็นต์ และมีฝนตกเพียง 5.85 มิลลิเมตร เดือนตุลาคม เป็นเดือนที่มีความชื้นสัมพัทธ์สูงที่สุดคือ 82.25 เปอร์เซ็นต์ และมีฝนตกถึง 256.83 มิลลิเมตร จะเห็นได้ว่าความชื้นสัมพัทธ์จะเป็นสัดส่วนโดยตรงกับปริมาณน้ำฝน

อุณหภูมิเฉลี่ยเป็นองศาเซลเซียส เดือนที่มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในรอบปีคือเดือนเมษายน มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงถึง 29.1 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอุณหภูมิต่ำสุดในรอบปี

ตารางที่ 1.1 แสดงปริมาณน้ำฝน ความชื้นสัมพัทธ์ และ อุณหภูมิของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เฉลี่ย 10 ปี (พ.ศ. 2526-2535)

เดือน	ปริมาณน้ำฝน เฉลี่ย (มม)	จำนวนวันที่ ฝนตก	ความชื้นสัมพัทธ์ เฉลี่ย (%)	อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส)
มกราคม	23.03	2.9	75.87	25.1
กุมภาพันธ์	24.95	3.3	79.25	28.9
มีนาคม	26.71	2.8	76.50	27.6
เมษายน	44.04	4.0	75.37	29.1
พฤษภาคม	116.44	11.4	76.00	28.8
มิถุนายน	86.76	16.8	76.50	28.0
กรกฎาคม	91.19	14.3	75.00	28.0
สิงหาคม	77.38	17.9	75.37	27.8
กันยายน	84.81	14.9	77.75	27.5
ตุลาคม	256.83	17.3	82.25	26.7
พฤศจิกายน	222.43	8.9	75.00	26.2
ธันวาคม	5.85	1.5	70.75	25.0
เฉลี่ยตลอดปี	1,060	116	76.3	27.4

หมายเหตุ ข้อมูลได้รับความอนุเคราะห์จาก กรมอุตุนิยมวิทยา

คือเดือนธันวาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ย 25.0 องศาเซลเซียส ค่าความแตกต่างของช่วงที่มีอุณหภูมิสูงสุดและต่ำสุดในรอบปีต่างกัน 4 องศาเซลเซียส

จากข้อมูลอุตุนิยมวิทยาของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้รวบรวมโดยกองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน เป็นเวลา 25 ปี (ระหว่างปี พ.ศ. 2494-2518) และข้อมูลระหว่างปี 2526-2535 (ตารางที่ 1.1) สรุปได้ว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีฤดูกาลใหญ่อยู่ 3 ฤดู คือ

ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม จนถึงเดือนพฤศจิกายน เป็นเวลาประมาณ 7 เดือนโดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งลมนี้พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย โดยฝนจะตกหนักในเดือนพฤษภาคมแล้วฝนจะทิ้งช่วงในเดือน มิถุนายน และกรกฎาคม หลังจากนั้นฝนจะตกหนักในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายน

ฤดูแล้งเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะพัดพาเอาอากาศแห้งและความหนาวเย็นมา

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคมถึงช่วงเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพล

จากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งลมนี้จะพัดมาจากบริเวณความกดอากาศสูงในทะเลจีนใต้พัดเอาความชื้นมา

จากข้อมูลปริมาณน้ำฝนที่ตกโดยเฉลี่ยในแต่ละเดือน และ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีจะเห็นได้ว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเขตอับฝนเนื่องจากมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นเทือกเขายาวกั้นไว้ ทำให้ฝนตกพัดพาไปตกในทะเลหมด (เขตสำรวจดินที่ 5, 2527)

1.2 ลักษณะทางธรณีวิทยา

จากการศึกษาแผนที่ดินของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ดำเนินการโดยเขตสำรวจดินที่ 5 (2527) พบว่าพื้นที่บริเวณอุทยานฯ เป็นดินชุดหัวหิน (Hua Hin Series) จัดเป็นพวกดิน (family) sandy, siliceous, nonacid กลุ่มย่อย (sub group) Typic Quartzipsamments กลุ่มดิน (great group) Quartzipsamments อันดับ (order) Entisols ดินชุดนี้เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดีเกินไป มีการไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้า คือพอน้ำไหลผ่านหน้าดินก็ซึมลงสู่เบื้องล่างหายไปหมด ระดับน้ำใต้ดินจะอยู่ลึก ประมาณ 2 เมตร ตลอดปี

ดินบนลึกประมาณ 10-20 เซนติเมตร มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ดินทรายสีพื้นเป็นสีน้ำตาล สีน้ำตาลเข้มจนถึงสีเข้มมากของน้ำตาลปนเหลือง หรือสีน้ำตาลปนเทาเข้ม ค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดินประมาณ 6.5-8.0 ส่วนดินล่างที่ลึกตั้งแต่ 20 เซนติเมตรลงไปจะมีเนื้อดินเป็นดินทราย หรือ ดินทรายเป็นดินร่วน ตลอดชั้นของดิน สีพื้นเป็นสีน้ำตาลปนเหลือง สีเข้มของน้ำตาลปนเหลือง สีน้ำตาลอ่อนจนถึงสีน้ำตาลแก่ ค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 7.0-8.0

จากผลการวิเคราะห์ทางเคมีของตัวแทนดินชุดนี้ปรากฏว่าดินตอนบนหนาประมาณ 30 เซนติเมตร มีปริมาณอินทรีย์วัตถุปานกลาง มีการอิมตัวด้วยเบสสูง มีความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกต่ำมาก มีปริมาณธาตุฟอสฟอรัส และ โปแตสเซียมที่มีประโยชน์ต่อพืชปานกลางและต่ำมากตามลำดับ

ส่วนดินตอนล่างลึกตั้งแต่ 30 เซนติเมตรลงไป มีการอิมตัวด้วยเบสปานกลาง มีความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกต่ำมาก มีปริมาณธาตุฟอสฟอรัส และ โปแตสเซียมที่มีประโยชน์ต่อพืชต่ำมาก

กล่าวโดยสรุป ดินบริเวณอุทยานฯ มีปริมาณแร่ธาตุอาหารตามธรรมชาติคือ ดินบน (0-30 ซม.) ค่อนข้างต่ำ ส่วนดินล่างต่ำ (จาก 30 เซนติเมตรลงไป) และ มีคุณสมบัติทางกายภาพเลว เนื่องจากเนื้อดินเหนียวปนทรายจัด เมื่อดินไม่เกาะกันทำให้ดินไม่อมน้ำ

1.3 สภาพป่าชายหาดของประเทศไทย

ป่าชายหาดส่วนใหญ่จะพบบริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของประเทศ ซึ่งเป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากลม ฝน และคลื่น มาก (Bangkurdpol, 1973) ปัจจุบันพื้นที่ป่าชายหาดมีเหลืออยู่น้อยมาก และมักจะเป็นเพียงพื้นที่เล็ก ๆ แคบ ๆ บริเวณชายฝั่งทะเล

Smitinand (1973) จำแนกลักษณะป่าชายหาดของประเทศไทยไว้เป็น 3 แบบ และยกตัวอย่างพรรณไม้ชายหาดไว้ดังนี้

1.3.1 ป่าชายหาดบนสันทราย (Sand dune)

พรรณไม้ที่พบบนบริเวณสันทรายคือ สนทะเล (*Casuarina equisetifolia* J.R. & G. Forst.) รักทะเล (*Scaevola taccada* Roxb.) นอกนั้นมักจะเป็นพืชคลุมดิน และทำหน้าที่ช่วยยึดทรายได้อย่างดี เช่น ผักบุ้งทะเล (*Ipomoea pes-caprae* Sweet) คนทีสอทะเล (*Vitex trifolia* Linn. var. *simplicifolia* Cham.) พญาลอลม (*Spinifex littoreus* Merr.) ถั่วค้ำ (Canavalia *maritima* Thouars)

1.3.2 ป่าชายหาดบริเวณเนินหรือโขดหิน (Rocking seashore)

สภาพป่าบริเวณลักษณะเหมือนเกาะคือเป็นเนินหรือโขดหินอยู่ติด-ชิดกับทะเล มีพรรณไม้เช่น ตะบูน (*Xylocarpus granatum* Korn.) ทูทวง (*Terminalia catappa* Linn.) โปทะเล (*Thespesia populnea* Soland. ex Correa) กระพิง (*Calophyllum inophyllum* L.) กะทนาย (*Pterospermum littorale* Craib) รังกะแต้ (*Rapanea porteriana* Mez) นอกจากนั้นก็มีไม้พุ่ม เช่น ปรงทะเล (*Cycas rumphii* Miq.) เตยทะเล (*Pandanus tectoria* Bl.) ปอทะเล (*Hibiscus tiliaceus* Linn.) พลองใหญ่ (*Memecylon ovatum* J.E. Smith)

1.3.3 ป่าชายหาดยกกระดิม (Raised seashore)

สภาพป่าบริเวณนี้แยกออกได้เป็น 3 ระดับ ชั้นบนสุดมีพรรณไม้ เช่น มะเกลือ (*Diospyros mollis* Griff.) เกด (*Manilkara hexandra* Dubard) กัก (*Lanea coromandelica* Merr.) มะเกลือเลือด (*Terminalia corticosa* Pierre ex Laness.) ไม้ช่นกลาง มะค้ำลิง (*Sindora siamensis* var. *maritima* Pierre) กระเบาคลัก (*Hydnocarpus ilicifolius* King) ตีนนก (*Vitex pinnata* Linn.) ไม้ช่นล่างเป็นไม้พุ่ม เช่น แก้ว (*Murraya paniculata* Jack) พลองขี้ควาย (*Memecylon caeruleum* Jack.) พลองขี้นก (*Memecylon floribundum* Bl.) มะนาวผี (*Atalantia monophylla* Correa) สลัดไดมัน (*Euphorbia trigona* Haw.) นอกจากนั้นยังมีไม้เลื้อยมีหนาม (spiny vine) เช่น หนามขี้แรด (*Acacia pennata* Willd.) กำจาย (*Caesalpinia digyna* Rottler) มันคั้นขาว (*Dioscorea pentaphylla* Linn.) หรือ ไม้พุ่มที่มีหนาม เช่น สีสันคนท (*Harrisonia perforata* Merr.) เค็ด (*Randia dasycarpa* Bakh. f.) เกียงป่า (*Pandanus furcatus* Roxb.)

นอกจากนี้ยังมีพืชอิงอาศัย (epiphyte) ซึ่งได้แก่พวกกล้วยไม้ สกลที่พบบ่อย เช่น *Sarcanthus*, *Renanthera*, *Vanda*, *Pomatocalpa*, และ *Rhynchostylis*, ซึ่งปะปนกับเฟิร์นในสกุล *Drynaria*, *Pyrrosia*, และ *Polypodium* และยังมีพวกหัวร้อยรู (*Hydnophytum formicarum* Jack) และพืชในวงศ์ *Asclepiadaceae* เช่น สกล *Hoya* และ *Dischidia*

บริเวณที่เป็นหาดทรายหรือหาดเลนที่มีความเค็มสูง จะพบพรรณไม้ไม้
กึ่งน้ำที่พบมากเช่น ชะคราม (*Suaeda maritima* Dum.) พบขึ้นเป็นกระจุก
กระจัดกระจายทั่วไป

Bangkurdpol (1979) จำแนก ป่าชายหาดออกเป็น 2 ถิ่นอาศัย
(Habitat) คือ Pes-caprae association และ Barringtonia association
ซึ่ง Pes-caprae association จะมีพรรณไม้เหมือนกับพรรณไม้ในหัวข้อ 1.3.1 ส่วน
Barringtonia association มีพรรณไม้บางชนิดเหมือนกับหัวข้อ 1.3.1 และหัวข้อ
1.3.2

1.4 การศึกษาพรรณไม้ชายหาดของประเทศไทยในอดีต

มีการศึกษาไม้ชายหาดในประเทศไทยอย่างจริงจังคือสำรวจเก็บรวบรวมตัว
อย่างทุกฤดูกาลน้อยมาก ที่รวบรวมได้ ได้แก่

Maxwell (1974) ศึกษาพรรณไม้บริเวณอำเภอสัตหีบ ซึ่งรวบรวมบริเวณที่
เป็นชายหาดด้วย มีพรรณไม้ที่พบเช่น ผักบั้งทะเล (*Ipomoea pes-caprae* (Linn.)
R. Br.) ถั่วคัลล่า (*Canavalia rosea* DC.) ผักแว่นต้น (*Crotalaria medicagi-
nea* Lamk.) *Thuarea involuta* (G. Forst.) R. Br. ex R & S. หญ้าลอม
ลม (*Spinifex littoreus* (Burm. f.) Merr.) ตะบูนดำ (*Xylocarpus moluc-
censis* (Lamk.) Roem.) โกงกางหัวข้าง (*Guettarda speciosa* Linn.) เทียน
เล (*Pemphis acidula* Forst.) สารพัดพิษ (*Sophora tomentosa* Linn.)
มะพร้าว (*Cocos nucifera* Linn.) โพทะเล (*Thespesia populnea* Soland.
ex Correa) ปอทะเล (*Hibiscus tiliaceus* L.) เสม้า (*Opuntia elatior*
Mill.)

พวงเพ็ญ ศิริรักษ์ (2528) สำรวจและเก็บรวบรวมพืชดอกบริเวณหาดทราย
ต่าง ๆ ของจังหวัดสงขลา พบพรรณไม้จำนวน 99 ชนิด ใน 86 สกุลและ 51 วงศ์ และ
ได้เก็บพืชที่ขึ้นประจำบริเวณสภาพดินทรายชายทะเลจำนวน 27 ชนิด

Congdon (1982) ศึกษาสภาพป่าบริเวณอุทยานแห่งชาติทางทะเล หมู่เกาะ
ตะรุเตา ซึ่งประกอบด้วยเกาะใหญ่เล็กรวมกัน 51 เกาะ ได้รวบรวมตัวอย่างพรรณไม้ได้
ประมาณ 1,300 หมายเลข ซึ่งรวมพรรณไม้ที่ขึ้นบริเวณชายหาดด้วย และได้จำแนกถิ่น
อาศัย ของไม้ชายหาด ออกเป็น 3 แบบ คือ

Pes-caprae Formation

พบถิ่นอาศัยแบบนี้บนหาดทรายนับจากระดับที่น้ำทะเลขึ้นสูงสุดเข้ามาซึ่ง
จะมี ผักบั้งทะเล (*Ipomoea pes-caprae* (Linn.) R. Br.) เป็นพันธุ์ไม้หลัก นอก
จากนี้พบ จิงจ้อเล็ก (*I. gracilis* R. Br.) และ ผักบั้งทะเล (*I. stolonifera*
(Cyr.) Gmel.) มากที่อ่าวพันเต แต่หายากในบริเวณอื่น ๆ ของเกาะตะรุเตา และไม่
พบพืชทั้งสองชนิดนี้เลยที่เกาะอาดัง พรรณไม้ชายหาดอื่นๆ ที่พบมากได้แก่ ถั่วคัลล่า (*Can-
avalia maritima* Thouars) ถั่วกระเป๋ากะ (*C. cathartica* Thouars) สังกวาล์-
พระอินทร์ (*Cassipourea filiformis* L.), *Cyperus pendunculatus* (R. Br.)
Kern., *C. radians* Ness & Mayer หญ้าไหวทวม (*Ischaemum muticum* L.)

และ *Thurea involuta* (Forst.) R.Br.

Barringtonia Formation

เป็นพรรณไม้ที่มีเนื้อไม้พบด้านหลังของชายหาด และตามชายฝั่งที่เป็น
โขดหินริมทะเล ลักษณะดินอาศัยแบบนี้ถูกทำลายเกือบหมดที่บริเวณส่วนอื่น ๆ ของประเทศ
แต่ยังคงมีสภาพที่สมบูรณ์ในเขตอุทยานฯ โดยเฉพาะทางด้านเหนือของเกาะราวี พรรณไม้
ที่เป็นลักษณะเด่นของดินอาศัยแบบนี้คือ จิกเล (*Barringtonia asiatica* L.) ซึ่งเป็น
พันธุ์ไม้ขนาดใหญ่ และยังมี กระติง (*Calophyllum inophyllum* L.) และ ทกวาง
(*Terminalia catappa* L.) นอกจากนี้ยังพบพวกไม้อิงอาศัยอีกหลายชนิดซึ่งจะขึ้นเกาะ
บนต้นไม้ใหญ่เหล่านี้ เช่น เกล็ดนาคราชา (*Dischidia imbricata* Warb.) *Hoya*
spp. ผักปึกไก่ (*Pyrrhosia adnascens* Forst. Ching) เป็นต้น

Coastal Heath Forest

ลักษณะดินอาศัยแบบนี้พบบริเวณเล็ก ๆ ที่อ่าวพันเต อ่าวสน และ
ที่อื่น ๆ อีกไม่กี่แห่ง สภาพป่าแบบนี้พบในบริเวณที่เป็นชายหาดเก่า ซึ่งปัจจุบันจะอยู่สูงจาก
ระดับน้ำทะเลขึ้นสูงประมาณ 1-2 เมตร เป็นพุ่มพุ่มพชคลุมดินบางชนิด และเป็นดิน
ทรายที่เป็ด พรรณไม้ล้มลุกที่พบเช่น โพงพาง (*Adenosma hirsutum* Kurz.) ดอกดิน
(*Burmanna coelestris* D. Don), *Commelina* sp. เป็นต้น ไม้พุ่มที่พบ เช่น
ตีนเป็ดทราย (*Cerbera manghas* L.), รสสุคนธ์แดง (*Tetracera indica* Merr.)
และ ทิงทวด (*Vaccinium bracteatum* Thunb.) ไม้ใหญ่เช่น ลำยัดทะเล (*Dios-
pyros ferrea* (Willd.) Bakh.) *Eugenia spicata* Lamk. และ ตีนนก
(*Vitex pinnata* L.)

1.5 สภาพป่าบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์ ณ หัวกอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในอดีต

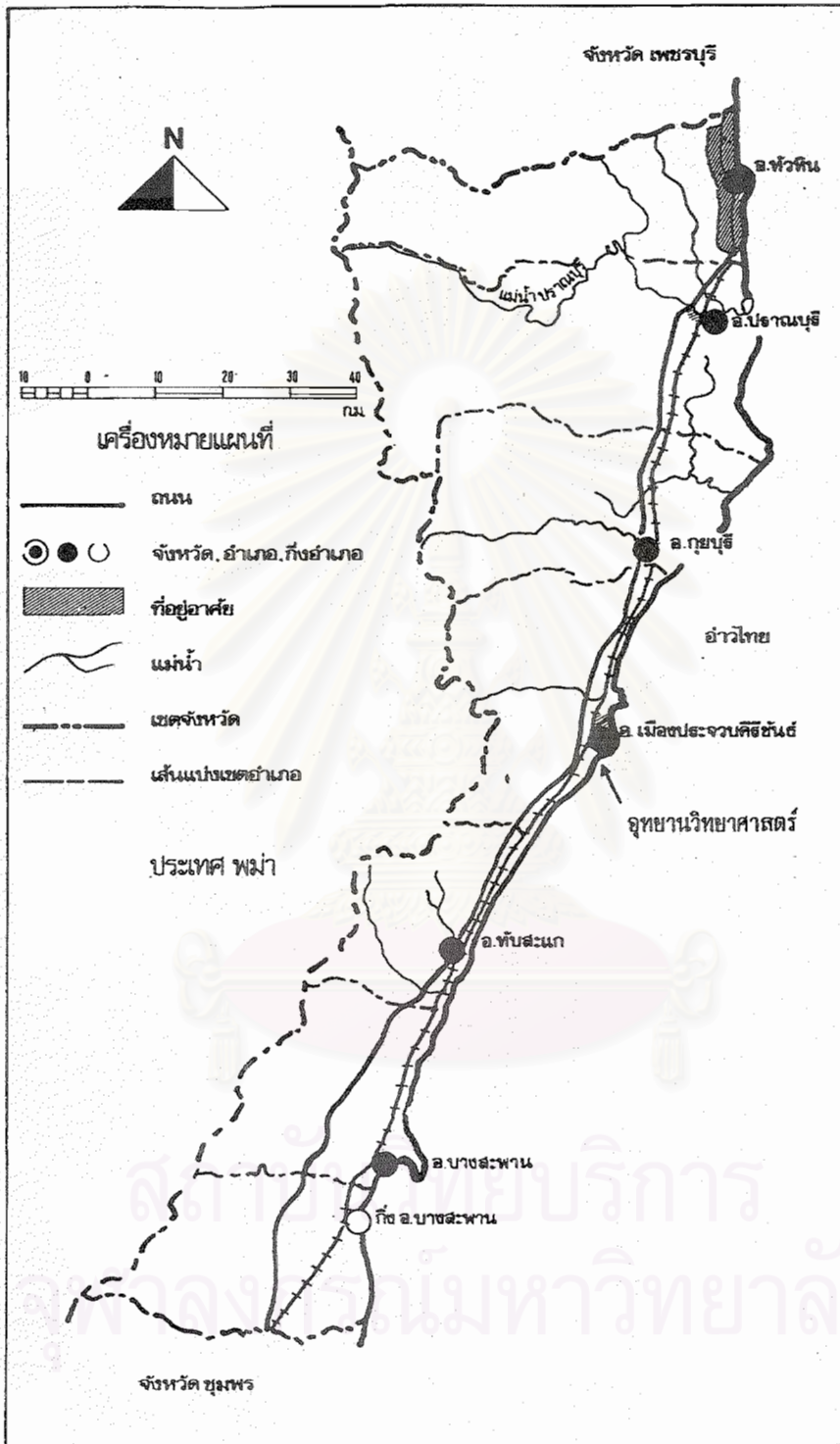
ปัจจุบันยังไม่สามารถหาหลักฐานได้แน่นอนว่าสภาพป่าบริเวณอุทยานฯ ในอดีต โดย
เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ เสด็จไปทอดพระเนตรสรียปราคา
เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2411 มีลักษณะเป็นอย่างไร ถึงแม้ว่าจะได้มีการสำรวจทางวิทยา-
ศาสตร์หลายอย่าง โดยนักวิทยาศาสตร์ชาวฝรั่งเศสที่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้เข้ามาสำ-
รวจสรียปราคาเต็มดวง ซึ่งนอกจากจะมาสังเกตปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ครั้งนี้แล้ว
ยังได้สำรวจพืช วดความชื้นของบรรยากาศ อดหมมิของอากาศ วดความเข้มของสนามแม่
เหล็กโลก (นิพนธ์ ทรายเพชร, 2533) ผู้ที่สำรวจพืชในครั้งนี้ น่าจะเป็นนายปิแอร์
(Pierre) ผู้เป็น นักธรรมชาติวิทยา ประจำส่วนพฤกษศาสตร์ แห่งเมืองไซ่งอน ประเทศ
เวียดนามซึ่งได้เดินเท้ามาตามป่า จนถึงที่ตั้งสถานสังเกตุการณ์ของนักวิทยาศาสตร์ชาว
ฝรั่งเศส แต่อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานหรือรายงานการสำรวจที่จะตรวจสอบได้

จากการตรวจสอบจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ เมื่อครั้ง
เสด็จไปทอดพระเนตรสรียปราคา ณ หัวกอก (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2530)
มีข้อความตอนหนึ่งว่า

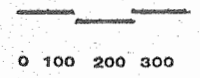
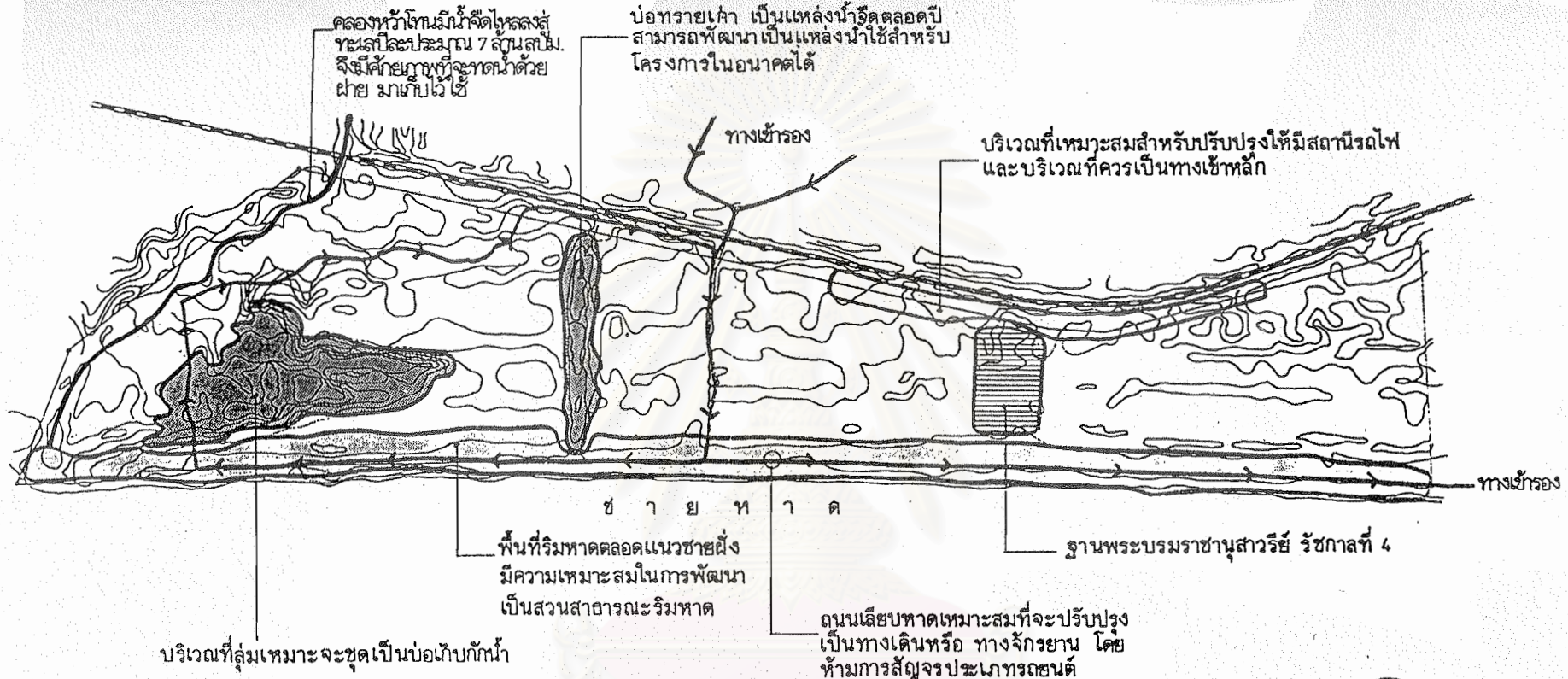
"...ฉันได้ตามเสด็จทลกระหม่อม เป็นครั้งที่สี่ เมื่อเสด็จไปทอดพระเนตรสรีรปราสาท
ที่ตำบลหัวากอ แขวงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปีมะโรง พ.ศ. 2411 เวลานั้นอายุ
พออย่างเข้า 7 ขวบ การที่เสด็จไปครั้งนั้นเป็น เรื่องสำคัญในพงศาวดาร ด้วยเป็น
เหตุให้ทลกระหม่อมเสด็จสวรรคต แต่ก่อนก็มีใครคาดในเวลานั้น แต่มักพอใจ
กล่าวกันว่า เมื่อภายหลังด้วยความอาลัย ว่าถ้าไม่ทอดพระเนตร สรีรปราสาทที่หัวากอ
ทลกระหม่อมก็จะยังเสด็จอยู่ต่อมา ชวนให้พิศไม่รู เรื่องจริง เข้าใจว่าไม่พอที่จะเสด็จ
ไป เหตุใดทลกระหม่อมจึงเสด็จไปหัวากอครั้งนั้น แม้เจ้านายที่เป็นลูกเธอจะมาทราบ
ชัด เจนต่อภายหลังด้วย ได้ฟังสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาบำราบปรปักษ์ ท่านประธาน
อธิบายให้เข้าพระทัยว่าตามตำราโหราศาสตร์ของโยชนว่า สรีรปราสาท ไม่เป็นข้อ
วิสัยที่จะมีตมดดวงได้ เหมือนจันทร์ปราสาท พวกโหร เชื่อกันมาอย่างนั้นแต่โบราณ แต่
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงศึกษาวิชาโหราศาสตร์ เชี่ยวชาญทั้ง
อย่างไทยอย่างฝรั่ง ณ วัดแควัดคิ้วได้มาแต่ยังทรงผนวช ถึงกระนั้นยังไม่เกิด
ปัญหาเรื่องสรีรปราสาทมดดวง มาจนปีมะโรง พ.ศ. 2411 ทรงคำนวณว่าจะ เป็น
สรีรปราสาทมดดวง ในประเทศสยาม เป็นครั้งแรกในปีนั้น ตรัสบอกพวกโหร ไม่มีใคร
เชื่อควยพิศตำรา... แต่สรีรปราสาทครั้งนั้นคนกรุง เทพจะไม่เห็นมดตมดดวง จะเห็น
ได้แต่ในท้องที่ใกล้ เมืองประจวบคีรีขันธ์ อันตำบลหัวากออยู่ตรง เส้นกลางทางโคจร
ของสรีรปราสาท จึงต้องเสด็จไปทอดพระเนตรถึงที่นั้น... ทลกระหม่อมเสด็จไปแวะ
ประพาสที่บางแห่งในระยะทาง มีที่แหลมเขาตะเกียบ เป็นต้น ...เสด็จขึ้นบกที่ 1
แห่ง ที่ดงมะนาว (อันเป็นที่ตั้งสาขารวมอากาศยานยนต์) อยู่ห่างใต้อำเภอเกาะหลักอัน
เป็นที่ตั้ง เมืองประจวบคีรีขันธ์ ทลกระหม่อมทรงมาพระที่นั่ง คำนวณข้อเด็กธาตาม
เสด็จไปจนถึงพลับพลาที่ หัวากอ ระยะทางสัก 200 เส้น พลับพลาตั้งต่อชายหาดที่ริม
ทะเล เขาว่าที่ตรงนั้นเป็นดงตะเคียน จึงเป็นเหตุให้เกิดเจ็บไข้ เมื่อมาคิดใน
ชั้นหลังก็รอบกล ทางโคจรของดวงอาทิตย์จะเห็นสรีรปราสาทมดดวงได้ในครั้งนั้น
คงมีเขตออกไปทั้งข้างเหนือข้างใต้ของ เส้นศูนย์กลางที่อยู่ตรงตำบลหัวากอ ถ้าหากตั้ง
พลับพลาที่อำเภอมะนาวซึ่งอยู่ทางเหนือหัวากอขึ้นมาเพียง 200 เส้น ก็จะพ้นทมิฬความไข
และคงเห็นสรีรปราสาทมดดวงได้เหมือนกัน ก็แต่ในสมัยนั้นทางชายทะเล เล่มกษัตริย์
ยังมีใครมีใครได้ เทียวเตร็ดเตร่เห็นมดลำเนา เพราะทางคมนาคมยังลำบาก จึงเอาแต่
คติทางโหราศาสตร์ เลือกที่ตั้งพลับพลาที่ตำบลหัวากอ ความทรงจำในเวลาเมื่ออยู่ที่
หัวากอครั้งนั้น นักหาเรื่องอะไรที่เป็นแก่นสารไม่ได้ด้วย เป็นเด็ก..."

จากข้อความข้างต้นที่กล่าวถึง เป็นดงตะเคียน และมีไข้ป่าของบริเวณชายหาด
หัวากอ ในครั้งนั้นทำให้พอสันนิษฐานได้ว่าสภาพป่าบริเวณนี้แม้จะมีลักษณะที่ยังสมบูรณ์
อยู่มาก แต่สภาพป่าในปัจจุบัน มิได้มีลักษณะเป็นดงอย่างเดิม คงจะมีการตัดไม้ทำลาย
ป่าบริเวณดังกล่าวมานานหลายสิบปีแล้ว เพราะสภาพป่าปัจจุบันเป็นเพียงป่าละเมาะ

ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงที่ตั้งอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

ภาพที่ 1.2 แผนที่แสดงสภาพพื้นที่อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

ภาพที่ 1.3 สภาพพื้นที่

ก. พื้นที่โล่งข้างถนนบริเวณสะพาน

ข. หลุมพรวินิคม

ค. ป่าทิวเขาเหนือถ้ำถ้ำขมิ้น

ง. ต้นขมิ้นขนาดใหญ่ที่บริเวณพื้นที่ ก

จ. บ่อหมานบริเวณถ้ำถ้ำขมิ้น

ฉ. แนวป่ารอบนอกผืนพื้นที่สู่ทะเล

2. วิธีการวิจัย

ได้ทำการสำรวจ และเก็บตัวอย่างพรรณไม้บริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ วังทอง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครอบคลุมบริเวณพื้นที่ทั้งหมดอย่างทั่วถึง ระหว่างเดือน ตุลาคม 2535-เดือน กันยายน 2536 และ ยังนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและรวบรวมตัวอย่างก่อนหน้าที่จะได้รับบทวิจัยครั้งนี้มารวมด้วย ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การศึกษาลักษณะพืชชายหาดครั้งนี้ได้แบ่งพื้นที่ของอุทยานฯ ออกเป็น 6 บริเวณ (ภาพที่ 2.1) ตามสภาพพื้นที่

บริเวณที่ 1 ฝั่งตะวันออกของถนน มีความยาวเลียบไปจนถึงถนน ระยะทาง 1.3 ก.ม. ความกว้างของบริเวณพื้นที่ไม้ชื้นประมาณ 5 เมตร

บริเวณที่ 2 เป็นพื้นที่ทรายเปิดโล่ง ตามแนวถนนทางทิศตรงข้ามกับบริเวณ 1 (ภาพที่ 1.3 ก) แต่ความกว้างมากกว่าบริเวณที่ 1 คือกว้างโดยเฉลี่ยประมาณ 50 เมตร

บริเวณที่ 3 แปลงพื้นที่ทางทิศเหนือ หลังบริเวณที่เคยเป็นมังคุด เป็นป่าค่อนข้างแน่น ต้นไม้ส่วนใหญ่มีขนาดสูงกว่าบริเวณอื่น ๆ (ภาพ 1.3 ค)

บริเวณที่ 4 เป็นพื้นที่ป่าละเมาะ อยู่ระหว่างบริเวณ 2 และทางรถไฟ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีเนื้อที่มากที่สุด

บริเวณที่ 5 ได้แก่บริเวณที่ตั้งโรงเรียนวังทองเดิม และบริเวณสวนมะพร้าว

บริเวณที่ 6 เป็นพื้นที่ที่มีน้ำกร่อย นับจากปากคลองห้วยโทง เข้าไปประมาณ 300 เมตร

ในการออกสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่างแต่ละครั้ง จะบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องทราบของพื้นที่ไม้แต่ละชนิดในภาคสนาม ซึ่งรวมทั้งลักษณะสัมพันธ์วิทยาและนิเวศวิทยา การบันทึกความถี่ของพื้นที่ไม้แต่ละชนิดเป็นการประมาณจากการสังเกตในภาคสนาม ซึ่งทำซ้ำหลายครั้ง นอกจากนี้ได้บันทึกภาพและวาดภาพรายละเอียดประกอบ

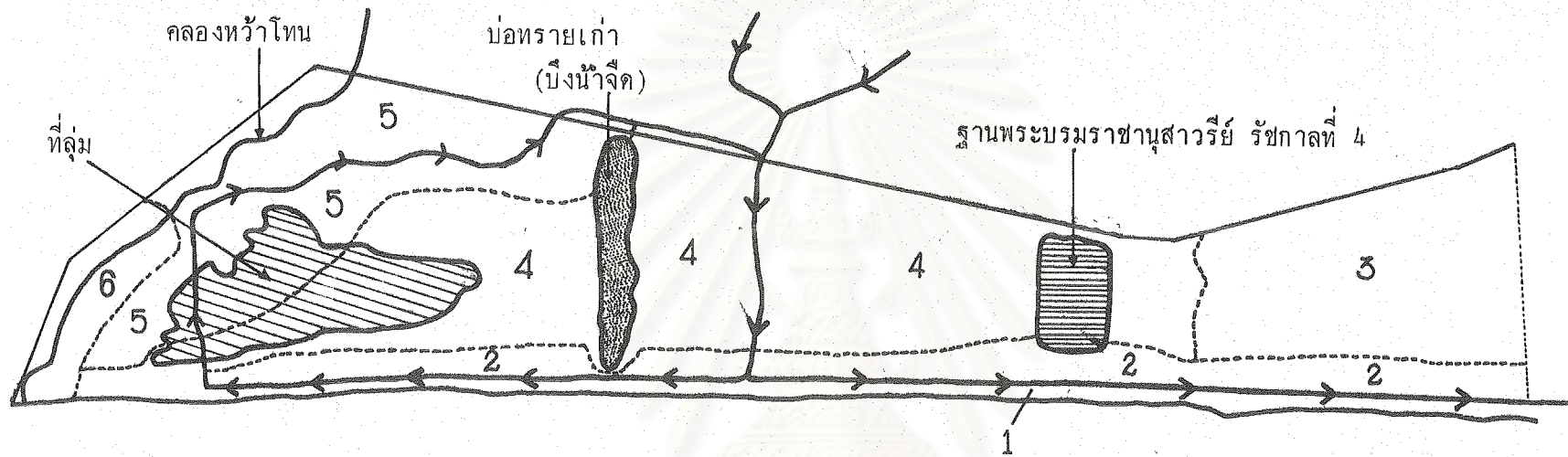
ตัวอย่างที่เก็บส่วนใหญ่จะเป็นตัวอย่างที่สมบูรณ์ และ จัดทำเป็นตัวอย่างพรรณไม้ (Herbarium specimen) ทั้งในรูปของตัวอย่างแห้งหรือดอง ตามวิธีการมาตรฐาน (ทวิคคัต และ คณะ, 2530, Bridson & Forman, 1992)

ตัวอย่างที่เก็บมาจะนำมาศึกษาลักษณะสัมพันธ์วิทยาอย่างละเอียด และนำมาตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ ของพันธุ์ไม้ จากรูบวิธาน (key) ใน Flora of Thailand หรือ จากเอกสารลักษณะเดียวกัน เช่น Flora of Java, Flora Malesiana เป็นต้น ตัวอย่างที่ทราบชื่อแล้วจะนำไปเทียบกับตัวอย่างพรรณไม้แห้งที่ทราบชื่อแล้วที่พิพิธภัณฑ์พืช ดิโกพืชพรรณ กรมวิชาการเกษตร และที่หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ อีกครั้งเพื่อยืนยันความถูกต้อง

ตัวอย่างแต่ละชนิดจะจัดทำบรรยายลักษณะเป็นภาษาไทย (description) โดยใช้ลักษณะที่ปรากฏจากตัวอย่างพรรณไม้ที่เก็บมาเป็นเกณฑ์

ข้อมูลทางอณูนิยมิวิทยา รวบรวมจากสถานีอณูนิยมิวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นสถานีตรวจอณูนิยมิวิทยาที่ใกล้ที่สุด อยู่ห่างจากอุทยานฯ ไปทางทิศเหนือประมาณ 10 กิโลเมตร

ข้อมูลเกี่ยวกับดิน (Edaphic factor) รวบรวมจากรายงานการสำรวจดิน ที่จัดทำโดย เขตสำรวจดินที่ 5 กองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

12

- 1 ริมทะเล
- 2 บริเวณตามแนวถนนด้านทิศตะวันตก
- 3 ป่าหลังบังกาโล
- 4 ป่าละเมาะ
- 5 สวนเดิม
- 6 บริเวณน้ำกร่อย คล้ายป่าชายเลน

ภาพที่ 2.1 แผนผังแสดงบริเวณอุทยานฯ แบ่งเป็นบริเวณย่อยๆตามสภาพพื้นที่และพรรณไม้

3. ผลการวิจัย

3.1 สังคมพืชบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ฯ

พรรณไม้ที่ขึ้นอยู่ในบริเวณที่จะสร้างอุทยานวิทยาศาสตร์ มีจำนวน และ การกระจายในพื้นที่ศึกษา (ภาพที่ 2.1) เท่าที่สำรวจได้ดังนี้

บริเวณที่ 1 มีไม้ต้นสลับกับพืชขนาดเล็ก ได้แก่ มะขามเทศ สุนทะเล (ปลุก) มะพร้าว (ปลุก) คนทีสอทะเล ผักบั้งทะเลดอกม่วง ผักบั้งทะเลดอกขาว รักทะเล จันทร-พระอินทร์ดอกสีส้ม บานไม่รู้โรยป่า *Cyperus* sp. หญ้าลอยลม หญ้าหนวดแมว รวมทั้งสิ้น 12 ชนิด โดยมีผักบั้งทะเลดอกม่วง หญ้าลอยลม เป็นพันธุ์ไม้เด่นของบริเวณนี้ แยกเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ 8 ชนิด พืชใบเลี้ยงเดี่ยว 4 ชนิด

บริเวณที่ 2 มีพืชใบเลี้ยงคู่ 36 ชนิด พืชใบเลี้ยงเดี่ยว 2 ชนิด ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ไม้ขนาดเล็ก มีไม้ต้นเป็นจำนวนน้อย กระจายเป็นหย่อมเล็ก ๆ ได้แก่ ทนแกมแท่ง (ภาพ 1.3 น) ตีนนก (ภาพ 4.2 ค) เกด (ภาพ 4.1 ง) กุ่ม โปรง (ภาพ 4.3 ก) กรวยงาไซ และตะขบป่าขนาดเล็ก (สูงประมาณ 1 เมตร) สลับกับ กระจกกร นอกจากนั้นเป็นไม้ล้มลุกต่าง ๆ ได้แก่ บานไม่รู้โรยป่า สร้อยทองทราย ผักขมหิน สารพัดพิษ เป็นต้น รวมทั้งสิ้นเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ 36 ชนิด พืชใบเลี้ยงเดี่ยว 2 ชนิด และ โลเคนส์ 1 ชนิด พืชเด่นของบริเวณนี้ คือ ตะขบป่า ซึ่งอาจจะเริ่มเจริญเติบโตแทนที่ไม้ล้มลุกอื่น ๆ พบว่าพืชค่อนข้างมาก เช่น ครามป่า ตาลทราย เป็นต้น

บริเวณที่ 3 มีไม้ต้นขนาดเล็กไปจนถึงขนาดกลาง ค่อนข้างหนาแน่น ไม้ต้นที่เด่นของบริเวณนี้คือ มะม่วง นอกจากนั้นมีปริมาณใกล้เคียงกัน ได้แก่ จันทองพยาบาท เฌียงพร้าว นางแอ ไอ้กรอก หว่า พลับ ตีนนก ฯลฯ ส่วนไม้พุ่มเป็นพวก มะนาวผี มีไม้รอเลื้อยขนาดใหญ่ เช่น ปอเจียน สีสันคนทา ผักหวานแดง เหมือดคน ฯลฯ ในบริเวณนี้พบกาฝากทั้งสามชนิด ค่อนข้างมาก พืชใบเลี้ยงคู่ที่พบในบริเวณนี้มีจำนวน 52 ชนิด ใบเลี้ยงเดี่ยว 4 ชนิด

บริเวณที่ 4 เป็นป่าละเมาะที่มีพันธุ์ไม้หนาแน่นเป็นบริเวณกว้าง พันธุ์ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้พุ่ม และไม้รอเลื้อย พวกไม้ต้นมีน้อย และกระจายห่างกันเป็นหย่อม ๆ ไม้เด่นของบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นไม้มีหนาม ได้แก่ สีสันคนทา ตะขบป่า ซึ่งที่ หนามหัน มะนาวผี เล็บเหยี่ยว แกแล หนามแท่ง หนามพงดอ ข่อยหนาม ฯลฯ ไม้ต้นขนาดใหญ่ มี ไกร ไทร และเกด นอกนั้นเป็นไม้ต้นที่ยังมีขนาดเล็ก หรือขนาดเล็กเช่น มะกอก กุ่ม อ้อยช้าง ช้าง-น้ำ จำปาเทศ ข่อย เป็นต้น พวกไม้พุ่มมี เข็มป่า เข็มขาว หน้อย ฯลฯ ไม้รอเลื้อยและไม้เลื้อย เช่น ถอบแถบ ปริก กระจกกร พุงแก เถาหนัง เล็บมีอนาง มะกล่ำตาหนู โมกเครือ ฯลฯ พวกไม้ล้มลุกได้แก่ พันธ์ *Trichurus monsoniae* (Linn.f.) Towns สารพัดพิษ หมกปลิง (กล้วยไม้ดิน) เป็นต้น พืชที่บริเวณที่ 4 ค่อนข้างทางทิศใต้ของบริเวณเป็นแอ่งน้ำจืด มีไม้ที่น้ำได้แก่รพฤษฯ ขึ้นค่อนข้างหนาแน่น มี *Potamogeton* sp. และขอบแอ่งน้ำมี พรหมมี บริเวณที่ 4 นี้มีพันธุ์ไม้มากที่สุด คือเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ 106 ชนิด พืชใบเลี้ยงเดี่ยว 10 ชนิด และเป็นบริเวณที่มีโลเคนส์ พวกฝอยลมในสกุล *Ramalina* sp. เป็น

จำนวนมาก เกาะตามกิ่งไม้พุ่ม ไม้รอเลื้อย โดยเฉพาะตามแนวขอบป่าละเมาะ ด้านที่ติดกับบริเวณที่ 2

บริเวณที่ 5 เดิมเป็นส่วนมะพร้าว และที่อยู่อาศัย พันธุ์ไม้บริเวณนี้มีไม้ปลุกค่อนข้างมาก ได้แก่ มะพร้าว มะหาด มะหาด น้อยหน้า ฯลฯ และมีพันธุ์จากบริเวณที่ 4 แทรกอยู่บ้าง บริเวณพบพืชใบเลี้ยงคู่ 40 ชนิด ใบเลี้ยงเดี่ยว 1 ชนิด เฟิร์น 1 ชนิด

บริเวณที่ 6 เป็นพื้นที่ 2 ฟากบริเวณปากคลองหว่าโพน (ภาพ 1.3 ข) พันธุ์ไม้ที่พบเป็นพันธุ์ไม้ที่พบในป่าเลนทั่วไปค่อนข้างมาทางพวกที่ขึ้นบริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง ไม้ต้นที่เด่นคือ โททะเล นอกจากนี้มี หวายลิง ชล่ ตานหม่อน สำมะงา *Maytenus diversifolia* (Maxim.) Ding Hou ฯลฯ พบพืชใบเลี้ยงคู่ 10 ชนิด ใบเลี้ยงเดี่ยว 9 ชนิด เฟิร์น 2 ชนิด

พรรณไม้ที่พบทั้งหมดได้รวบรวมไว้ในตารางที่ 3.1-3.4 โดยเริ่มจากพันธุ์ไม้ดอกพวกพืชใบเลี้ยงคู่ พืชใบเลี้ยงเดี่ยว เฟิร์น และ ไลเคนส์ ตามลำดับ แต่ละตารางจัดเรียงตามลำดับของตัวอักษรในภาษาอังกฤษของชื่อ วงศ์ สกุล และ ชนิด ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีชื่อในภาษาไทย ความหนาแน่นหรือ ปริมาณของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดที่พบ ลักษณะนิสัย บริเวณที่พบ และ หมายเหตุที่พบที่พบ

ตารางที่ 3.1-3.4 มีสัญลักษณ์และคำย่อดังนี้:-

ความหนาแน่นของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดแทนด้วยสัญลักษณ์

+ = rare

++ = occasional

+++ = frequent

++++ = common

+++++ = very common

ลักษณะนิสัย AH = aquatic Herb C = climber H = herb P = parasite

SC = scandent

SH = shrub

T = tree

* หมายถึงพืชที่พบที่พบ

สถาบันวิทยบริการ

กำแพงนครนันทวิทยา

ตารางที่ 3.1 แสดงวงศ์ สกล ชนิด ความหนาแน่น และ ลักษณะนิสัยของพืชใบเลี้ยงคู่ในบริเวณ
อุทยานวิทยาศาสตร์ พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนาแน่น	ลักษณะนิสัย	บริเวณที่พบ
1. ACANTHACEAE				
1.1 <i>Pseuderanthemum latifolium</i> (Vahl.) B. Hansen	เหมยคนก	++	SH	3
2. AIZOACEAE				
2.1 <i>Gisekia pharnaceoides</i> Linn.	-	++	H	2
2.2 <i>Mollugo nudicaulis</i> Lamk.	-	+	H	2,4
3. ALANGIACEAE				
3.1 <i>Alangium salvifolium</i> (Linn.f.) Wang	ปรั๋	+	T	4
4. AMARANTHACEAE				
4.1 <i>Achyranthes aspera</i> Linn.	พันธุ	++	H	4
4.2 <i>Trichurus monsoniae</i> (Linn.f) Towns.	-	++	H	2,4
4.3 <i>Gomphrena celosoides</i> Mart.	บานไม่รู้โรยป่า	++	H	1,2
5. ANACARDIACEAE				
5.1 <i>Buchanania latifolia</i> Roxb.	มะม่วงหัวแมงวัน	++	T	4
5.2 <i>Lanea coromandelica</i> Merr.	อ้อยช้าง	+++	T	3,4
5.3 <i>Mangifera</i> sp.	มะม่วงป่า	+++	T	3
5.4 <i>Spondias pinnata</i> Kurz	มะกอกป่า	+++	T	3,4
6. ANNONACEAE				
6.1 <i>Annona squamosa</i> Linn.	น้อยหน่า	+	T	5
6.2 <i>Polyalthia cerasoides</i> Benth. ex Bedd.	กะเจียน	++	T	3,4
6.3 <i>P. evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	หน้อย	+++	SH	4
7. APOCYNACEAE				
7.1 <i>Aganosma marginata</i> G. Don	โมกเครือ	++	C	2,4
7.2 <i>Ichnocarpus frutescens</i> (L.)R.Br.	เครือปลาสดแดง	+++	C	4,5
7.3 <i>Rauvolfia membranifolia</i> Kerr	-	++	SH	4
7.4 <i>Tabernaemontana coronaria</i> Br.	-	++	SH	4
7.5 <i>Wrightia tomentosa</i> Roem.	โมกมัน	+	T	4
8. ASCLEPIADACEAE				
8.1 <i>Oxystelma esculentum</i> R.Br.	จุมกปลาหลด	+	C	5

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนาแน่น	ลักษณะนิสัย	บริเวณที่พบ
8.2 <i>Sarcostemma brunonianum</i> W. & A.	เถาวัลย์ควั่น	++	SC	2,4
8.3 <i>Secamone furruginea</i> Pierre	-	+++	C	2,4
8.4 <i>Telosma minor</i> Craib	ขจร	+	C	4
8.5 <i>Tylophora asthmatica</i> Wight & Arn.	เถาหนังก	+++	C	2,4
8.6 <i>T. tenuis</i> (Burm.f.) Merr.	ผักลิ้นห่าน	++	C	4
8.7 <i>Zygostelma benthamii</i> Baill.	อบเชยเถา	+	C	5
9. ASTERACEAE				
9.1 <i>Eupatorium odoratum</i> L.	สาบเสือ	++	SH	6
9.2 <i>Pluchea indica</i> Linn.	ขลุ	++	SH	6
9.3 <i>Vernonia elliptica</i> DC.	ตานหมอน	++	SC	4,6
10. BARRINGTONIACEAE				
10.1 <i>Careya sphaerica</i> Roxb.	กระโดน	+	T	3,4
11. CACTACEAE				
11.1 <i>Opuntia vulgaris</i> Mill.	เสมา	+++	SH	3,4
12. CAESALPINIACEAE				
12.1 <i>Bauhinia bracteata</i> Bak.	ปอเจียน	+++++	C	3,4
12.2 <i>Caesalpinia sappan</i> Linn. *	ฟาง	++	SH	4
12.3 <i>Cassia garettiana</i> Craib	แสมสาร	+++	SH	3,4
12.4 <i>Pterolobium micranthum</i> Gagnep. *	แก้วมือไว	++	SC	4
12.5 <i>Sindora siamensis</i> Teijsm. var. <i>maritima</i> (Pierre) K. & S.S. Larsen	มะค่าลิง	+++	T	3,4
12.6 <i>Tamarindus indica</i> Linn.	มะขาม	++	T	5
13. CAPPARACEAE				
13.1 <i>Capparis echinocarpa</i> Pierre * & Gagnep.	เกี้ยวไก่อ	+++	SC	4,5
13.2 <i>C. grandis</i> Linn.f.	ค้อนกลอง	+	T	4
13.3 <i>C. micracantha</i> DC. *	ชิงชี่	+++++	SC	3,4,5
13.4 <i>C. siamensis</i> Kurz *	พงแก	++++	SC	3,4
13.5 <i>Cleome viscosa</i> Linn.	ผักเสี้ยนผี	++	H	2,4,5
13.6 <i>Crateva adansonii</i> DC. spp. <i>trifolia</i> Jacobs	ผักกุ่ม	++	T	
13.7 <i>C. religiosa</i> Ham.	กุ่มบก	+++	T	3,4

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความทน แน่น	ลักษณะ นิสัย	บริเวณ ที่พบ
13.8 <i>Maerua siamensis</i> (Kurz) Pax.	แจง	++	T	4
14. CARYOPHYLLACEAE				
14.1 <i>Polycarpea corymbosa</i> Lamk.	สร้อยทองทราย	++	H	2
15. CASUARINACEAE				
15.1 <i>Casuarina equisetifolia</i> J.R. & G. Forst.	สนทะเล	++	T	1,2
16. CELASTRACEAE				
16.1 <i>Maytenus diversifolia</i> (Maxim.) Ding Hou	-	+	SC	6
16.2 <i>Pleurostyliia opposita</i> (Wall.) Merr.	-	+	SH	4
16.3 <i>Reissantia indica</i> (Willd.) Halle	-	+	SC	4
16.4 <i>Salacia chinensis</i> Linn.	กำแพงเจ็ดชั้น	++++	SH	4
17. CLUSIACEAE				
17.1 <i>Calophyllum inophyllum</i> Linn.	กระทิง	+	T	5
17.2 <i>Garcinia cowa</i> Roxb.	ชะมวง	++	T	3
18. COMBRETACEAE				
18.1 <i>Combretum procursum</i> Craib	-	++	SC	5
18.2 <i>C. quadrangulare</i> Kurz	สะแกนา	++	T	4,5
18.3 <i>Quisqualis indica</i> Linn.	เล็บมือนาง	++	C	4
19. CONNARACEAE				
19.1 <i>Connarus cochinchinensis</i> Pierre	ถอบแถบ	+++++	SC	3,4
20. CONVOLVULACEAE				
20.1 <i>Ipomoea obscura</i> Ker-Gawl.	โศภน	+	C	5
20.2 <i>I. pes-caprae</i> Sweet	ผักบงทะเล	++	C	1
20.3 <i>I. stolonifera</i> (Cyrill.) Gmel.	ผักบงทะเล	+	C	1
20.4 <i>Xenostegia tridentata</i> (Linn.) Austin & Staples	เถาตดหมุดตดหมา	+	C	4,5
21. CRASSULACEAE				
21.1 <i>Kalanchoe pinnata</i> Pers.	คว่ำตายหงายเป็น	+	H	5
22. DILLENACEAE				
22.1 <i>Tetracera loureiri</i> (Fin. & Gagn.) Pierre ex Craib	รสคนธ์	++	C	2

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนาแน่น	ลักษณะนิสัย	บริเวณที่พบ
23. EBENACEAE				
23.1 <i>Diospyros ferrea</i> (Willd.) Bakh. var. <i>ferrea</i> (Willd.) Bakh.	ลำบืดทะเล	++	T	3,4
23.2 <i>D. malabarica</i> (Desv.) Kostel. var. <i>malabarica</i> Kostel.	พลับ	+++	T	3,4
23.3 <i>D. montana</i> Roxb.	มะเกลือดำ	+	T	3,4
24. EHRETIACEAE				
24.1 <i>Ehretia laevis</i> Roxb.	ก้อม, ค้อม	+	T	4
25. EUPHORBIACEAE				
25.1 <i>Breynia glauca</i> Craib	ระงับพิษ	+++	SH	4,5
25.2 <i>Bridelia ovata</i> Decne.	มะกา	++	T	3,4
25.3 <i>Cladogynos orientalis</i> Zipp. ex Span.	เจตพังคี	+	SH	4
25.4 <i>Croton oblongifolius</i> Roxb.	เปล้าใหญ่	+	T	3,4
25.5 <i>C. trachycaulis</i> Airy Shaw	จั่น	+++	SH	4,5
25.6 <i>Euphorbia coudercii</i> Gagnep.	มูกใบ	++	H	4,5
25.7 <i>Jatropha gossypifolia</i> Linn.	สบู่ขาว	++	SH	2,4
25.8 <i>Mallotus pierrei</i> (Gagn.) Airy Shaw	-	++	SH	4,5
25.9 <i>Suregada multiflorum</i> Baill.	จันทองพญาบาท	+++++	T	2,3,4
26. FABACEAE				
26.1 <i>Abrus precatorius</i> Linn.	มะกล่ำตาหนู	+++++	C	3,4
26.2 <i>Canavalia rosea</i> DC.	ถั่วคล้ำ	+	C	2,5
26.3 <i>Centrosema pubescens</i> Benth.	ถั่วลาย	+	C	5
26.4 <i>Crotalaria retusa</i> Linn.	-	++	C	2,4
26.5 <i>Derris scandens</i> Benth.	เถาวัลย์เปรียง	+	C	5,6
26.6 <i>D. trifolia</i> Lour.	ถอบแถบน้ำ	++	C	6
26.7 <i>Tephrosia purpurea</i> Pers.	ครามป่า	+++	H	2
26.8 <i>T. vestita</i> Vog.	-	++	H	2
26.9 <i>Uraria lagopodioides</i> (L.) Desv. ex DC.	หญ้าทางอัน	+	H	3,4

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนา แน่น	ลักษณะ นิสัย	บริเวณ ที่พบ
27. FLACOURTIACEAE				
27.1 <i>Flacourtia indica</i> (Burm.f.) * Merr.	ตะขบป่า	+++++	T	2,3,4
27.2 <i>Casearia grewiaefolia</i> Vent.	กรวย	++	T	2,3,4
28. GOODENIACEAE				
28.1 <i>Scaevola taccada</i> Roxb.	รักทะเล	+	SH	1
29. HYPERICACEAE				
29.1 <i>Cratoxylum cochinchinensis</i> Bl.	ตัวแดง	++	T	4
30. LAMIACEAE (LABIATAE)				
30.1 <i>Basilicum polystachyon</i> (Linn.) Moench.	-	+	H	5
30.2 <i>Epimeredi indicus</i> Roth.	อีตนา	++++	H	2,4,5
30.3 <i>Hyptis brevipes</i> Poit.	ฉัตรพระอินทร์	+	H	5
30.4 <i>Leonotis nepetifolia</i> (L.)R.Br.	ฉัตรพระอินทร์	++	H	1
31. LAURACEAE				
31.1 <i>Litsea glutinosa</i> C.B. Robins.	หมีเหม็น	+	T	3,4
32. LORANTHACEAE				
32.1 <i>Dendrophthoe pentandra</i> Miq.	กาฝากมะม่วง	++	P	3
32.2 <i>Scurrula gracilifolia</i> Dans.	กาฝากไม้ซาก	+	P	3
33. LYTHRACEAE				
33.1 <i>Largerstroemia loundonii</i> Teijsm. & Binn.	เสลาใบใหญ่	+	T	4
34. MALVACEAE				
34.1 <i>Sida cordifolia</i> Linn.	หญ้าขี้ฉ้อ	+	H	2
34.2 <i>Thespesia populnea</i> Soland. & Correa	โพทะเล	++	T	6
35. MELIACEAE				
35.1 <i>Aglaiia odoratissima</i> Bl.	ประยงค์ป่า	++	SH	2,3
36. MEMECYLACEAE				
36.1 <i>Memecylon caeruleum</i> Jack	พลองขี้นก	++	T	4

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนาแน่น	ลักษณะนิสัย	บริเวณที่พบ
37. MENISPERMACEAE				
37.1 <i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels.	เถาย่านาง	+++	C	3,4
38. MIMOSACEAE				
38.1 <i>Acacia comosa</i> Gagnep. *	หนามพัน	++	SC	4
38.2 <i>A. pennata</i> (Linn.) Willd. * spp. <i>insuavis</i> Nielsen	ชะอม	+	SC	4,5
38.3 <i>Adenantha pavonina</i> Linn. var. <i>microsperma</i> (Teijsm. ex Binn.) Nielsen	มะกล่ำต้น	++	T	4
38.4 <i>Albizia lebbeckoides</i> (DC.) Benth.	คาง	++	T	4
38.5 <i>Carthormion umbellatum</i> Kosterm.	มะขามแขก	+	T	4
38.6 <i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) * Benth.	มะขามเทศ	+	T	1
39. MORACEAE				
39.1 <i>Artocarpus lakoocha</i> Roxb.	มะหาด	+	T	5
39.2 <i>Ficus rumphii</i> Bl.	โพขนก	+	T	2
39.3 <i>F. superba</i> Miq.	ไทร	++	T	4
39.4 <i>F. sp.</i>	-	+	T	4
39.5 <i>Maclura cochinchinensis</i> (Lour.) * Corner	แกแล	+++	SC	4
39.6 <i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	+++	T	3,4,5
39.7 <i>S. taxoides</i> (Heyne) Kurz *	ข่อยหนาม	++++	SH	4
40. MORINGACEAE				
40.1 <i>Moringa oleifera</i> Lamk.	มะรุม	+	T	5
41. MYRTACEAE				
41.1 <i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeel	ท้าว	+	T	3,4
41.2 <i>S. syzygioides</i> (Miq.) Merr. & L.M. Perry	แดงดง	++	T	3
42. NYCTAGINACEAE				
42.1 <i>Pisonia aculeata</i> Linn. *	คัตเค้าหน	+	SH	4
42.2 <i>Boerhavia diffusa</i> Linn.	ผักขมหิน	++	H	2

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนา แน่น	ลักษณะ นิสัย	บริเวณ ที่พบ
43. OCHNACEAE				
43.1 <i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	ช้างน้ำ	+++++	T	3,4
44. OLACACEAE				
44.1 <i>Olax scandens</i> Roxb.	กระทกรก	+++++	SC	2,3,4,5
45. OLEACEAE				
45.1 <i>Jasminum bifarium</i> Wall.	มะลิป่า	++	C	3,4
46. OPILIACEAE				
46.1 <i>Cansjera rheedii</i> Gmelin	ผักหวานดง	++++	SC	3,4
46.2 <i>Urobotrya siamensis</i> Hiepko	ผักหวานเมา	++++	SC	3,4
47. PLUMBAGINACEAE				
47.1 <i>Plumbago zeylanica</i> Linn.	เจตมูลเพลิงขาว	+	SH	5
48. PORTULACACEAE				
48.1 <i>Portulaca pilosa</i> Linn. ssp. <i>pilosa</i> Geesink	ส่าวพัทพิษ	++	H	2,4
49. RHAMNACEAE				
49.1 <i>Colubrina asiatica</i> Brongn. *	คันทรง	+	SC	4
49.2 <i>Zizyphus muaritia</i> Lamk. *	พทรา	+	SC	2
49.3 <i>Z. oenoplia</i> Mill. *	เล็บเหยี่ยว	++	SC	4
50. RHIZOPHORACEAE				
50.1 <i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	เฉียงพร้านางแอ	+++	T	3
50.2 <i>Gynotroches axillaris</i> Bl.	ไฉ่แกรก	+++	T	3
51. RUBIACEAE				
51.1 <i>Catungnaregum tomentosum</i> (Bl. ex DC.) Tireng. *	เค็ด, ทนวมแห่ง	+++	T	2,4
51.2 <i>Borreria articularis</i> Willians	-	+	H	5
51.3 <i>Hedyotis</i> sp.	-	++	H	5
51.4 <i>Ixora cibdela</i> Craib	เข็มป่า	+++	SH	4
51.5 <i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คัตเค่าป่า	+	SC	4
51.6 <i>Paedaria tomentosa</i> Bl.	ย่านพทาไหม	+	C	5
51.7 <i>Prismatomeris tetandra</i> (Roxb.) Shum. ssp. <i>malayana</i> (Ridl.) Johans	กรัก	+	SH	4
51.8 <i>Tarenna collinsae</i> Craib	เข็มขาว	+++	SH	4

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนาแน่น	ลักษณะนิสัย	บริเวณที่พบ
52. RUTACEAE				
52.1 <i>Atalantia monophylla</i> Correa *	มะนาวผี	+++++	SH	2,3,4
52.2 <i>Clausena excavata</i> Burm.	หวดหมอน	+	T	4
52.3 <i>Glycosmis</i> sp.	-	+	SH	4
53. SALVADORACEAE				
53.1 <i>Azima sarmentosa</i> Benth.& Hook. *	หนามพุงคอก	+++	SC	3,4,5,6
54. SANTALACEAE				
54.1 <i>Cassytha filiformis</i> Linn.	สังวาลย์พระอินทร์	++	P	3,6
55. SAPINDACEAE				
55.1 <i>Allophyllus racemosus</i> Raldk. ex Engl. -	-	+	SH	4
55.2 <i>Cardiospermum helicacabum</i> Linn.	โคกกระออม	+	C	4,5
55.3 <i>Lepisanthes rubiginosa</i> Leenh.	มะหวด	+	T	5
55.4 <i>Zollingeria dongnaiensis</i> Pierre	ขันทอน	+	T	5
56. SAPOTACEAE				
56.1 <i>Manilkara hexandra</i> Dubard. *	เกด	++	T	2,3,4
56.2 <i>Planchonella obovata</i> Pierre	งาไซ	++	T	2,3,4
57. SCROPHULARIACEAE				
57.1 <i>Bacopa monnieri</i> (L.) Pennell.	พรมมี	++	H	4
58. SIMAROUBACEAE				
58.1 <i>Harrisonia perforata</i> Merr. *	สีพันคนทา	+++++	SC	3,4
59. STERCULIACEAE				
59.1 <i>Pterospermum diversifolium</i> Bl.	จำปาเทศ	+++	T	3,4,5
59.2 <i>Waltheria americana</i> Linn.	ดาลทราย	++	SH	2
60. SYMPHOREMATAACEAE				
60.1 <i>Sphenodesme mollis</i> Craib.	แพ่งเครือ	+++	SC	3,4
61. TILIACEAE				
61.1 <i>Microcos tomentosa</i> Smith.	พลับพลา, พลา	++	T	3,4
62. VERBENACEAE				
62.1 <i>Clerodendrum inerme</i> (Linn.) Gaertn.	ลำมะงา	++	SH	6
62.2 <i>C. petasites</i> S.Moore	ท้าวยายหม่อม	+	SH	5
62.3 <i>Gmelina elliptica</i> J.E. Smith. *	ช้องแมว	+	SC	4

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนาแน่น	ลักษณะนิสัย	บริเวณที่พบ
62.4 <i>Premna obtusifolia</i> R.Br. var. <i>angustior</i> Mold	สามประงา	++	T	3,4
62.5 <i>Vitex pinnata</i> Linn.	ตีนนก	+++	T	2,3,4
62.6 <i>V. quinata</i> (Lour.) Williams	หมากเล็กหมากน้อย	+	T	4
62.7 <i>V. trifolia</i> Linn. var. <i>simplicifolia</i> Cham.	คนที่สอทะเล	+++	H	1,2
63. VISCACEAE				
63.1 <i>Viscum articulatum</i> Burm.f.	กาฝากตีนปู	+	SH	3
64. ZYGOPHYLLACEAE				
64.1 <i>Tribulus terrestris</i> Linn.	โศกกระสุน	++	H	2,5

หมายเหตุ ความหนาแน่นของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดแทนด้วยสัญลักษณ์

+ = rare

++ = occasional

+++ = frequent

++++ = common

+++++ = very common

ลักษณะนิสัย AH = Aquatic Herb C = Climber H = herb SC = Scandent

SH = Shrub

T = Tree

* หมายถึงพืชที่หายาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.2 แสดงวงศ์ สกุล ชนิด ความหนาแน่น และ ลักษณะนิสัยของพืชใบเลี้ยงเดี่ยวในบริเวณ
อุทยานวิทยาศาสตร์ พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนาแน่น	ลักษณะนิสัย	บริเวณที่พบ
1. ARACEAE				
1.1 <i>Alocasia</i> sp.	-	+	H	4
2. ARECACEAE				
2.1 <i>Cocos nucifera</i> Linn.	มะพร้าว	++++	T	5
3. COMELLIACEAE				
3.1 <i>Cyanotis</i> sp.	-	++	H	3
4. CYPERACEAE				
4.1 <i>Bulbostylis barbatum</i> (Rottboell) Kunth ex Clarke	หญ้าหนวดแมว	++	H	1,2,4
4.2 <i>Cyperus</i> sp.	-	+	H	1,2,4
5. DIOSCOREACEAE				
5.1 <i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	++	C	3,4
6. FLAGELLARIACEAE				
6.1 <i>Flagellaria indica</i> Linn.	หวายลิง	++	C	6
7. LILIACEAE				
7.1 <i>Asparagus racemosus</i> Willd. *	สามสิบ	+++	C	3,4
8. ORCHIDACEAE				
8.1 <i>Eulophia andamanensis</i> Reichb.	หมก齡	++	H	4
9. PANDANACEAE				
9.1 <i>Pandanus odoratissimus</i> Linn.	เตยทะเล	++	H	6
10. POACEAE				
10.1 <i>Spinifex littoreus</i> Merr.	หญ้ากลอยลม	+++	H	1
11. POTAMOGETONACEAE				
11.1 <i>Potamogeton</i> sp.	-	++	AH	4
12. STEMONACEAE				
12.1 <i>Stemona tuberosa</i> Lour.	ท่อนตายหยาก	+++	C	3,4
13. TYPHACEAE				
13.1 <i>Typha angustifolia</i> Linn.	ธูปฤๅษี	+++	H	4
14. ZINGIBERACEAE				
14.1 <i>Kaemferia pulchra</i> Ridl.	เปราะป่า	+	H	4

ตารางที่ 3.3 แสดงวงศ์ สกต ชนิด ความหนาแน่น และ ลักษณะนิสัยของพืชพวกเฟิร์นในบริเวณ
อุทยานวิทยาศาสตร์ พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนาแน่น	ลักษณะนิสัย	บริเวณที่พบ
1. MARSILEACEAE				
1.1 <i>Marsilea crenata</i> Presl.	ผักแว่น	++	H	5,6
2. PARKERIACEAE				
2.1 <i>Ceratopteris thalictroides</i> (Linn.) Brongn.	ผักขาเขียว	+	H	6

ตารางที่ 3.4 แสดงวงศ์ สกต ชนิด และ ความหนาแน่น ของไลเคนส์ในบริเวณอุทยาน
วิทยาศาสตร์ พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	ความหนาแน่น	ลักษณะนิสัย	บริเวณที่พบ
1. USNEACEAE				
1.1 <i>Ramilina</i> sp.	-	++++	H	2,3,4

หมายเหตุ ความหนาแน่นของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดแทนด้วยสัญลักษณ์

+ = rare   ++ = occasional   +++ = frequent

++++ = common   +++++ = very common

ลักษณะนิสัย AH = Aquatic Herb   C = Climber   H = herb   SC = Scandent

SH = Shrub   T = Tree

* หมายถึงพืชที่ขึ้นตาม

3.2 คำบรรยายลักษณะ

คำบรรยายลักษณะ (Description) ของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดในตารางที่ 3.1-3.4 เรียงตามลำดับดังนี้:-

ACANTHACEAE

Pseuderanthemum latifolium (Vahl.) B. Hansen เหมียบตมก

ไม้พุ่มขนาดเล็ก ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. ใบรูปไข่หรือรูปรีแกมรูปไข่ ฐานใบเป็นมุมแหลมหรือมน ปลายใบแหลมขนาดใบ 4-8 x 1-3 ซม. ช่อดอกเกิดที่ปลายสัด และตามซอกใบ ช่อดอกยาว 6-20 ซม. ดอกย่อยสีม่วงอ่อนมีก้านสั้นมากติดกับแกนเป็นช่วง ๆ ช่วงละ 2-6 ดอก กลีบดอกช่วงล่างติดกันเป็นหลอด ช่วงบนแยกเป็น 5 แฉกเรียงตัวเป็น 2 ส่วน ส่วนบนมี 2 แฉก ส่วนล่างมี 3 แฉก ปลายแฉกมน ผลยาวประมาณ 1.2 ซม. แตกตามยาวเป็น 2 ซีก

AIZOACEAE

Gisekia pharnaceoides Linn. ไม้มีชื่อไทย

พืชล้มลุกชั้นแพร่กระจายไปตามผิวพื้นทราย กิ่งพอมบางช่วงปลายยาว ใบเกิดรอบข้อ รูปใบเป็นแบบรูปไข่กลับหรือรูปคล้ายช้อน มีปลีกรูปเข็มทั้งที่ใบและกลีบเลี้ยง ขนาดของใบ 1.2-2 x 0.5-1 ซม. ดอกเล็กสีขาวอมชมพูเกิดเป็นกลุ่มช่อ ตรงข้อเกือบทุกข้อ เส้นผ่านศูนย์กลางของดอกย่อย 2.5-3 มม. ผลขนาดเล็กมาก มี 5 ผลต่อหนึ่งดอก แต่ละผลมีเมล็ดหนึ่งเมล็ด

AIZOACEAE

Mollugo nudicaulis Lamk. ไม้มีชื่อไทย

พืชล้มลุกขนาดเล็ก ต้นสั้นติดพื้น ใบเกิดเป็นกระจุกที่โคนต้นและแผ่ไปโดยรอบ รูปใบแบบรูปช้อน ขนาด 2-4 x 0.6-1.2 ซม. ช่อดอกมีจำนวนมากและยาว 15-30 ซม. แต่ละช่อแยกแขนงเป็นช่วง ๆ 3-4 ช่วง แต่ละช่วงมี 2-3 แขนง ลักษณะช่อโปร่งดอกสีเขียวอ่อนอมเหลืองขนาด 2-3 มม. ผลรูปรีและแตกมีเมล็ดมาก

ALANGIACEAE

Alangium salvifolium (Linn.f.) Wang. มะเกลือกา, ปรู, ปรู

ไม้พุ่ม กิ่งเหนียวและแข็ง ใบเรียงตัวเวียนรอบกิ่ง ก้านใบยาว 1-1.5 ซม. ใบรูปรีหรือรูปรีแกมรูปไข่กลับ ขนาด 8-12 x 3-4.5 ซม. เนื้อใบเหนียวคล้ายหนัง มีขนกระจายทางด้านล่าง ฐานใบมน ปลายใบเรียวเป็นติ่งปลายมน ดอกเกิดเป็นกระจุกสั้น ๆ ตรงซอกใบ จำนวน 4-8 ดอก ขนาดดอกยาวประมาณ 7 มม. กลีบเลี้ยงเชื่อมกันเป็นรูปถ้วย ด้านนอกมีขนละเอียด กลีบดอกแยกจากกันตลอดมีจำนวน 5 กลีบ กลีบยาวและแคบสีขาว มีขนทั้ง 2 ด้าน

AMARANTHACEAE

Achyranthes aspera Linn. พันทง

ไม้ล้มลุกหลายฤดู สูง 40-70 ซม. กิ่งเป็นเหลี่ยมตรงและแข็ง แตกจากโคน ต้นเป็นกอ มักจะมีขน ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ขนาด 2-8 x 1.2-3.5 ซม. รูปใบแบบรูปไข่กลับ หรือรูปรีฐานใบเป็นมุมแหลมหรือเรียวทาบไปกับก้านใบ ปลายใบมน ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. ช่อดอกยาวและตรง ดอกย่อยไม่มีก้าน เรียงต่อกันไปตลอดช่อ ใบประดับย่อยเป็นแผ่นขาวใส กลีบสีขาวอมชมพู ทรงดอกรูปรีขนาดยาวประมาณ 2 มม. ผลขนาดเล็ก รูปรีแตกตามขวาง มีหนิงเมล็ด

AMARANTHACEAE

Trichurus monsoniae (Linn.f.) Towns. ไม้มีชื่อไทย

ไม้ล้มลุกหลายฤดู สูง 6-50 ซม. แตกกิ่งจากโคนต้นเป็นจำนวนมาก กิ่งพอมเล็ก มีขน ใบแคบเป็นเส้น ไม้มีก้านใบ ยาว 1-2 ซม. ช่อดอกเกิดที่ปลายสุดของทกกิ่ง รูปรี ต่อมายาวขึ้นเป็นทรงกระบอก ขนาด 0.5-2 x 0.4-0.5 ซม. ดอกย่อยไม่มีก้าน เรียงตัวแน่น ทั้งช่อสีขาวส่วนปลายสีชมพูแดง

AMARANTHACEAE

Gomphrena celosoides Mart. บานไม้รั้วรียปาก

ไม้ล้มลุกหลายฤดู กิ่งแตกจากโคนต้นแผ่กระจายทั้งกลุ่มสูงประมาณ 15 ซม. ต้นและใบมีขน ใบไม่มีก้าน รูปรีแกมขอบขนาน ด้านล่างมีขนละเอียด ขนาดใบ 2-3 x 0.5-1 ซม. ช่อดอกสีขาวอมเขียว มีใบประดับที่คล้ายใบขนาดเล็กรองรับ 1 คู่ ขนาดของช่อดอก 1.5-2.5 x 1-1.2 ซม. ดอกย่อยไม่มีก้าน รูปรี ขนาดยาวประมาณ 3 มม. ดอกเรียงซ้อนกันแน่น ผลเล็กเกือบกลมมี 1 เมล็ด

ANACARDIACEAE

Buchanania latifolia Roxb. มะม่วงหัวแมงวัน

ไม้ต้นสูง 3-6 ม. ใบออกแบบเวียนรอบกิ่ง ก้านใบยาวประมาณ 1.5 ซม. ใบค่อนข้างใหญ่ รูปรีแกมขอบขนาน ขนาด 8-16 x 2.5-6 ซม. ใบเหนียวคล้ายหนัง เห็นเส้นใบชัด ฐานใบมน ปลายใบมนกลมหรือเกือบตรง ดอกเกิดเป็นช่อยาว 2.5-12 ซม. ช่อดอกมักเกิดตรงปลายกิ่ง ดอกขนาดเล็กสีนวลอมเขียวก้านดอกสั้นมาก รวมเป็นกระจุก กระจุกละ 2-3 ดอก เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 3 มม. กลีบดอกค่อนข้างเป็นสามเหลี่ยม ผลขนาด 1 x 1.5 ซม. รูปคล้ายมะม่วงบ่าขนาดเล็ก แก่เต็มทีสีแดงไปจนถึงแดงคล้ำ

ANACARDIACEAE

Lanea coromandelica Merr. อ้อยช้าง

ไม้ต้นผลัดใบ ต้นสูง 5-10 ม. ผิวต้นสีเทาอมน้ำตาลอ่อน ใบประกอบแบบขนนกใบเรียงตัวแบบเวียนรอบกิ่ง ใบย่อย 3-5 คู่ ปลายสุดเป็นหนึ่งใบย่อย มีขนนุ่ม ใบอ่อนสีแดงอมม่วง แล้วเปลี่ยนเป็นสีเขียวอ่อน มักออกดอกพร้อมกับแตกใบอ่อน ดอกเล็กสีน้ำตาล เกิดเป็นช่อที่แตกแขนง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 3 มม.

ANACARDIACEAE

Mangifera sp. มะม่วงป่า

ไม้ต้น สูง 6-10 ม. ใบเรียงตัวเวียนรอบกิ่ง ใบขนาด 12-20 x 5-7 ซม. รูปหอกแกมขอบขนาน ผิวใบด้านบนมัน ไม้พุ่มดอกและผล

ANACARDIACEAE

Spondias pinnata Kurz มะกอกป่า

ไม้ต้นผลัดใบสูง 3-10 ซม. ใบเรียงตัวเวียนรอบกิ่ง เป็นใบประกอบแบบขนนก ใบย่อย 3-4 คู่ ปลายสุดเป็นใบย่อย 1 ใบ ใบย่อยรูปรีหรือรูปรีแกมขอบขนาน ฐานใบมน ปลายใบแหลม ดอกขนาดเล็ก เกิดเป็นช่อที่แตกแขนง ดอกสีเขียวอ่อน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2-2.5 มม. ก้านดอกสั้น ผลรูปกลมรี มีเนื้อ รสเปรี้ยวอมฝาดรับประทานได้

ANNONACEAE

Annona squamosa Linn. น้อยหน่า

ไม้ต้นขนาดเล็ก ใบออกแบบเวียนรอบกิ่ง ก้านใบยาว 0.7-1 ซม. ใบรูปรีขนาด 3-8 x 1.5-4 ซม. ฐานใบและปลายใบมน ดอกมักเป็นดอกเดี่ยวเกิดตรงซอกใบ ก้านดอกยาวประมาณ 1 ซม. ดอกสีเขียวอมเหลือง จำนวน 3 กลีบ แต่ละกลีบค่อนข้างหนา รูปขอบขนาน ยาว 1.2-1.5 ซม. กว้าง 2-3 มม. ผลย่อยรวมเป็นผลเดี่ยวมีเนื้อรับประทานได้

ANNONACEAE

Polyalthia cerasoides Benth. ex Bedd. กะเจียน

ไม้ต้น สูง 4-6 ม. ใบออกแบบเวียนรอบกิ่ง ก้านใบยาวประมาณ 3 มม. ใบรูปรีแกมรูปไข่ หักกลับ ขนาด 6-12 x 2-3.5 ซม. ฐานใบมน ปลายใบค่อนข้างเรียวแหลม ดอกมักเป็นดอกเดี่ยวเกิดตรงซอกใบ สีเขียวเปลี่ยนเป็นสีเหลือง เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 1.5 ซม. มี 6 กลีบ แยกเป็น 2 วงๆ ละสามกลีบ แต่ละกลีบรูปไข่ ค่อนข้าง

หนา ผลมีจำนวนมากต่อหนึ่งดอก แก่จัดเป็นสีเหลืองอมส้ม ก้านผลยาวประมาณ 1 ซม.

ANNONACEAE

Polyalthia evecta (Pierre) Finet & Gagnep. นมน้อย

ไม้พุ่ม กิ่งค่อนข้างพอม ใบออกแบบเวียนรอบกิ่ง ก้านใบสั้น ใบรูปรีแกมขอบขนาน ขนาด 3-7 x 1.5-2.5 ซม. ฐานใบและปลายใบมน ด้านล่างของใบสีอ่อนกว่าด้านบน ดอกมักเป็นเดี่ยวเกิดตรงซอกใบ ห้อยลง ก้านดอกยาว 1.5-2 ซม. ดอกรูปไข่ ขนาดประมาณ 6 มม. กลีบดอกสีเหลืองค่อนข้างหนาอันละ 3 กลีบ กลีบชั้นในยาวกว่ากลีบชั้นนอก ผลกลมเล็กเส้นผ่านศูนย์กลาง 5-6 มม. แก่จัดเป็นสีส้มแดง ก้านผลยาว 6-7 มม. มีจำนวน 6-10 ผลต่อหนึ่งดอก

APOCYNACEAE

Aganosma marginata G. Don โมกเครือ

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ไม่ผลัดใบ มียางขาวกิ่งอ่อนสีม่วงดำ ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ รูปรี หรือขอบขนาน ยาว 5-10 ซม. กว้าง 2-3 ซม. ขอบใบมักเป็นคลื่น ผิวใบด้านบนมัน เส้นใบเห็นชัด ช่อดอกกระจายโปร่ง ดอกสีขาว โคนเป็นหลอด ปลายแยก 5 ส่วน แต่ละส่วนรูปขอบขนาน ขนาดดอกสูง 1.5-2 ซม. กว้างประมาณ 1.5 ซม. ฝักเป็นคู่ แต่ละฝักรูปกลมยาว อาจยาวถึง 30 ซม. หรือมากกว่านั้น แก่เต็มทีแตกและบิดเล็กน้อย

APOCYNACEAE

Ichnocarpus frutescens (L.) R.Br. เครือปลาสดแดง, เถาโก

ไม้เลื้อยต้นพอมมีขนสีน้ำตาลแดง เส้นผ่านศูนย์กลางต้น 1.5-2 มม. มียางขาว ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาวประมาณ 5 มม. ใบรูปรีขนาด 4-8 x 2-3 ซม. มีขนสีเดียวกับต้นตามเส้นใบด้านล่าง ดอกเป็นช่อยาวแบบพสม ดอกเล็กสีขาวเส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 5 มม. ส่วนที่แยกเป็น 5 แฉก บิดเวียนไปทางขวา ปลายหักกลัก ฝักเป็นคู่พอม ยาว 7-10 ซม. มีขนสีน้ำตาลแดง

APOCYNACEAE

Rauwolfia membranifolia Kerr ไม้มีชื่อไทย

ไม้พุ่มเล็ก สูง 50-70 ซม. กิ่งพอมมียางสีขาว ใบรูปรีหรือรูปหอกหรือรูปหอกหัวกลับ ขนาดยาว 5-11 ซม. กว้าง 2-4 ซม. ใบบาง ดอกเล็กสีเหลืองอ่อนอมเขียว เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 6 ซม. หลอดดอกสั้น ดอกเกิดเป็นกระจุก ประมาณ 10 ดอก ผลเป็นคู่ ขนาด 4-6 x 4 มม. ลักษณะคล้ายมะม่วงย่อขนาด แก่เต็มทีสีม่วงเกือบดำ

APOCYNACEAE

Tabernaemontana coronaria Br. ไม้มีชื่อไทย

ไม้พุ่มขนาดเล็กสูง 50-60 ซม. มียางขาว กิ่งแยกเป็นคู้ ใบออกเป็นคู่ตรงข้าม รูปรีปนขอบขนาน หรือรูปใบหอกหัวกลับ ขนาด 3-6 x 1-1.5 ซม. ดอกเกิดเป็นช่อเล็ก 2-3 ดอก สีขาว หลอดดอกและส่วนที่แยกยาวเกือบเท่ากันประมาณ 8 มม. คอหลอดสีเหลืองอ่อน

APOCYNACEAE

Wrightia tomentosa Roem. โมกมัน

ไม้ต้น ขนาดค่อนข้างเล็ก มียางขาว กิ่ง ใบและกลีบเลี้ยงมีขน ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ใบรูปรี ฐานใบเป็นแฉกแหลม ปลายเรียวแหลมขนาด 4-9 x 2-3 ซม. ดอกเป็นช่อกระจายโปร่ง แยกสาขา ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 1 ซม. ดอกเป็นรูปกรวย หลอดดอกยาวประมาณ 5 มม. ส่วนปลายแยกเป็น 5 แฉก สีขาวนวล หรือชมพูอ่อน ฝักเป็นคู่กลม ยาวประมาณ 12 ซม.

ASCLEPIADACEAE

Oxystelma esculentum R.Br. จมูกปลาหลด

ไม้เลื้อย ชอบขึ้นตามที่ลุ่มใกล้แม่น้ำ มียางขาว ต้นพอม เส้นผ่านศูนย์กลาง 2-3 มม. ปล้องยาว ใบออกเป็นคู่ตรงข้าม ใบรูปขอบขนานและบาง ขนาด 5-7 x .8-1 ซม. ดอกเกิดเป็นช่อแบบซี่ร่ม ก้านดอกพอมบางยาว 1-1.5 ซม. ทรงดอกรูปถ้วย ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางดอก 1.5-2 ซม. ด้านนอกสีขาวหรือนวล ด้านในสีชมพูอมม่วง สีเข้มกลางดอก ขอบสีอ่อน ระยะออกดอกเห็นดอกได้เด่นชัดกว่าใบ

ASCLEPIADACEAE

Sarcostemma brunonianum W. & A. เถาวัลย์ควน

ไม้เถาอวนน้ำ ไม้มีใบ มียางขาว ต้นกลมสีเขียวเห็นข้อปล้องชัดเจน ปล้องยาว 8-15 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5 มม. แยกสาขามาก พาดพิงกับต้นไม้ที่อยู่ใกล้ ดอกเกิดเป็นกระจุกตามข้อ สีนวลอมเหลือง ก้านดอกยาวประมาณ 5 มม. เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 5 มม. ดอกรูปคล้ายดาว ขอบเป็น 5 แฉกสั้น ๆ

ASCLEPIADACEAE

Secamone furruginea Pierre. ไม้มีชื่อไทย

ไม้เลื้อยมียางขาว ต้นพอมเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5-2 มม. ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ใบบางแต่เหนียว รูปไข่ ปลายใบแหลมกึ่งเรียวแหลม ขนาด 3-7 x 1.8-2.5 ซม.

ดอกเล็กจำนวนมาก สีเหลืองอมเขียว เกิดเป็นช่อกระจายที่แยกสาขา แต่ละดอกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3 มม. ฝักเป็นคูปักยาวประมาณ 6 ซม. ปลายเรียวเล็กกว่าโคน

ASCLEPIADACEAE

Telosma minor Craib ขจร

ไม้เลื้อย มียางขาว ลำต้นกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 3-5 มม. ใบออกตรงข้าม เป็นคู่ ใบบาง รูปหัวใจ ปลายเรียวแหลม ขนาดใบ 4-6 x 4 ซม. ช่อดอกแบบซี่ร่ม ดอกในช่อ 3-6 ดอก สีเขียวอมเหลืองมีกลิ่นหอม ทรงดอกรูปคล้ายกรวยปลายแยกเป็น 5 แฉก ผิวของแฉกไม่เรียบ เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 1.5 ซม. ฝักเป็นคูปักยาวประมาณ 10 ซม. ส่วนกว้างที่สุดประมาณ 2 ซม. อยู่ใกล้โคน ปลายเรียว ดอกและฝักอ่อนรับประทานได้

ASCLEPIADACEAE

Tylophora asthmatica Wight & Arn. เกาทัณฑ์ ท้าวพันราก

ไม้เลื้อย ต้นค่อนข้างเป็นเหลี่ยมมียางขาว เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5-2 ซม. ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาวประมาณ 6 ซม. ใบรูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปหอก ขนาด 5-8 x 1.5-3 ซม. ฐานใบรูปหัวใจ ปลายใบแหลมเป็นติ่งเล็ก ๆ ผิวใบอาจมีหรือไม่มีขน ดอกเป็นกระจุกสั้นตรงซอกใบ ช่อดอกแบบซี่ร่ม ก้านดอกยาวประมาณ 1 ซม. ดอกสีเขียวอมเหลืองด้านใน ตรงกลางดอกมีสีม่วงขอบเหลืองปนเขียว เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 5 มม.

ASCLEPIADACEAE

Tylophora tenuis (Burm.f.) Merr. ฝักลิ้นห่าน ฝักขี้ผึ้ง

ไม้เลื้อย มียางขาว ต้นพอมบาง เส้นผ่านศูนย์กลางต้นประมาณ 1 มม. ใบเล็กออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาวประมาณ 1 ซม. ใบรูปไข่หรือรูปรีขนาด 1-3 x 1-1.8 ซม. ใบมักจะหนาเล็กน้อยและเปราะ ช่อดอกแยกแขนงและโปร่ง ดอกเล็กเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1.5 มม. สีม่วงอ่อน ยอดอ่อนใช้เป็นผัก

ASCLEPIADACEAE

Zygotelma benthamii Baill. อบเชยเถา

ไม้เลื้อย มียางขาว เถากลม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2 มม. ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาวประมาณ 7 มม. ใบรูปขอบขนาน ฐานใบมน ปลายใบแหลม ใบบาง แต่เหนียวเห็นเส้นใบชัด ดอกออกเป็นช่อสั้น ๆ ตรงซอกใบ ประมาณ 3 ดอก ก้านดอกยาว 2-3 มม. ดอกสีม่วงทางด้านใน โคนกลีบติดกันเป็นหลอดสั้น ๆ ปลายแยกเป็น 5 แฉก เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1.2 ซม. ฝักเป็นคูปัก แต่ละฝักรูปกลมบางปลายแหลม ขนาด

9-12 x 0.7 ซม.

ASTERACEAE

Eupatorium odoratum Linn. สาบเสือ

ไม้พุ่ม สูงประมาณ 2 ม. ต้น กิ่ง และใบมีขน ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ใบรูปไข่ ขนาด 5-8 x 3-4 ซม. ฐานใบเป็นมุมป้าน ปลายใบแหลม ขอบใบเป็นจักห่างๆ ดอกสีขาวปนเทา ขนาดเล็กมากรวมเป็นกระจุกแน่น แต่ละกระจุกเล็กรวมเป็นช่อใหญ่ ใบมีกลิ่นฉุน

ASTERACEAE

Pluchea indica Linn. ขลุ่

ไม้พุ่ม สูงประมาณ 2 ม. ใบมีขน ใบออกเกือบตรงข้าม รูปใบแบบรูปไข่กลับ ขนาด 3-4 x 1.6-2 ซม. ใบค่อนข้างมีเนื้อและเปราะ ฐานใบเป็นมุมแหลม ปลายใบมน มีติ่งแหลมเล็ก ขอบใบเป็นจัก ก้านใบสั้นมากหรือใบติดกับกิ่ง ดอกสีขาวเล็กรวมเป็นกระจุกแน่น แต่ละกระจุกรวมเป็นช่อใหญ่

ASTERACEAE

Vernonia elliptica DC. ดานหมอน

ไม้พุ่มหรือรอเลื้อย ต้น กิ่ง ใบมีขนสั้นนุ่มและแน่นสีเทาเงินปกคลุม ใบเวียนรอบต้น รูปรี ฐานและปลายใบมน ขนาด 2-4 x 1.5-2 ซม. ดอกเล็กสีเทาเงินรวมเป็นกระจุกเล็ก ๆ แต่ละกระจุกเล็กรวมเป็นช่อย่อยเกือบกลม ช่อดอกแยกสาขาขนานแกนยาว ประมาณ 10-15 ซม. มีกลิ่นหอม

BARRINGTONIACEAE

Careya sphaerica Roxb. กระโดน

ไม้ต้นผลัดใบ เปลือกหนาสีน้ำตาลปนเทา ใบเดี่ยวขนาดใหญ่ ดอกเวียนเป็นเกลียวรอบกิ่ง มักจะมีใบอยู่เฉพาะใกล้ปลายกิ่งรูปใบแบบรูปไข่กลับหรือรูปรี ปลายแหลมสั้นหรือเป็นติ่งเล็กน้อยโคนใบสอบแหลม เนื้อใบหนา ขอบใบหนาหยักตื้นและถี่ ขนาดใบ 12-20 x 6-12 ซม. ดอกใหญ่ สีเขียวอมขาว ออกเดี่ยวๆ ตรงปลายกิ่งหรือที่ซอกใบใกล้ปลายกิ่ง เกสรตัวผู้มีจำนวนมากเป็นเส้นสีชมพูแกมขาว (คล้ายดอกชมพู) ขนาดดอกเมื่อบานเต็มที่กว้าง 6-8 ซม. ผลเดี่ยวรูปกลม แข็ง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6-7 ซม. มีกลิ่นเลี้ยว 4 กลีบติดอยู่ ใบอ่อน ดอกตูม และผลอ่อนรับประทานได้

CACTACEAE

Opuntia vulgaris Mill. เสม้า

ไม่มีอวน้ำ ไม่มีใบ กิ่งแผ่แบนรูปรีหรือรูปไข่กลับต่อกันเป็นช่วง ๆ บนกิ่งที่แผ่แบน มีหนามแข็งยาว 1-2 ซม. เป็นกระจุกๆ กระจายทั่วไป ดอกเกิดตามสันขอบของกิ่งสีเหลืองหรือแดง เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 4-5 ซม. เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก ผลสุกมีเนื้อสีม่วงแดง มีขนสั้นๆ เป็นกระจุกเล็กๆ กระจาย

CAESALPINIACEAE

Bauhinia bracteata Bak. ปอเจียน

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ มีมือเกาะ กิ่งกลม มีขนสั้นและนุ่ม ใบ รูปเกือบกลม ปลายแยกเป็น 2 พู ลึกถึงประมาณกึ่งกลางใบ ขนาด 5-8 x 5-8 ซม. แผ่นใบเหนียวคล้ายหนัง ข้อดอกใหญ่และโปร่งมักจะแยกสาขา ดอกสีเขี้ยวอมเหลือง ขนาดดอกตามขวางประมาณ 3 ซม. เกสรตัวผู้มี 10 อัน แยกเป็น 2 ชุด ชุดสั้นมี 7-8 อัน ชุดยาว 2-3 อัน หมอรองดอกเจริญเป็นหลอดสั้นๆ รังไข่สีน้ำตาลอ่อนมีขนนุ่ม ผักกั๊กแบนรูปขอบขนาน แข็ง และแตก สีน้ำตาล เมล็ดค่อนข้างกลมแบน

CAESALPINIACEAE

Caesalpinia sappan Linn. ผาง

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 3-4 ม. มีหนามโค้งงอลงทั้งต้น ใบเรียงแบบเวียนรอบกิ่ง เป็นใบประกอบแบบขนนกแยก 2 ครั้ง ใบย่อยรูปขอบขนาน ฐานเบี้ยว ขนาดใบย่อย 10-20 x 6-8 ซม. ข้อดอกเกิดใกล้ปลายยอด แยกแขนงค่อนข้างโปร่ง ดอกย่อยสีเหลือง เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 2.5 ซม. กลีบดอกแยกจากกันมี 5 กลีบ เกสรตัวผู้มี 10 อัน ก้านมีขน ผักขนาด 4-6 x 1.5-2 ซม. แขนงเล็กน้อยสีน้ำตาล ปลายเรียวเอียงเป็นติ่งแหลม

CAESALPINIACEAE

Cassia garettiana Craib แส้มสาร

ไม้ต้นขนาดกลาง สูงประมาณ 6 ม. ใบเรียงตัวเวียนรอบกิ่งเป็นใบประกอบ มีใบย่อย 6-9 คู่ ก้านใบยาวประมาณ 5 ซม. แขนงใบยาว 10-20 ซม. ใบย่อยรูปไข่หรือรูปใบหอก ขนาด 5-6 x 2-2.5 ซม. ฐานใบมนกลม ปลายใบแหลม ข้อดอกค่อนข้างโปร่งเกิดที่ปลายยอด แยกแขนง ทั้งช่อยาว 12-20 ซม. ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 2.5 ซม. กลีบดอกสีเหลือง 5 กลีบ แต่ละกลีบลักษณะแบนรูปไข่กลับ เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 2.5 ซม. เกสรตัวผู้มี 10 อัน ขนาดไม่เท่ากัน ผักแบนบางขนาด 12-16 x 2-2.5 ซม. มักจะบิด

CAESALPINIACEAE

Pterolobium micranthum Gagnep. แก้วมือไว

ไม้เลื้อย มีหนามเล็ก ๆ โคนงอกลงทั้งที่กิ่งและแกนกลางใบ ใบเรียงตัวแบบเวียนรอบกิ่ง เป็นใบประกอบแบบขนนกแยก 2 ครั้ง ใบย่อย 4-7 คู่ แต่ละใบรูปขอบขนานขนาด 6-10 x 5-6 มม. แผ่นใบ 2 ข้างไม่เท่ากัน ปลายใบมน ขอบใบเป็นจักตื้น ๆ ช่อดอกแยกแขนงและโปร่ง ดอกสีขาว มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 7 ซม. ฝักมีปีกตรงปลาย

CAESALPINIACEAE

Sindora siamensis Teijsm. var. *maritima* (Pierre) K. & S.S. Larsen มะค่าลิง

ไม้ต้นสูง 5-15 ซม. ผลัดใบ กิ่งอ่อนมีขน ใบเรียงตัวเวียนรอบกิ่ง เป็นใบประกอบแบบขนนกมี 3-4 คู่ ก้านใบ 2-5 มม. ใบย่อยรูปรีกว้าง หรือรูปรีแกมขอบขนานขนาด 4-10 X 2.5-6 ซม. ฐานใบเป็นแหลมบ้านหรือมน ปลายใบมนกลม ปลายสุดเว้าลงเล็กน้อยแผ่นใบเหนียวคล้ายหนัง ช่อดอก 10-25 ซม. แยกแขนงมีขนสีน้ำตาล ดอกในช่อค่อนข้างแน่น เส้นผ่านศูนย์กลางดอกย่อยประมาณ 1.3 ซม. กลีบดอกยาวพอ ๆ กับกลีบเลี้ยงประมาณ 7 มม. สีแดงอมเหลือง ฝักค่อนข้างกลมและแบน มีหนามเล็กน้อย

CAESALPINIACEAE

Tamarindus indica Linn. มะขาม

ไม้ต้นขนาดกลางไปจนถึงขนาดใหญ่ ใบเล็กแต่ค่อนข้างดก กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาล ใบเรียงตัวเวียนรอบกิ่ง เป็นใบประกอบ มีใบย่อย 7-10 คู่ ใบทั้งช่อยาวประมาณ 8 ซม. ใบย่อยรูปขอบขนานขนาด 7-10 x 3-5 มม. มักจะแตกใบอ่อนพร้อมกันทั้งต้นในช่วงใกล้เคียงกับการร่วงของใบแก่ ดอกเป็นช่อเล็ก จำนวนดอกในช่อ 5-6 ดอก เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 12-18 มม. กลีบเลี้ยงมี 4 กลีบ สีเขียวอมเหลือง กลีบดอกมี 3 กลีบ สีเหลืองประสีส้ม ขนาดกลีบไม่เท่ากัน ฝักแก่สีน้ำตาลรับประทานได้ทั้ง ใบอ่อน ฝักอ่อน และฝักแก่

CAPPARACEAE

Capparis echinocarpa Pierre & Gagnep. เกี้ยวไก่

ไม้พุ่มหรือรอเลื้อย กิ่งพอมและกลม มีหนามยาว 2-4 มม. โคนงอ ใบเรียงแบบเวียนรอบกิ่ง ก้านใบยาว 3-4 มม. รูปใบแบบรูปไข่หรือรูปรี ขนาด 2-3 x 1.5-2.5 ซม. ฐานใบมน ปลายใบเรียวแหลมมีติ่งที่ปลาย ดอกเกิดเป็นแถวบนกิ่งเหนือซอกใบ ก้านดอกยาว 1-1.5 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 1.5 ซม. กลีบดอกสีขาวมี 4 กลีบ มีขนละเอียด ผลเกือบกลมผิวขรุขระ ขนาด 1-1.5 ซม.

CAPPARACEAE

Capparis grandis Linn.f. ค้อนกลอง

ไม้ต้นสูงประมาณ 5 เมตร หนามมีขนาดเล็กหรือไม่มีเลย ใบรูปรีหรือรูปไข่ ขนาด 5-6 x 1.5-2 ซม. ฐานใบเป็นแหลมปลายใบแหลมหรือมน ก้านใบยาวประมาณ 7 มม. ดอกเกิดเป็นช่อจากจุดใกล้โคนก้านคล้ายช่อดอกแบบซี่ร่ม ก้านดอกยาว 1.2-2 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 1.2 ซม. กลีบดอกสีขาวมี 4 กลีบ เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก ผลกลมขนาดประมาณ 2 ซม.

CAPPARACEAE

Capparis micracantha DC. ชิงชี

ไม้พุ่มหรือรอเลื้อย กิ่งมักจะคดไปมา หนามตรงและหันไปทางปลายกิ่งยาวประมาณ 1.5 ซม. ใบรูปรีหรือรูปขอบขนานขนาด 8-15 x 4-7 ซม. ฐานใบมนกลม ปลายใบมนหรือมนกลม บางครั้งปลายสุดเว้าลงเล็กน้อย ก้านใบยาว 1-1.2 ซม. ดอกเกิดเป็นแถวบนกิ่งเหนือซอกใบเล็กน้อย มักมีดอกเป็นจำนวนมากในแต่ละกิ่ง ก้านดอกยาวประมาณ 1 ซม. ดอกมีขนาดยาวประมาณ 3 ซม. กลีบดอกสีขาว 1 คู่ อีกรูปสี่เหลี่ยมโคน กลีบมีสีม่วง ผลรูปรี หรือเกือบกลมขนาด 1.5-3 x 1.5-3.5 ซม. ผลสีส้มแดงอมส้ม

CAPPARACEAE

Capparis siamensis Kurz พุงแก เต๋อโยโก

ไม้พุ่มหรือรอเลื้อย หนามเล็ก โด่งงอ ยาว 1-2 มม. ใบรูปไข่ขนาด 5-8 x 3-4.5 ซม. มักมีขนตามเส้นใบ ฐานใบเว้าแบบรูปหัวใจ ปลายใบแหลมและมีติ่งแหลมที่ปลายสุด ก้านใบยาวประมาณ 1 ซม. ดอกเดี่ยวเกิดตรงซอกใบขนาดดอกประมาณ 3 ซม. กลีบดอกคู่บนสีเหลืองและมีแต้มเหลืองอมส้ม และสีจะเข้มขึ้นเกือบแดงในวันต่อมา กลีบคู่ล่างสีขาวอมเขียว เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก ผลรูปไข่หรือรูปกลมรี ผิวขรุขระเป็นปุ่มปม ผลสีขนาด 3.5-5 x 2.5-3 ซม. สีส้มพอมแดง

CAPPARACEAE

Cleome viscosa Linn. ผักเสี้ยนผี

ไม้ล้มลุก สูงประมาณ 60 ซม. ทุกส่วนมีต่อมเล็กๆ สร้างน้ำเหนียวๆ ทั่วต้น ใบเป็นใบประกอบแบบนิ้วมือ ก้านใบยาว 1.5-4 ซม. มีใบย่อย 3-5 ใบ ใบย่อยขนาดไม่เท่ากัน รูปใบแบบรูปไข่กลับ ขนาด 1.5-4.5 x 1-1.5 ซม. ดอกสีเหลือง ก้านดอกยาวประมาณ 1 ซม. ขนาดดอกประมาณ 1.2 ซม. กลีบดอกมี 4 กลีบ แต่ละกลีบรูปคล้ายช้อน ผลกลมยาวขนาด 5-7 x 0.3-0.4 ซม. มีขน ผลแก่แตกง่าย

CAPPARACEAE

Crateva adansonii DC. ssp. *trifolia* Jacobs พักกุ่ม

ไม้ต้นสูง 2-5 ม. ใบประกอบแบบนิ้วมือ ก้านใบยาว 6-8 ซม. ใบย่อยมี 3 ใบ แต่ละใบรูปรีหรือรูปไข่ขนาด 5-10 x 2-4 ซม. ฐานใบเป็นมนแหลม ปลายใบแหลมหรือเรียว ปลายสมน ดอกเกิดเป็นช่อ กลีบปลายกิ่ง ก้านดอกย่อยยาว 3-5 ซม. ดอกขนาดประมาณ 3 ซม. กลีบดอกสีขาวแล้วเปลี่ยนเป็นเหลืองมี 4 กลีบ เกสรตัวผู้สีม่วงมีจำนวนมาก ก้านเกสรตัวผู้ยาวประมาณ 2.5 ซม. ผลเกือบกลม เมื่อแก่สีเหลืองอมน้ำตาลขนาด 2-2.5 ซม. ผิวเรียบ

CAPPARACEAE

Crateva religiosa Ham. กัมบก

ไม้ต้น ใบเป็นใบประกอบแบบนิ้วมือ ก้านใบยาว 5-7 ซม. ใบย่อยมี 3 ใบ แต่ละใบรูปรีหรือรูปไข่ ขนาด 6-10 x 2.5-3.5 ซม. ฐานใบเป็นมนแหลม ปลายใบโค้งมนแล้วเรียวแหลม ดอกเกิดเป็นช่อ ดอกในช่อมีจำนวนมาก ก้านดอกยาว 4-6 ซม. ดอกขนาดประมาณ 3 ซม. กลีบดอกสีขาวเปลี่ยนเป็นสีเหลือง เกสรตัวผู้จำนวนมาก สีม่วงหรือม่วงแดง ผลกลมรี ขนาด 2-3 x 1.5-2 ซม. ผลแก่ผิวหยาบ สีเขียวอมเทา

CAPPARACEAE

Maerua siamensis (Kurz) Pax. แจง

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นไม่มีหนาม ใบเป็นใบประกอบแบบนิ้วมือมักมีใบย่อย 3 ใบ ก้านใบยาว 1.5-5 ซม. ใบย่อยรูปรีหรือรูปไข่กลับหรือรูปขอบขนาน ขนาดต่างกันค่อนข้างมากในต้นเดียวกัน และต่างต้น มักยาวไม่เกิน 12 ซม. และกว้างประมาณ 1.5 ซม. ฐานใบเป็นมนป้านหรือมน ปลายใบมนมีติ่งเล็กแหลม ดอกเดี่ยวหรือเกิดเป็นช่อโปร่งตามปลายกิ่งหรือซอกใบ ก้านดอกกลางยาวเกือบเสมอปลายดอกตม ดอกสีเขียวอ่อนขนาดประมาณ 1.5 ซม. มักมีสีม่วงตามโคนกลีบหรือที่ก้านเกสรตัวผู้ ก้านเกสรตัวผู้เห็นได้ชัดเจนกว่ากลีบและมีจำนวน 9-12 อัน ผลรูปกลมรีหรือกลมขนาด 1.8-2 x 1-1.2 ซม.

CARYOPHYLLACEAE

Polycarpea corymbosa Lamk. สร้อยทองทราย

ไม้ล้มลุกขนาดเล็ก มีขน แยกสาขามาก ทั้งต้นมีสีเทาอมเขียวหรืออมม่วงแดง กลมกลิ้งไปกับทราย ใบพอมยาว ขนาด 10-20 x 1.5-2 มม. ช่อดอกเกิดที่ปลายสุดเป็นกระจุกแน่น ใบประดับ กลีบเลี้ยง กลีบดอก เป็นแผ่นบางใสและเหนียว สีขาว ปลายแหลม ขนาด 3-8 มม. ผลแตกเป็น 3 แฉก มีเมล็ดหลายเมล็ด

CASUARINACEAE

Casuarina equisetifolia J.R. & G. Forst. สันทะเล

ไม้ต้นขนาดค่อนข้างใหญ่กิ่งแก่สีน้ำตาลอ่อน กิ่งอ่อนสีเขียวเป็นเส้นกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.5 มม. เห็นข้อปล้องชัดเจน บริเวณข้อมีใบเป็นจักเล็ก ๆ รอบข้อ โคนใบสีเขียว ปลายเป็นแผ่นใส ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียเกิดแยกกัน ดอกตัวเมียเล็ก มารวมเป็นช่อแน่น ค่อนข้างกลม ขนาด 2-3 มม. สีเขียว ดอกตัวผู้ขนาดเล็กเรียงซ้อนกันเป็นช่อห้อยลงยาว 1-3 ซม. กว้าง 2 ซม. ผลห่อเมื่อแก่เต็มพืสน้ำตาล ขนาด 1.2-1.5 ซม. มีรอยแตกเป็นช่อง ๆ รอบผล

CELASTRACEAE

Maytenus diversifolia (Maxim.) Ding Hou ไม่มีชื่อไทย

ไม้รอเลื้อยมีหนามตรงและแฉ่ง หนามเกิดตรงซอกใบหรือกิ่งย่อยกลายเป็นหนาม โดยทั่ว ๆ ไปหนามยาว 2-2.5 ซม. ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาว 4-6 ซม. รูปใบแบบรูปไข่กลับหรือรูปรีขนาด 2-6 x 1-2.5 ซม. ฐานใบแหลม ปลายใบมนและป้าน ช่อดอกมีขนาดเล็กเกิดตรงซอกใบ ก้านดอกย่อยยาว 4-5 มม. ดอกขนาด 3-4 มม. กลีบดอกสีเขียวอ่อน ผลคล้ายผลแพร้วขนาดเล็ก ขนาดยาวประมาณ 1 ซม. แตกเป็น 2 ฝา

CELASTRACEAE

Pleurostyliia opposita (Wall.) Merr. ไม่มีชื่อไทย

ไม้พุ่ม กิ่งเล็กและแฉ่ง ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาวประมาณ 5 มม. ใบรูปไข่แกมรูปรีหรือรูปใบหอก ขนาด 3.5-8 x 1.4-3 ซม. ฐานใบเป็นมนแหลม ปลายใบเรียวมน ช่อดอกขนาดเล็ก ดอกในช่อ 3-6 ดอก เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 1.5 มม. กลีบดอกรูปเกือบกลมมี 5 อัน เกสรตัวผู้ 5 ผล ผลรูปกลมขนาด 7 x 4 มม. สีเขียวอมเหลืองมี 1 เมล็ด

สถาบันวิทยบริการ

CELASTRACEAE

Reissantia indica (Willd.) Halle ไม่มีชื่อไทย

ไม้รอเลื้อย เถาเหนียวและแฉ่ง ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาวประมาณ 1 ซม. ใบบางและเหนียว รูปรี ฐานใบมนหรือมีส่วนฐานเรียวทาบไปกับก้านใบ ปลายใบเรียวแหลมหรือแหลม ขนาดใบ 3.5-15 x 1.6-6 ซม. ช่อดอกสีน้ำตาล แยกสาขาเป็นคู่ ดอกขนาดเล็กมากประมาณ 1 มม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 อัน เกสรตัวผู้มี 3 อัน โคนกิ่งออกด้านนอก

CELASTRACEAE

Salacia chinensis Linn. กำแพงเจ็ดชั้น

ไม้พุ่ม สูง 1-2 เมตร กิ่งเล็กแข็งและเหนียว ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบ 4-6 มม. ใบรูปรีขนาด 3-8 x 1.5-3 ซม. ฐานใบแหลม ปลายใบเรียวเล็กน้อย ปลายสุดมน ขอบใบเป็นจักตื้น ผิวใบด้านบนมันและสีเข้มกว่าด้านล่าง ดอกเกิดเป็นกระจุกเล็ก ๆ ตามซอกใบตลอดกิ่ง ก้านดอกยาว 3-5 ซม. ดอกขนาด 4-5 ซม. กลีบดอกสีเขียวอมเหลือง ตรงกลางมีหมอนรองดอกสีเขียวอ่อน อับเรณูสีส้ม ผลสุกสีส้มอมแดง มีเนื้อเล็กน้อยขนาดผล 8-10 x 7-8 มม.

CLUSIACEAE

Calophyllum inophyllum Linn. กระทิง สารภีทะเล

ไม้ต้นขนาดค่อนข้างใหญ่ มียางสีเหลืองอ่อน ใบดกแน่น ออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาว 1-1.2 ซม. ใบรูปรีกว้าง ด้านบนสีเขียวเข้มและมัน ด้านล่างสีอ่อนกว่าขนาด 8-11 x 3-8 ซม. ฐานใบแหลมและเรียวเล็กน้อยไปตามก้านใบ ปลายใบมนกลม เส้นใบละเอียดมีเส้นจำนวนมาก ช่อดอกโปร่งยาว 8-14 ซม. แยกแขนง ดอกย่อยขนาด 1.5-2 ซม. กลีบดอกสีขาวมี 5 กลีบ แต่ละกลีบรูปเกือบกลม เกสรตัวผู้สีเหลือง มีจำนวนมาก ผลกลมขนาด 2.5-3 ซม.

CLUSIACEAE

Garcinia cowa Roxb. ชะมวง

ไม้ต้นขนาดกลาง มียางสีเหลืองอมขาว ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาว 5-7 มม. รูปใบแบบรูปรียาว หรือรูปใบหอก ขนาด 10-16 x 3.5-5 ซม. ฐานใบเรียวแหลม ปลายใบเรียวแหลม ใบอ่อนเปราะแต่ใบแก่เหนียวคล้ายหนัง ช่อดอกโปร่งแตกแขนง ดอกตัวผู้สีส้มอมม่วงแดง ขนาดประมาณ 7 มม. ก้านดอก 6-7 มม. ดอกตัวเมียสีเขียว ผลกลมค่อนข้างแบน แก่จัดสีเหลือง ใบและยอดอ่อนใช้เป็นผัก

COMBRETACEAE

Combretum procursum Craib ไม้มีชื่อไทย

ไม้รื้อเลื้อยขนาดใหญ่กิ่งห้อยลง ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาว 1-1.5 ซม. ใบรูปไข่แกมรูปรี ขนาด 4-10 X 2-5 ซม. แผ่นใบค่อนข้างบางและเหนียวเล็กน้อย ฐานใบเป็นมุมแหลม ปลายใบเรียวแหลมและมีติ่งหนามเล็กๆ ตรงปลายสุด ช่อดอกยาว 5-7 ซม. กว้างประมาณ 1 ซม. ดอกในช่อค่อนข้างแน่น ดอกย่อยขนาดประมาณ 2 มม. สีเหลืองอมเขียว กลีบดอกมี 4 กลีบ ผลขนาด 1-1.2 ซม. มี 4 ปีก ลักษณะทั่วไปคล้ายกับ สะแกมาก ต่างกันที่สะแกเป็นไม้ต้น และมีหลอดกลีบเลี้ยงสั้นรูปถ้วย ส่วน *C. procursum* Kurz เป็นไม้รื้อเลื้อย และหลอดกลีบเลี้ยงปากกว้างโคนเรียวแคบบริเวณต่อกับรังไข่

COMBRETACEAE

Combretum quadrangulare Kurz สะแกนา

ไม้ต้นขนาดเล็ก ผิวต้นสีน้ำตาลอ่อน อาจมีหนามที่โคนต้น ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบ 4-6 มม. ใบรูปไข่ หรือรูปไข่กลับ ขนาด 7-9 x 3-4 ซม. ใบสีเขียวอมขาว ค่อนข้างเหนียว ฐานใบเป็นมนแหลม ปลายใบแหลม ผิวใบสาก ช่อดอกเกิดตามซอกใบ ยาว 3-6 ซม. กว้างประมาณ 1 ซม. ดอกในช่อค่อนข้างแน่น สีน้ำตาลอมเขียว แต่ละดอกขนาด 2-2.5 มม. ผลขนาด 1.5-2 ซม. มี 4 ปีก

COMBRETACEAE

Quisqualis indica Linn. เล็บมือนาง

ไม้เลื้อยต้นเหนียวและแข็งมีขนละเอียดและนุ่ม ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาว 0.5-0.7 ซม. ขนาด 8-12 x 4-5 ซม. ฐานใบกลมมน ปลายใบเรียวแหลม ใบบาง มีขนทั้ง 2 ด้าน ช่อดอกเกิดที่ปลายกิ่ง ดอกล่างยาวเกือบเสมอดอกบน หลอดดอกยาว 6-12 ซม. แฉกของกลีบเลี้ยงมี 5 แฉกขนาดเล็ก กลีบดอก 5 กลีบ รูปขอบขนานหรือขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ขนาด 1-1.5 x 0.5-0.7 ซม. สีชมพูไปจนถึงสีแดง

CONNARACEAE

Connarus cochinchinensis Pierre ถอบแถบ

ไม้รอเลื้อย ใบเป็นใบประกอบมี 5-7 ใบย่อย ก้านใบยาวประมาณ 5 มม. ใบย่อยรูปรีหรือไข่แกมรูปรี ขนาด 3-10 x 2-5 ซม. ฐานใบมน ปลายใบเป็นมนแหลมหรือมน ใบค่อนข้างเหนียว ช่อดอกแยกแขนงทั้งช่อยาว 6-15 ซม. มีขนสั้นนุ่มสีน้ำตาลกระจาย เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 1 ซม. กลีบเลี้ยงสีน้ำตาล กลีบดอกสีขาวมี 5 กลีบ กลีบพอมยาว แต่ละช่อมักติดผลจำนวนมาก ผลแก่สีเหลืองแล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล รูปกลมรีเพียงเล็กน้อย ภายในผลมีโพรงอากาศ

CONVOLVULACEAE

Ipomoea obscura Ker-Gawl. โถงวา

ไม้เลื้อยเถาเรียวเล็ก ใบออกแบบเวียนรอบกิ่ง ก้านใบยาว 2-3 ซม. ใบรูปหัวใจ ขนาด 2-6 x 2-5 ซม. ฐานใบรูปหัวใจปลายใบเรียวแหลม ดอกช่อออกที่ซอกใบ มีดอกย่อย 1-2 ดอก ก้านดอกมี 2 ช่วงรวมทั้งหลอดยาว 10-12 ซม. ดอกรูปกรวยสีเหลืองอ่อนอมเขียว กลีบบาง ใจกลางดอกสีม่วงเข้ม เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 1.5-2.2 ซม. ผลรูปเกือบกลมสีน้ำตาลอ่อน ขนาด 6-7 มม.

CONVOLVULACEAE

Ipomoea pes-caprae (L.) Sweet พักบึงทะเล

ไม้เถาทอดเลื้อยตามพื้นทรายใกล้ทะเล มียางขาว ใบออกแบบสลับก้านใบยาว 4-5 ซม. ใบรูปเกือบกลมขนาด 8-10 ซม. ฐานใบโค้งเว้าเข้าสู่ก้านใบ ปลายใบเว้ากว้าง แผ่นใบเหนียวคล้ายหนัง ช่อดอกเกิดตรงซอกใบค่อนข้างถี่ ดอกในช่อจำนวน 3-6 ดอก ดอกรูปกรวย สีม่วงสด ใจกลางดอกสีเข้ม กลีบบางและจีบเล็กน้อย เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 6-7 ซม. ผลค่อนข้างกลม สีน้ำตาลเกือบดำขนาด 6-7 มม.

CONVOLVULACEAE

Ipomoea stolonifera (Cyrill.) Gmel. พักบึงทะเล

ไม้เถาทอดเลื้อย มียางขาว กิ่งพอมบาง ใบออกแบบสลับ ก้านใบยาว 1-3 ซม. ใบรูปขอบขนานขนาด 1.5-4 x 0.7-2 ซม. ฐานใบเกือบตรง หรือเว้าเป็นรูปหัวใจเล็กน้อย ช่วดอกปลายใบสอเบาเข้าเล็กน้อย ปลายสุดเว้าตื้นๆ ดอกช่อออกที่ซอกใบ ดอกย่อย 1-3 ดอก สีขาวนวล เกิดตามซอกใบ ก้านดอกยาว 1.5 ซม. ต่อกับก้านช่วงล่างที่ยาวประมาณ 2.5 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 2.5-4 ซม. กลีบบางและจีบเล็กน้อย ใจกลางดอกสีเหลือง ผลเกือบกลมสีน้ำตาลอ่อนขนาด 0.8-1 ซม.

CONVOLVULACEAE

Xenostegia tridentata (L.) Austin & Staples. เถาตดหมุดตดหมา

ไม้เถาเลื้อย บางครั้งทอดไปตามพื้นดิน ใบรูปหอกแกมขอบขนาน ปลายใบแหลม ฐานใบแกมรูปหัวใจ ขอบของฐานใบหยักเป็นรูปฟัน ก้านใบสั้นหรือเกือบไม่มี ดอกออกเป็นช่อที่ซอกใบ ดอกย่อย 2-3 ดอก หรือลดรูปเหลือเพียง 1 ดอก กลีบดอกรูปกรวยสีขาวครีม ตรงกลางดอกมักมีสีน้ำตาลหรือม่วงแดง เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 1-1.5 ซม. ผลค่อนข้างกลมสีน้ำตาลอ่อนผนังผลแห้งและบาง

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

CRASSULACEAE

Kalanchoe pinnata Pers. คำต่ายหางเป็น

ไม้อวบน้ำ ต้นสูง 50-80 ซม. ต้นตรงใบมักจะแยกเป็น 2 ช่วง ช่วงล่างใกล้โคนต้นใบมักจะใหญ่ และซ้อนกันค่อนข้างถี่ ใบช่วงบนมักจะโปร่งและมีขนาดเล็กกว่า ใบหนาอวบน้ำออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบยาว 5-10 มม. ใบรูปรีค่อนข้างกว้างขนาด 5-15 x 2-7 ซม. ขอบใบหยักโค้งมนห่าง ๆ กัน ช่อดอกตรงและยาวโปร่ง ดอกห้อยลง กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นรูปทรงกระบอกกว้างสีเขียวอ่อน กลีบดอกสีแดง โคนเชื่อมกันเป็นหลอดค่อนข้างพอม ปลายแยกเป็น 4 แฉก

DILLENIACEAE

Tetracera loureiri (Fin. & Gagnep.) Pierre ex Craib. รสฝืดคั้น
ไม้เถาเนื้อแข็ง ลำต้นและใบสากคาย ใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบรูปรี หรือ
รูปรีแกมขอบขนาน ปลายใบและโคนใบแหลม ขอบใบจักฟันเลื่อย ขนาดยาว 3.5-10 ซม.
กว้าง 1.7-4 ซม. แผ่นใบหนาเหนียวและสากคาย ช่อดอกออกที่ปลายกิ่ง ยาวประมาณ
10-20 ซม. ดอกเล็กสีขาวกลิ่นหอมแรง กลีบเลี้ยง 5 กลีบขนาดไม่เท่ากันเรียงเป็นสอง
วง กลีบดอก 5 กลีบแยกจากกัน ร่วงง่าย เกสรตัวผู้มีเป็นจำนวนมาก เกสรตัวเมีย 2-3
อัน ผลรูปไข่ ปลายเป็นติ่งแหลมแห้งแล้วแตก เมล็ดสีดำมีเนื้อสีแดงรองรับ

EBENACEAE

Diospyros ferrea (Willd.) Bakh. var. *ferrea* (Willd.) Bakh.
ลำบิดทะเล
ไม้ต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่ม ใบเดี่ยว รูปรี ปลายมนหรือแหลม เส้นใบเห็นชัด
เฉพาะผิวใบด้านล่าง ขนาด 4-6 x 2-3.5 ซม. ไม้มีก้านดอก ผลรูปรี กว้าง 0.2-
0.3 ซม. มีกลีบเลี้ยง 3 กลีบติดอยู่ด้วย

EBENACEAE

Diospyros malabarica (Desv.) Kostel var. *malabarica* ตะโกสวน พลับ
ไม้ต้นขนาดกลางหรือขนาดเล็ก ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ แผ่นใบรูปขอบขนาน
รูปใบหอกกลับ รูปขอบขนานแกมใบหอก ปลายใบมน ฐานใบสอบเล็กน้อย หรือมน เนื้อใบ
หนาและเกลี้ยง ขนาด 7-18 x 3-8 ซม. ดอกสีขาวนวล แยกเพศ ดอกตัวผู้ออกเป็นช่อ
สั้นๆ 4-5 ดอก ตรงชอกใบ ดอกตัวเมียออกเดี่ยวตรงชอกใบ กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูป
ไข่หรือรูปโองีง ยาว 0.7-1.5 ซม. ผลกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2-4 ซม. ผลอ่อน
ใช้ทำยาและทำสีย้อม ผลสุกรับประทานได้

EBENACEAE

Diospyros montana Roxb. มะเกลือดำ มะตมดำ
ไม้ต้นขนาดเล็ก มีหนามตามกิ่ง ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปใบแบบขอบขนานหรือ
ขอบขนานแกมรูปรี ปลายเรียวแหลมสั้น สีเขียวเข้ม ขนาด 5-8 x 2.5-3.5 ซม.
ดอกแยกเพศและแยกต้น ดอกตัวผู้สีเหลืองนวล 4 กลีบ ออกเป็นช่อสั้น ๆ 1-3 ดอก ทาง
ข้างกิ่ง ดอกตัวเมีย 4 กลีบ รูปประมั่ง ผลกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2 ซม.
ผลแก่สีดำ ผลใช้เป็นยาเบื่อปลา

EHRETIACEAE

Ehretia laevis Roxb. ก้อม ค่อม

ไม้ต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่ม ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่กลับ ปลายมน ฐานใบสอบหรือเบี้ยวเล็กน้อย ขนาด 4-8 x 3-5 ซม. ช่อดอกเป็นช่อโปร่งออกตรงชอกใบหรือปลายกิ่ง ดอกเล็กสีขาว ผลกลม เมื่อกสสีเหลือง

EUPHORBIACEAE

Breynia glauca Craib ปริก ระงับพิษ

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ แผ่นใบรูปใบหอก รูปไข่แกมใบหอก หรือรูปใบหอกแกมรูปรี ปลายใบแหลม ฐานใบแหลมหรือเบี้ยวเล็กน้อย ขอบใบเรียบ ขนาด 4-6 x 2-2.5 ซม. ผิวใบด้านล่างนวลขาว ดอกแยกเพศ ดอกตัวเมียสีเขียวอมเหลือง ออกเดี่ยวๆ ตรงชอกใบ มีกลีบเลี้ยงแผ่เป็นจานรองรับดอก ดอกตัวผู้สีเหลือง ผลกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5 ซม.

EUPHORBIACEAE

Bridelia ovata Decne. มะกา

ไม้ต้นขนาดเล็ก ลำต้นและใบเกลี้ยง ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปใบรีค่อนข้างกว้าง ปลายแหลมสั้นหรือมน ขนาด 5-15 x 4-10 ซม. ดอกออกเป็นกระจุกตรงชอกใบและตามซอกกิ่ง สีเขียวอ่อนหรือเขียวอมเหลือง 5 กลีบ ขนาดเล็ก แยกเพศ แต่อยู่ในช่อเดียวกัน ผลค่อนข้างกลม ขนาดกว้างประมาณ 0.5 ซม. เป็นพืชสมุนไพร

EUPHORBIACEAE

Cladogynos orientalis Zipp. ex Span. เจตพังคี

ไม้พุ่ม สูง 0.9-1.50 เมตร ใบเดี่ยวออกเรียงสลับ แผ่นใบรูปรี ปลายแหลม ฐานใบมน ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อย เล็กและใหญ่สลับกัน ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสีขาวนุ่ม ขนาดใบ 7-14 x 3-6 ซม. ก้านใบยาวและมีขนสีขาวเช่นกัน ดอกสีเขียวหรือขาวอมเขียว แยกเพศ ดอกตัวผู้เป็นช่อกลม ออกตรงชอกใบ ดอกตัวเมียขนาดใหญ่กว่าและออกเป็นช่อ 1-2 ดอกตรงชอกใบที่ต่ำลงมากกว่าช่อดอกตัวผู้ และมีขนขาวๆ เห็นชัดเจน

EUPHORBIACEAE

Croton oblongifolius Roxb. เปล้าหลวง เปล้าใหญ่

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปใบแกมรูปรีกว้างๆ หรือรูปรีแกมขอบขนาน เนื้อใบหนา ขอบใบหยักเป็นซี่ฟันเลื่อยถี่ ๆ ปลายใบมน ฐานใบสอบ ขนาด 11-12 x 7-10 ซม. ดอกเป็นช่อไม่แตกแขนง ออกที่ชอกใบและปลายกิ่ง ขนาดช่อ

ยาว 10-20 ซม. สีเขียวอมเหลือง ดอกแยกเพศ แต่รวมอยู่ในช่อเดียวกัน ดอกตัวผู้อยู่ปลายช่อ ดอกตัวเมียอยู่ตรงโคนช่อ ผลเป็นผลแห้ง รูปกลมมี 3 พู เมื่อแก่แล้วแตก เป็นพืชสมุนไพร

EUPHORBIACEAE

Croton trachycaulis Airy Shaw ขี้จน

ไม้พุ่ม สูงเต็มที่ถึง 2 เมตร ใบเดี่ยวออกเรียงสลับ แผ่นใบรูปใบหอกหรือรูปไข่แกมใบหอก ปลายใบแหลม ฐานใบมน เนื้อใบบาง มีขนคายทั้งด้านบนและด้านล่าง ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อยห่างๆ ขนาด 3-6 x 1.5-3 ซม. ดอกช่อขนาดยาว 3-8 ซม. ออกตรงซอกใบ ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้อยู่ปลายช่อและดอกตัวเมียอยู่โคนช่อ สีเขียวอ่อน ผลกลมมี 3 พู ตามเปลือกผลมีขนแข็งสั้น ๆ อยู่มาก

EUPHORBIACEAE

Euphorbia coudercii Gagnep. มกน้อย มกเบ็ย

พืชล้มลุกหลายฤดู มีลำต้นโตขึ้นเป็นเหง้าแข็งแรง ใบเดี่ยวออกเวียนเป็นเกลียว แผ่นใบเป็นแถบแคบๆ ปลายแหลม ฐานใบแหลม ขนาด 1.5-2.5 x 0.4-0.6 ซม. ดอกแยกเพศแต่รวมอยู่ในช่อเดียวกัน ช่อดอกออกเดี่ยวๆ ตรงซอกใบ ผลสีเขียว 3 พู มีขนแข็งๆ คล้ายหนามตามสัน ผลแก่สีน้ำตาล ขนาดกว้าง 0.4-0.5 ซม.

EUPHORBIACEAE

Jatropha gossypifolia Linn. สับขาว

ไม้พุ่ม สูง 0.5-1.2 เมตร ทรงพุ่มกลมกว้าง ใบอ่อนสีแดงเข้มหรือม่วงแกมแดง ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ ก้านใบยาว แผ่นใบหยักเว้าลึกเป็น 3 พู ปลายแหลม สีเขียวแกมม่วง ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อยถี่ ๆ และมีขน ก้านใบมีขนซึ่งปลายเป็นต่อมมีสี ๆ อยู่เต็ม เมื่อสัมผัสจะรู้สึกเหนียวเล็กน้อย ช่อดอกออกที่ซอกใบและปลายกิ่ง สีแดง ดอกแยกเพศแต่รวมอยู่ในช่อเดียวกัน ใบประดับมีขนเหนียวๆ เช่นเดียวกับที่ก้านใบ ผลกลมหรือกลมแกมขอบขนาน กว้าง 1-1.5 ซม.

EUPHORBIACEAE

Mallotus pierrei (Ganep.) Airy Shaw ไม้มีชื่อไทย

ไม้พุ่มโปร่ง ยอดและกิ่งอ่อนๆ มีขน ใบเดี่ยวออกเป็นคู่ตรงกันข้าม เนื้อใบบาง รูปใบมีความแปรผันมาก รูปใบเป็นรูปรี หรือรูปรีถึงใบหอก ปลายแหลม ฐานใบมน ขนาด 5-11 x 2-4 ซม. ผิวใบสาก ดอกแยกเพศ ช่อดอกโปร่ง มีก้านช่อยาว ออกตรงซอกใบ ผลเป็น 3 ลอน มีขนขาวๆ ปกคลุม

EUPHORBIACEAE

Suregada multiflorum Baill. จันทร์ทองพญาบาท

ไม้ต้น สูง 4-15 เมตร ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ เนื้อใบหนาเป็นมัน รูปใบแบบรูปรีแกมใบหอก หรือรูปรีแกมขอบขนาน ขนาด 9-15 X 4-6 ซม. ช่อดอกออกตรงซอกใบเป็นช่อสั้นๆ ดอกสีเหลืองอมเขียว ดอกแยกเพศ และแยกต้น ช่อดอกตัวเมียมักจะมีจำนวนดอกน้อยกว่าช่อดอกตัวผู้ ผลกลมและมี 3 พู เมื่อสุกสีเหลือง เปลือกและเนื้อไม้ใช้ทำยา

FABACEAE

Abrus precatorius Linn. มะกล่ำตาหนู

ไม้เลื้อย เถากลมเหนียว แยกสาขามาก ใบเป็นใบประกอบแบบขนนก ทั้งใบยาว 6-10 ซม. ก้านใบยาว 5-7 มม. ใบย่อย 10-12 คู่ แต่ละใบรูปขอบขนาน ขนาด 7-15 x 4-5 มม. ฐานใบมน ปลายใบมนมีติ่งแหลมเล็กๆ ดอกออกเป็นช่อแบบกระจุกค่อนข้างแน่น ทั้งช่อยาว 8-10 ซม. ดอกสีชมพูอ่อนอมม่วง ขนาด 6-7 ซม. กลีบที่เห็นขึ้นด้านบนกว้างกว่ากลีบอื่นๆ ฝักมีจำนวนมากต่อช่อ ขนาด 3-4 x 0.8-1 ซม. แตกก้านเดียว เมล็ดกลมหรือเกือบกลม ขนาด 3-4 มม. สีแดง มีจุดดำ เนื้อในเมล็ดมีพิษรุนแรง ถ้ารับประทานอาจทำให้ตายได้

FABACEAE

Canavalia rosea DC. ถั่วคล้ำ ถั่วกำพร้าว้า

ไม้เลื้อย ลำต้นอ่อน ใบเรียงสลับ เป็นใบประกอบแบบมีใบย่อย 3 ใบ แผ่นใบรูปไข่กลับ ปลายใบมนหรือแหลม ใบที่อยู่ตรงกลางโคนใบแหลม ใบค้ำข้างแผ่นใบและโคนใบเบี้ยว ขอบใบเรียบ ใบยาว 9.5-13 ซม. กว้าง 6.5-11 ซม. ช่อดอกยาว 6-21 ซม. ดอกที่โคนช่อบานก่อนดอกที่ปลายช่อ สีชมพู กลีบเลี้ยงเชื่อมกันตอนโคนเป็นรูประฆัง ยาว 0.8-1 ซม. มีขนบางๆ กลีบดอกแยกออกจากกัน 5 กลีบแบบดอกแค ขนาดกลีบดอกไม่เท่ากัน กลีบที่อยู่ด้านบนสตรปรางค์ค่อนข้างกลม ปลายเว้า ยาว 2-3 ซม. สีชมพู ตรงกลางกลีบมีเส้นสีขาว เกสรตัวผู้ 10 อัน ก้านเกสรตัวผู้เชื่อมกันเป็น 1 กลุ่ม ฝักแบบรูปขอบขนาน ยาว 6-17 ซม. กว้าง 2.5-3 ซม. ฝักอ่อนมีขน ฝักแก่เกลี้ยง เมล็ด 2-10 เมล็ด

FABACEAE

Centrosema pubescens Benth. ถั่วลาย

ไม้เลื้อย ใบเรียงสลับ เป็นใบประกอบชนิดมีใบย่อย 3 ใบ ใบที่อยู่ตรงกลางมีขนาดใหญ่กว่าใบที่อยู่ค้ำข้าง แผ่นใบรูปรี ปลายใบแหลมหรือแหลมยาว โคนใบมนหรือแหลม ขอบใบเรียบ ใบยาว 2-7.5 ซม. กว้าง 0.8-3.5 ซม. แผ่นใบค้ำข้างมีขนหนา

แน่นกว่าด้านบน ช่อดอกออกตามซอกใบ ดอกสีม่วงอมขาว ดอกที่โคนช่อดอกก่อนดอกที่
ปลายช่อ มีใบประดับ 2 ใบ อยู่ที่โคนกลีบเลี้ยง กลีบเลี้ยงเชื่อมกันตอนโคนเป็นรูปประมໍง
ปลายแยกเป็น 5 แฉกไม่เท่ากัน กลีบดอกแยกจากกัน 5 แฉกแบบดอกแค กลีบที่อยู่ด้านบน
สุดของดอกยาวกว่ากลีบอื่นๆ ด้านนอกมีขน ตรงกลางกลีบเป็นแถบสีเหลือง สองข้างกลีบมี
เส้นหรือจุดสีม่วงเข้มจำนวนมาก เกสรตัวผู้ 10 อัน 9 อัน ก้านเกสรเชื่อมกันตอนโคน
อีก 1 อัน แยกต่างหากขนาดสั้นกว่า ฝักแบนรูปขอบขนาน ยาว 9-17 ซม. กว้าง 5-7
ซม. ปลายเป็นติ่งแหลมยาวประมาณ 1.5 ซม. ฝักแก่แตกเป็น 2 ซีก เมล็ด 10-20
เมล็ด

FABACEAE

Crotalaria retusa Linn. ไม้ช่อดีไทย

ไม้ล้มลุกอายุสั้น สูงประมาณ 1 เมตร ใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่กลับ
ปลายใบมนและเว้าเป็นแฉงตื้นๆ โคนใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ใบยาว 1.2-3.5 ซม.
กว้าง 0.7-1.5 ซม. ด้านล่างของแผ่นใบมีขน ก้านใบสั้นมาก ช่อดอกออกที่ยอด มีใบ
ประดับรูปใบหอกเล็กๆ ดอกที่โคนช่อดอกก่อนดอกที่ปลายช่อ ดอกสีเหลือง กลีบเลี้ยง 5
กลีบ ตอนโคนเชื่อมกันเป็นรูปประมໍง ปลายแยกเป็น 2 ซีก ซีกบน 2 กลีบ ซีกล่าง 3 กลีบ
กลีบดอกแยกจากกัน 5 กลีบแบบดอกแค กลีบที่อยู่ด้านบนสุดของดอกรูปไข่กลับค่อนข้างกว้าง
เกสรตัวผู้ 10 อัน ก้านเกสรเชื่อมกันตอนโคนเป็น 1 กลุ่ม รังไข่รูปขอบขนาน ฝักรูป
ทรงกระบอกยาวประมาณ 3 ซม. ปลายฝักเป็นติ่งแหลมยาวประมาณ 0.5 ซม. แก่แล้วแตก
เป็น 2 ซีก เมล็ดรูปหัวใจเบียว สีน้ำตาลอมเหลืองหรือสีน้ำตาลอมดำ

FABACEAE

Derris scandens Benth. เถาวัลย์เปรียง

ไม้เลื้อย ใบเรียงสลับ เป็นใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ ใบย่อยออกเป็นคู่
ตรงข้ามกัน 3-6 คู่ แผ่นใบรูปรี ปลายใบค่อนข้างแหลมและเว้าตื้นๆ โคนใบมนหรือแหลม
ขอบใบเรียบ ใบยาว 3-5.5 ซม. กว้าง 1.5-2.5 ซม. ช่อดอกออกตามซอกใบ ดอกสี
ขาว ดอกที่โคนช่อดอกก่อนดอกที่ปลายช่อ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันตอนโคน ปลายแยกเป็น 5
แฉก กลีบดอกแยกจากกันเป็น 5 กลีบ แบบดอกแค ขนาดกลีบไม่เท่ากัน เกสรตัวผู้ 10
อัน ก้านเกสรเชื่อมกันตอนโคนเป็น 1 กลุ่ม ฝักแห้งไม่แตกรูปยาวรี ยาว 4.5-7 ซม.
กว้างประมาณ 1.3 ซม.

FABACEAE

Derris trifoliata Lour. ถอบแถบน้ำ

ไม้เลื้อย ลำต้นมีเนื้อไม้ ใบเรียงสลับเป็นใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ ใบ
ย่อยแตกเป็นคู่ตรงกันข้าม 3-7 ใบ แผ่นใบรูปไข่หรือรูปรี ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบ

ใบเรียบ ใบยาว 2.5-6 ซม. กว้าง 1.3-3.8 ซม. แผ่นใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน
ช่อดอกออกตามซอกใบ ยาวประมาณ 9-15 ซม. ดอกที่โคนช่อดอกก่อนดอกที่ปลายช่อ ก้าน
ช่อดอกสั้น ดอกสีขาว กลีบเลี้ยงเชื่อมกันเป็นรูประฆัง ปลายแยกเป็น 5 แฉกสั้นๆ กลีบ
ดอกแยกจากกัน 5 กลีบแบบดอกแค ขนาดกลีบไม่เท่ากัน กลีบที่อยู่ด้านบนสุดของดอกรูป
ค่อนข้างกลม ปลายเว้ายาวประมาณ 1 ซม. สองกลีบด้านข้างรูปขอบขนาน เกสรตัวผู้ 10
อัน ก้านเกสรเชื่อมกันเป็น 1 กลม ฝักรูปขอบขนานค่อนข้างกว้าง ปลายขึ้นเป็นติ่งแหลม
สั้นๆ เมล็ดมี 1 เมล็ด

FABACEAE

Tephrosia purpurea (Linn.) Pers. ครามป่า

ไม้พุ่มเตี้ย ใบออกเรียงสลับ เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อยออก
เป็นคู่ตรงข้ามกัน 3-6 คู่ แผ่นใบรูปใบหอกกลับ ปลายใบมนหรือแหลมและขึ้นเป็นติ่งแหลม
โคนใบสอบแหลม ขอบใบเรียบ ยาว 1-3.5 ซม. กว้าง 0.2-0.7 ซม. แผ่นใบด้านบน
เกลี้ยง ด้านล่างมีขนสั้นๆ ทั่วไป เส้นใบขนานกัน ช่อดอกออกที่ยอด ดอกที่โคนช่อดอกก่อน
ดอกที่ปลายช่อ สีม่วงแดง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ตอนโคนเชื่อมกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยกเป็น
5 แฉก มีขน กลีบดอกแยกจากกัน 5 กลีบแบบดอกแค ขนาดกลีบไม่เท่ากัน กลีบที่อยู่ด้านบน
สุดของดอกรูปเกือบกลม ด้านหลังมีขน เกสรตัวผู้ 10 อัน 9 อันเชื่อมกันเป็น 1 กลุ่ม อีก
1 อัน แยกต่างหาก ฝักรูปขอบขนาน ยาวประมาณ 3.5 ซม. กว้างประมาณ 0.4 ซม.
มีขนสั้นประปราย

FABACEAE

Tephrosia vestita Vog. ไม้มีชื่อไทย

ไม้พุ่มเตี้ย ใบออกเรียงสลับ เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อยออก
เป็นคู่ตรงข้าม 2-5 คู่ แผ่นใบรูปรีหรือรูปไข่กลับ ปลายใบมนและเว้าตื้นๆ หรือมีติ่งแหลม
สั้นๆ โคนใบมน ขอบใบเรียบ ยาว 1-3.5 ซม. กว้าง 0.7-1.5 ซม. แผ่นใบด้านบน
เกลี้ยงและมีขนสั้นๆ ตามเส้นกลางใบ ด้านล่างมีขนยาวสีขาวหนาแน่น เส้นใบขนานกัน
ช่อดอกออกที่ยอดเป็นช่อสั้นๆ ดอกที่โคนช่อดอกก่อนดอกที่ปลายช่อ สีขาว กลีบเลี้ยงเชื่อมกัน
ตอนโคน ปลายแยกเป็น 5 แฉก มีขนหนาแน่น กลีบดอกแยกจากกัน 5 กลีบแบบดอกแค
ขนาดกลีบไม่เท่ากัน กลีบที่อยู่ด้านบนสุดของดอกรูปไข่กลับหรือเกือบกลม ด้านบนมีขนสั้น
ตาล เกสรตัวผู้ 10 อัน 9 อันเชื่อมกันเป็น 1 กลุ่ม อีก 1 อันแยกต่างหาก รังไข่รูปยาว
รีมีขน ฝักรูปขอบขนานแคบๆ ยาวประมาณ 7 ซม. กว้าง 0.2 ซม. ปลายฝักขึ้นเป็นติ่ง
แหลมยาวประมาณ 1 ซม. มีขน

FABACEAE

Uraria lagopodioides (Linn.) Desv. ex DC. หญ้าหางอัน

ไม้พุ่มเตี้ย กิ่งทอดไปตามพื้นดินแล้วตั้งขึ้น ตามกิ่งมีขนยาวและขนสั้นปกคลุม ใบเรียงสลับเป็นใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 1-3 ใบ ใบที่อยู่ตรงกลางขนาดใหญ่กว่า อีก 2 ใบที่อยู่ด้านข้าง แผ่นใบรูปไข่หรือรูปรี โคนใบมนและเป็นติ่งสั้น ๆ หรือโคนใบตัดตรง หรือแหลม ใบตรงกลางยาว 3-4 ซม. กว้าง 1.7-3.3 ซม. ใบด้านข้างยาว 0.7-2.5 ซม. กว้าง 0.5-1.2 ซม. แผ่นใบมีขนทั้ง 2 ด้าน ก้านใบยาวประมาณ 2 ซม. มีหูใบรูปหอกยาวประมาณ 1 ซม. 2 อัน ช่อดอกออกที่ยอดยาวประมาณ 4-10 ซม. ดอกสีม่วงออกแน่นรอบแกนของช่อ ดอกที่โคนช่อบานก่อนดอกที่ปลายช่อ มีกลีบประดับรูปใบหอก มีขนหนาแน่น กลีบเลี้ยง 5 กลีบ เชื่อมกันตอนโคน กลีบดอกแยกจากกัน 5 กลีบแบบดอกแค ขนาดไม่เท่ากัน เกสรตัวผู้ 10 อัน

FLACOURTIACEAE

Casearia grewiaefolia Vent. กรวย

ไม้ต้นขนาดเล็ก ยอดอ่อนมีขนนุ่ม ใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบรูปขนาน ปลายใบมน โคนใบมนและเบี้ยว ขอบใบหยักโค้งถี่ ๆ หรือเรียบ ขนาดยาว 6-12 ซม. กว้าง 2.5-5 ซม. ดอกออกตามซอกใบเป็นกระจุก 3-5 ดอก สีเขียวอมเหลือง มีกลีบประดับเดี่ยวแยกจากกัน 5 กลีบ เกสรตัวผู้ 8-10 อัน ผลรูปรีแก่แล้วแตก สีเหลืองอมเขียว

FLACOURTIACEAE

Flacourtia indica (Burm.f.) Merr. ตะขบป่า

ไม้ต้นขนาดเล็ก แตกกิ่งก้านสาขามาก มีขนามแน่นยาวประมาณ 2-5 ซม. ใบเดี่ยว เวียนรอบกิ่ง แผ่นใบรูปไข่กลับ ปลายใบมน หักโค้งถี่ ๆ ต้น ๆ โคนใบสอบแหลม ยาว 2-5 ซม. กว้าง 1.2-2.5 ซม. ดอกเล็กสีเหลือง แยกเพศคนละต้น เกสรตัวผู้เป็นจำนวนมาก ผลสีม่วงมีเนื้อรับประทานได้ รูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.7 ซม.

GOODENIACEAE

Scaevola taccada Roxb. รักทะเล

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก กิ่งอ่อนเกลี้ยง มีขนสีขาวเป็นกระจุกที่ซอกใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนรอบกิ่งหรือออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน มักจะหนาแน่นที่ปลายกิ่ง แผ่นใบรูปไข่กลับ ปลายใบมน โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ ใบยาว 12-15 ซม. กว้าง 5-10 ซม. ช่อดอกออกที่ซอกใบ ยาว 2-4 ซม. มีใบประดับรูปสามเหลี่ยมเล็ก ๆ ดอกสีขาวอมม่วง เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2 ซม. กลีบเลี้ยงเชื่อมกันตอนโคน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบดอกเชื่อมกันตอนโคน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ปลายกลีบมน กลีบดอกทั้ง 5 กลีบ เรียงเป็นครึ่งวงกลม สีขาวแต้มด้วยสีม่วงอ่อน เกสรตัวผู้ 5 อัน รังไข่อยู่ใต้วงกลีบเลี้ยงและ

เชื่อมเป็นเนื้อเดียวกันกับโคนกลีบเลี้ยง ผลมีเนื้อ รูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.5 ซม.
ผลสีเขียวครีม เมล็ด 1-2 เมล็ด

HYPERICACEAE

Cratoxylum cochinchinensis Bl. ติวแดง

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูงประมาณ 3 เมตร ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ แผ่นใบรูปยาวรี ปลายใบมน หรือแหลม โคนใบแหลม ขนาดยาว 3.5-9 ซม. กว้าง 1.5-3.2 ซม. ดอก เดี่ยวออกที่ซอกใบสีแดงอมส้ม กลิ่นหอม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.3 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปรี ปลายมน ยาวประมาณ 0.7 ซม. กลีบดอก 5 กลีบแยกจากกัน รูปไข่กลับ ยาวประมาณ 1 ซม. เกสรตัวผู้มีเป็นจำนวนมาก เชื่อมติดกันเป็นสามกลุ่ม ยอดเกสรตัวเมีย แยกเป็น 3 แฉก ผลแห้ง รูปรี ยาวประมาณ 1.3 ซม. กว้าง 0.5 ซม. มีกลีบเลี้ยงหุ้ม อยู่ประมาณ $\frac{2}{3}$ ของผล ผลแก่แตกเป็น 3 แฉก เมล็ดมีปีกโค้ง มีเป็นจำนวนมาก

LAMIACEAE

Basilicum polystachyon (L.) Moench. ไม้มีชื่อไทย

พืชล้มลุกอายุสั้น ลำต้นสี่เหลี่ยมมีขนทั่วไป ใบเดี่ยวออกเป็นคู่ตรงข้าม ก้านใบ พอมบางยาว 1.5-3 ซม. แผ่นใบรูปไข่ ปลายแหลมหรือเรียวแหลม ขอบใบจักเป็นฟัน เลื่อย เนื้อใบบางขนาด 2-4 x 1.5-3 ซม. ช่อดอกออกตรงซอกใบ ยาว 4-6 ซม. ดอกเล็กมาก เรียงรอบแกนเป็นชั้น ๆ สีขาวอมม่วงอ่อน ๆ ผลขนาดเล็กมากรูปรี สีน้ำตาล เข้ม

LAMIACEAE

Epimeredi indicus Roth. กอมก้อห้วย อีตนา

ไม้พุ่มเล็ก มีขนสีขาวอมเทาทั่วไปทั้งต้น ใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ตรงกันข้าม แผ่น ใบรูปไข่ ขนาด 5x3 ซม. ดอกออกเป็นช่อสั้น ๆ ตรงซอกใบ ช่อละ 3 ดอก กลีบเลี้ยง เชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย ยาว 0.5-0.8 ซม. กลีบดอกม่วงน้ำเงิน หรือออกชมพู

LAMIACEAE

Hiptis brevipes Poit. ฉัตรพระอินทร์

พืชล้มลุกมีขน ลำต้นตั้งตรง แตกสาขาเป็นพุ่ม ใบรูปรีเรียวไปทีปลายใบและ ฐานใบหรือแกมขอบขนาน ขอบใบหยักเป็นฟันเล็กลึกน้อย มีขนกระจายทั่วไปทั้งด้านบนและ ท้องใบ ยาว 4-8 ซม. กว้าง 1.2-1.5 ซม. ขอบใบหยักเป็นฟันเล็กลึกน้อย มีขนกระจาย ทั่วไปทั้งด้านบนและท้องใบ ก้านใบสั้นประมาณ 0.4-0.8 ซม. ดอกออกรอบข้อใกล้ ปลายกิ่งเป็นกลุ่มแน่น ลักษณะของช่อดอกหรือค่อนข้างกลม กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นหลอด

พายเป็นตรงส่วนปลายเล็กน้อยและแยกเป็นแฉกปลายแหลมสั้นๆ 5 แฉก กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยกเป็น 5 กลีบ ด้านบน 2 กลีบ ด้านล่าง 3 กลีบ สีขาวอมม่วงจาง ๆ

LAMIACEAE

Leonotis nepetifolia (L.) R.Br. จัตรีพระอินทร์

ไม้พุ่มเตี้ย ลำต้นกิ่งก้านลักษณะเป็นสี่เหลี่ยม และเป็นร่องตามยาว ไม้มีขน ใบรูปไข่แกมรูปใบหอก ขอบใบหยัก ยาว 6-8 ซม. กว้าง 3.5-4.5 ซม. ก้านใบยาว 3.4-5 ซม. ดอกออกรอบข้อเป็นกลุ่มแน่น ลักษณะช่อกลม กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นหลอด พายเป็นตรงส่วนปลายและแยกออกเป็นแฉกปลายแหลม 8-10 แฉก สีเขียวเข้ม กลีบดอกสีส้มอมแดง เชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 กลีบ

LAURACEAE

Litsea glutinosa C.B. Robins. ทมิเหมิน

ไม้ต้นมีขนนุ่ม ๆ บริเวณปลายยอด ใบเดี่ยว ออกเวียนเป็นเกลียวรอบกิ่ง แต่จะมีใบมากเฉพาะบริเวณใกล้ปลายกิ่ง รูปใบรี รูปไข่กลับ หรือรูปไข่กลับแกมขอบขนาน ปลายแหลมสั้นหรือปลายมน ฐานใบแหลมหรือเขียงเป็นบางใบ เนื้อใบหนา เส้นใบเด่นทางผิวใบด้านล่าง ขนาด 5-11 x 3-5 ซม. ดอกแยกเพศ ออกเป็นช่อสั้น ๆ ตรงซอกใบ ดอกมีก้านสั้นๆ ดอกตัวผู้สีเหลือง มีเกสรตัวผู้จำนวนมากเป็นกลุ่ม ผลมีเนื้อ รูปกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.0 ซม.

LORANTHACEAE

Dendrophthoe pentandra Miq. กาฝากมะม่วง

พืชเบียน ลำต้นแข็งมีเนื้อไม้และแตกกิ่งก้านสาขามาก พบทั่วไปตามต้นไม้อื่นหลายชนิด ใบเดี่ยว ออกเวียนเป็นเกลียวรอบกิ่ง รูปใบแบบรูปไข่หรือรูปไข่กลับ ปลายแหลมสั้นหรือมน ขอบใบจักตื้นๆ ไม้ส่งน้ำเสมอ เนื้อใบหนามาก ดอกออกเป็นช่อสั้นๆ ตรงซอกใบ สีส้มหรือแสด ตัวดอกเป็นหลอดและปลายแยกเป็น 4 กลีบ ผลสีน้ำตาลแกมแดง เนื้อในผลมียางเหนียวมาก

LORANTHACEAE

Scurrula gracilifolia Dans. กาฝากไม้ฝาด กาฝากไม้ซาก

พืชเบียนตามต้นไม้ใหญ่ ลำต้นแข็งมีเนื้อไม้ ใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ตรงกันข้าม รูปใบรี ปลายแหลม ผิวใบด้านล่างมีขนนุ่ม ๆ ขนาดใบ 2.5-5 x 2.5-2.5 ซม. ดอกออกเป็นช่อสั้นๆ ตรงซอกใบ สีน้ำตาลแกมแดง ดอกเชื่อมติดกันตรงโคนเป็นหลอดเล็กยาว ปลายแยกเป็น 4 กลีบ

LYTHRACEAE

Lagerstroemia loudonii Teijsm. & Binn. เสลาใบใหญ่

ไม้ต้นผลัดใบ ใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ตรงกันข้าม หรือเยื้องกันเล็กน้อยตรงปลาย กิ่ง รูปใบแบบรูปขอบขนาน หรือขอบขนานแกมรูปรี เนื้อใบหนา ผิวใบด้านล่างมีขนนุ่ม ๆ สีเหลืองแกมน้ำตาล โดยเฉพาะที่ใบอ่อน ขนาด 7-15 x 4-6 ซม. ดอกขนาดใหญ่สีม่วง 6-8 กลีบ ออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางดอก 4-6 ซม. ดอกที่บานแล้ว สีจะซีดลงจนเกือบขาวทำให้เห็นทั้ง 2 สีในช่อเดียวกัน ผลแห้งรูปไข่ เมื่อแก่จะแตกเป็น 5 กลีบ เมล็ดเล็กๆ มีปีก

MALVACEAE

Sida cordifolia Linn. ทุ๊กำัดใบป้อม, ตานทราย

ไม้พุ่มเตี้ย โคนต้นแข็งแต่ปลายกิ่งค่อนข้างอ่อน มีขนนุ่มปกคลุมทั่วไป ใบเดี่ยว ออกเวียนเป็นเกลียวรอบกิ่ง แผ่นใบรูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปรี ปลายแหลมฐานใบรูปหัวใจ หรือค่อนข้างตัดตรง ขอบใบจักถี่ๆ ขนาด 3-6 x 2-4 ซม. ก้านใบยาวและมีขน ดอกเดี่ยว ออกตรงซอกใบ สีเหลือง ก้านดอกยาว 2-3.5 ซม. ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางดอกประมาณ 1-1.5 ซม.

MALVACEAE

Thespesia populnea Soland. & Carrea โปทะเล, ปอมัดไซ

ไม้ต้น สูง 2-10 เมตร ทรงพุ่มกว้าง ใบดกแน่น ใบเดี่ยว ออกเวียนเป็นเกลียวรอบกิ่ง ก้านใบยาว 7-10 ซม. รูปใบแบบรูปหัวใจ หรือรูปใบแกมรูปไข่ ปลายเรียวแหลมคล้ายใบโพธิ์ เนื้อใบหนา ขนาด 7-12 x 8-10 ซม. ดอกเดี่ยว ออกตรงซอกใบ ลักษณะคล้ายดอกชบา ขนาดใหญ่สีเหลืองแล้วค่อยๆ เปลี่ยนเป็นแดงอมม่วงเมื่อดอกเหี่ยว กลีบดอก 5 กลีบ แต่ละกลีบมีสีแดงอมม่วงตรงโคนกลีบด้านใน ดอกที่บานเต็มที่เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 8-10 ซม. ผลกลมแบนหรือรูปไข่ ขนาดกว้าง 2.5-4.5 ซม. เมื่อแก่ไม่แตก

MELIACEAE

Aglaia odoratissima Bl. ประยงค์ป่า

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเป็นใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 5 ใบ ก้านใบยาว 2.5-3 ซม. ก้านใบย่อย 3-5 มม. ใบรูปไข่กลับ รูปรี หรือรูปไข่กลับแกมรูปใบหอก ขนาด 3-11 x 2-5 ซม. ฐานใบสอบแหลมหรือเป็นมุมแหลม ปลายใบมนหรือเกือบกลม ใบบางแต่เหนียว ช่อดอกเกิดตรงซอกใบ หรือเหนือซอกใบเล็กน้อย ทั้งช่อยาว 3-15 ซม. อาจแยกสาขา ดอกย่อยเป็นเม็ดเล็กๆ ค่อนข้างกลม สีเหลือง ขนาดประมาณ 1.5 มม. มีกลิ่นหอม

MEMECYLACEAE

Memecylon caeruleum Jack พลองขนก พลองขควาย

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูงประมาณ 5 เมตร ใบเดี่ยวออกเป็นคู่ตรงข้าม รูปไข่หรือรูปรี ปลายใบแหลม โคนใบมน แผ่นใบหนาเหนียว ยาว 6.5-11.5 ซม. กว้าง 2.5-6.0 ซม. ช่อดอกเป็นช่อสั้นๆ ค่อนข้างกลม ดอกมีขนาดเล็ก สีม่วง กลีบเลี้ยงและกลีบดอก 4 กลีบหนาและแข็ง เกสรตัวผู้ 8 อันสีม่วง ผลรูปรีมีเนื้อ สีม่วงเข้ม

MENISPERMACEAE

Tiliacora triandra (Colebr.) Diels. เถย่านาง ย่านาง

ไม้เลื้อย ลำเถาอ่อน พอมบางแต่เหนียว ใบเดี่ยวออกเรียงสลับ รูปไข่แกมรูปใบหอก หรือรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ปลายแหลม ฐานใบมน เนื้อใบหนาเป็นมันเงา ดอกแยกเพศและแยกต้น ดอกตัวผู้สีเหลือง ขนาดเล็กเป็นช่อยาว 2-4 ซม. ออกตรงซอกใบ ดอกตัวเมียเป็นช่อคล้ายกัน ผลมีเนื้อ รูปกลมหรือรูปไข่ เมื่อสุกมีสีแดง หรือแดงแสด ลำต้นและใบใช้เป็นผัก สำหรับปรุงแต่งหรือประกอบอาหาร

MIMOSACEAE

Acacia comosa Gagnep. ทนทาน

ไม้รอเลื้อยมีหนามตามกิ่งเล็กๆ ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น ยาว 6-11 ซม. ใบย่อยไม่มีก้านใบ ออกเป็นคู่ตรงกันข้าม รูปใบแบบขอบขนานหรือรูปคล้ายเสี้ยวพระจันทร์ กว้าง แผ่นใบ 2 ซีกไม่เท่ากัน ขนาด 10-15 x 3-5 มม. ช่อดอกรวมออกตรงซอกใบ ช่อดอกย่อยกลม สีขาว ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5-10 มม. ฝักแบน รูปขอบขนาน ขอบหยักเว้าลึก ๆ มีน้ำตาลอ่อนขนาด 10 x 0.8-1.8 ซม.

MIMOSACEAE

Acacia pennata (L.) Willd. ssp. *insuavis* (Lace) Nielsen ชะอม

ไม้รอเลื้อย มีหนามตามกิ่งเล็ก ๆ และก้านใบ ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น ยาว 15-29 ซม. ใบย่อยขนาดเล็กมาก ไม่มีก้านใบ ขนาด 2-3 x 0.5-0.6 มม. แผ่นใบละเอียด สีเขียวและมีกลิ่นเหม็นเขียว ช่อดอกรวมออกตรงซอกใบ มีก้านช่อยาว ช่อดอกย่อยกลม สีขาว ฝักแบนรูปขอบขนาน ขนาด 20 x 3 ซม. ใบอ่อนใช้รับประทานเป็นผัก

MIMOSACEAE

Adenantha pavonina L. var. *microsperma* (Teijsm. & Binn.) Nielsen.

มะกล่ำต้น ไผ่เงินกำ

ไม้ต้นขนาดกลาง กิ่งเล็กๆ มีสีน้ำตาลเข้ม ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น ยาว

15-40 ซม. ใบย่อยมีก้านใบสั้นๆ ออกเรียงสลับรูปใบแบบขอบขนาน หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ สีเขียวอ่อน ขนาด 2-4 x 1-1.5 ซม. ปลายใบมน ฐานใบมนหรือแหลมเล็กน้อย ช่อดอกออกตรงซอกใบ ยาว 6-8 ซม. สีเหลืองอ่อนฝักสีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลอมดำ บิดงอก่อนที่จะแตก เมล็ดสีแดงหรือแสดแกมแดง รูปร่างค่อนข้างกลมหรือรูปรี ขนาด 5-8 x 4-7 มม.

MIMOSACEAE

Albizia lebeckoides (DC.) Benth. คาง

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ใบย่อยไม่มีก้านใบ ออกเป็นคู่ตรงกันข้าม รูปใบแบบขอบขนานหรือขอบขนานแกมรูปไข่ยาวพระจันทร์ เส้นกลางใบอยู่ค่อนข้างห่างจากซอกหนึ่ง ปลายใบย่อยแหลม ฐานใบมน ขนาด 0.8-1.5 x 0.3-0.5 ซม. ดอกออกเป็นช่อรวมตรงซอกใบหรือข้างกิ่ง ดอกสีขาวอมเขียว เกสรตัวผู้จำนวนมาก เป็นฝอย ฝักแบนบาง สีน้ำตาลเข้ม กว้าง 2 ซม. ยาว 12-15 ซม. แก่แล้วแตกภายใน เมล็ดรูปไข่หรือค่อนข้างกลม

MIMOSACEAE

Cathormion umbellatum (Vahl.) Kosterm. มะขามแจก

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก มีหนาม ขนาดสูง 4-5 เมตร กิ่งมีเส้นติเซลจำนวนมากและเห็นได้ชัดเจน ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ใบย่อยไม่มีก้านใบ ออกเป็นคู่ตรงกันข้าม รูปใบแบบขอบขนานแต่แผ่นใบ 2 ซีกไม่เท่ากัน ขนาด 1-2 x 0.3-0.8 ซม. ช่อดอกออกตรงซอกใบ สีขาว หรือขาวอมเขียว มีกลิ่นหอม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางดอก 3-4 ซม.

MIMOSACEAE

Pithecellobium dulce (Roxb.) Benth. มะขามเทศ

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มีหนามแหลมอยู่ทั่วไป ใบประกอบแบบขนนกชนิดที่มีใบย่อยเพียง 2 ใบ ใบย่อยไม่มีก้านใบ รูปคล้ายรูปไข่แต่เบี้ยว เส้นกลางใบอยู่ค่อนข้างห่างจากซอกหนึ่ง ปลายใบมน ฐานใบแข็ง ช่อดอกรวมออกตรงข้างกิ่ง มีช่อดอกจำนวนมาก ช่อดอกกลม ขนาดเล็ก สีขาวหรือขาวอมเขียว ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 มม. ฝักบิดและขดเป็นวงกลมหรือครึ่งวงกลม ขนาดฝักกว้าง 1-1.2 ซม. ฝักรับประทานได้

MORACEAE

Artocarpus lakoocha Roxb. มะหาด, หาด

ไม้ยืนต้น สูง 10-20 เมตร ถากเปลือกมีน้ำยางสีขาว เรือนยอดทึบแน่น ใบเดี่ยวเรียงสลับกัน ใบรูปขอบขนาน รูปไข่ หรือกลม ฐานใบที่ สอบแคบ หรือรูปหัวใจ ปลายใบสอบแคบหรือมีติ่งสั้น ๆ แผ่นใบอาจเกลี้ยงหรือมีขน ขนาดใบ 10-12 x 5-8 ซม. ดอกเกิดรวมกันเป็นก้อนกลมหรือกลมยาว เกิดตามกิ่งหรือที่ซอกใบ ดอกแยกเพศ ช่อดอกสีเหลืองขนาด 1 x 2 ซม. ดอกในช่อแน่น ผลเป็นผลรวม ผลสุกสีเหลือง ขนาด 5-8 x 3-5 ซม. ใช้ปลูกเพื่อให้ร่มเงา ผลสุกรับประทานได้

MORACEAE

Ficus rumphii Bl. โพขนิก โพประสาท

ไม้ต้น ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มียางขาว ใบเดี่ยว ออกเวียนรอบกิ่ง ก้านใบเรียว ยาว 3-6 ซม. รูปใบแบบรูปไข่ ปลายใบแหลมยาวไม่เกิน 1/6 ของความยาวแผ่นใบ ฐานใบมนหรือคล้ายรูปหัวใจ ขนาด 5-15 x 4-7 ซม. ผลกลม ออกเป็นคู่ตรงซอกใบหรือตรงตำแหน่งที่ใบร่วงไปแล้ว มีจุดสีเขียวเล็ก ๆ ตามผิวของผล ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ผลประมาณ 1 ซม.

MORACEAE

Ficus superba Miq. เลียบ ไทรเลียบ

ไม้ต้นผลัดใบ มียางขาว ใบเดี่ยว ออกเวียนเป็นเกลียวรอบกิ่ง ก้านใบเล็กเรียว ยาว 4-8 ซม. รูปใบแบบรูปรี รูปรีแกมขอบขนานปลายแหลมสั้นๆ ขอบใบเป็นคลื่นชัดเจน บริเวณยอดอ่อนมีใบที่หุ้มเป็นแผ่นสีแดงคล้ำๆ และมีขน ใบอ่อนสีแดง ผลกลมออกเดี่ยวๆ สีขาวนวลและมีจุดประสีน้ำตาลแกมแดงอยู่ทั่วไป ใบอ่อนและผลอ่อนรับประทานได้

MORACEAE

Ficus sp.

ไม้ต้น สูง 8-10 เมตร มียางขาว ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปใบแบบใบหอกกลับหรือแบบใบหอกกลับแกมขอบขนาน ปลายใบมน ฐานใบสอบ เนื้อใบหนา ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้ม ด้านล่างสีอ่อนกว่า เส้นกลางสีนวล เป็นเส้นขนทางผิวใบด้านล่าง

MORACEAE

Maclura cochinchinensis (Lour.) Corner. แกแล ทนงมเข

ไม้รอเลื้อยมีหนามซึ่งปลายโค้ง ยาว 0.5-2 ซม. ใบเดี่ยว ออกเวียนเป็นเกลียวรอบกิ่ง รูปใบแบบรูปไข่แกมรูปรี หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ขนาด 4-6 x 3-5

ชม. ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้เป็นช่อกลมสีเหลือง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5-0.6 ซม. ออกเป็นคู่ตรงชอกใบ

MORACEAE

Streblus asper Lour. ข่อย

ไม้ต้นขนาดเล็ก ไม้ผลัดใบและแตกกิ่งก้านสาขามาก กิ่งอ่อนมีขนคาย ๆ ทั่ว ใบกิ่งอ่อนที่ยังสดจะมียางขาว ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับรูปใบแบบรูปรี หรือคล้ายรูปขนม เบี่ยงป็นสี่เหลี่ยม หรือเขียวแกมเทา ผิวใบสากทง 2 ด้าน ปลายใบแหลม ฐานใบสอบ ขนาด 4-7 x 2-3.5 ซม. ขอบใบจักเล็กน้อย ดอกแยกเพศ แยกช่อแต่อยู่บนต้นเดียวกัน ดอกตัวผู้สีเขียวอ่อน ขนาดเล็กมาก ดอกตัวเมียสีเหลืองอ่อน หรือสีขาว ผลกลมเป็นสองพู ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 มม. ผลสีส้มเหลือง ผลรับประทานได้

MORACEAE

Streblus taxoides (Heyne) Kurz ข่อยหนาม

ไม้รอเลื้อย มียางขาว มีหนามแหลมแข็งยาวที่เกิดจากกิ่งอยู่ทั่วไป ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปใบแบบใบหอกกลับหรือรูปขนมเบี่ยงป็นรูปรี ปลายใบแหลมสั้น ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อย ฐานใบสอบ ผิวใบสากทงด้านบนและด้านล่าง ขนาดใบ 3-6 x 1-3 ซม. ดอกแยกเพศและแยกช่อ แต่อยู่บนต้นเดียวกัน ดอกตัวเมียออกเดี่ยวๆ ตรงชอกใบ ผลรูปรีมีเนื้อ ขนาดกว้าง 5-10 มม.

MORINGACEAE

Moringa oleifera Lamk. มะรุม

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ทรงพุ่มโปร่ง ใบประกอบแบบขนนก 3 ชั้น ยาว 20-40 ซม. ออกเรียงสลับ ใบย่อยรูปไข่หรือรูปไข่กึ่งรูปรี มีก้านสั้น ๆ ออกเป็นคู่ ตรงกันข้าม ปลายใบและฐานใบมน ขนาด 1-2 x 0.5-1 ซม. ช่อดอกขนาดใหญ่ออกตรงชอกใบ ดอกสีขาว 5 กลีบ ดอกเมื่อบานเต็มที่จะมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 2-2.5 ซม. ผลเป็นฝักยาวปลายแหลม มีสันนูน 3 สัน ทำให้คุดคล้ายเป็นแท่งสามเหลี่ยม เมื่อแก่สีน้ำตาล เมล็ดมีปีกบางสีขาว ผลและเมล็ดอ่อน ยอดและดอกอ่อน ใช้รับประทานเป็นผัก

MYRTACEAE

Syzygium cumini (L.) Skeel หว้า

ไม้ต้น เปลือกเรียบสีเทาอมขาว ใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ตรงกันข้าม รูปใบแบบรูปรีหรือรูปไข่แกมรูปรี ปลายแหลม โคนใบสอบแหลม ขนาด 8-12 x 4-6 ซม. ดอกสีขาว กลิ่นหอม ออกเป็นช่อทงที่ปลายกิ่ง และข้างกิ่งดอกขนาดเล็ก ไม่มีก้านดอก มีเกสรตัว

ผู้จำนวนมาก เป็นพุ่มพุ่มคล้ายดอกชมพู ดอกที่บานเต็มทีขนาดกว้าง 0.2-0.3 ซม. ผลรูป
ขอบขนานหรือกึ่งรูปรี ยาวเพียง 0.8-0.9 ซม. ผลรับประทานได้

MYRTACEAE

Syzygium syzygioides (Miq.) Merr. แดงดง แดงชันก เข้มดชัน

ไม้ต้น กิ่งอ่อนมักเป็นสีเหลี่ยม เปลือกสีน้ำตาลหรือน้ำตาลแกมแดง ใบเดี่ยว
ออกเป็นคู่ตรงกันข้าม รูปใบรีหรือรูปไข่กึ่งรูปรี ปลายใบเรียว ฐานใบสอบ เนื้อใบค่อนข้าง
หนา ขนาด 5-7 x 2-2.3 ซม. ดอกสีเหลืองนวลหรือสีขาว กลิ่นหอม ออกเป็นช่อตรง
ซอกใบ แต่ละดอกขนาดเล็ก เกสรตัวผู้จำนวนมากเป็นพุ่ม ผลกลม มีเนื้อเมือรสสีดำ

NYCTAGINACEAE

Boerhavia diffusa Linn. ผักขมหิน

พืชล้มลุก สูง 20-30 ซม. กิ่งเล็กและช่วงปล้องยาว ใบสีเขียวอมม่วง ใบ
ออกตรงข้ามเป็นคู่ ใบรูปไข่หรือเกือบกลมมีขนาดต่างกันค่อนข้างมากในต้นเดียวกัน ขนาด
2-4 x 1.5-3 ซม. โคนใบโค้งมนเข้าหาก้านใบ ปลายใบมน ช่อดอกแยกสาขามากและ
โปร่ง ดอกขนาด 3 มม. ทรงกรวย สีชมพูอมม่วง เกิดเป็นกระจุกเล็ก ๆ ผลขนาดประ
มาณ 2 มม. มีต่อมสร้างน้ำเหนียว ๆ

NYCTAGINACEAE

Pisonia aculeata Linn. คัดเค้าหน

ไม้เลื้อยเถายาวและแข็ง มีหนามแหลมโค้งออกเป็นคู่ตรงกันข้าม ข้อละ 1 คู่
หนามยาว 0.5-1 ซม. ใบเดี่ยวออกเป็นคู่ตรงกันข้าม รูปใบรี ปลายใบและฐานใบแหลม
ขนาด 3-5 x 1.5-2 ซม. ช่อดอกออกตรงข้ามกิ่งและที่ปลายยอด ดอกเล็กอยู่รวมเป็น
กลุ่มหลายๆ ดอก สีเขียวหรือขาวอมเขียว แยกเพศ ผลเป็นแท่งกลมเล็กๆ ยาว 1.2-
1.5 ซม. มีสันตามยาว 5 สัน บนสันเหล่านี้มีขนสั้นๆ ปลายเหนียวเรียงเป็นแถว ก้านผล
ยาว 1.5-2 ซม.

OCHNACEAE

Ochna integerrima (Lour.) Merr. ช้างน้ำ

ไม้ต้นขนาดเล็ก ผลัดใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบรูปรีแกมขอบขนาน หรือ
รูปขอบขนานแกมใบหอก ปลายใบแหลมหรือมน ขอบใบจักเป็นฟันถี่ๆ ยาว 6-20 ซม. กว้าง
2-7 ซม. ดอกสีเหลืองสด ออกพร้อมใบอ่อน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5-6 (-10)
กลีบ เกสรตัวผู้จำนวนมาก เกสรตัวเมีย 6-10 (-15) อัน

OLACACEAE

Olax scandens Roxb. กระทอก กระทกรก.

ไม้รอเลื้อย ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ แผ่นใบค่อนข้างหนา รูปไข่หรือรูปไข่แกมขอบขนาน ปลายใบมนหรือแหลมสั้นๆ ขนาด 4-8 x 3-4 ซม. ดอกสีขาวออกเป็นช่อสั้นๆ หรือเป็นกระจุกตรงซอกใบ ดอกที่บานเต็มที่เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.2-1.5 ซม. ผลรูปกลมหรือรี ยาว 1-1.5 ซม. มีกลีบเลี้ยงสีขาวเป็นถ้วยรองรับอยู่ ผลสุกสีเหลืองหรือส้ม ใบอ่อนรับประทานได้

OLEACEAE

Jasminum bifarium Wall. มะลิป่า

ไม้รอเลื้อยกิ่งเล็กๆ มีขนหรือเกือบเกลี้ยง ใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปไข่ หรือรูปใบหอก ปลายใบแหลมยาว โคนใบมนหรือตัดตรง ยาว 3.5-5 ซม. กว้าง 1.5-3 ซม. ช่อดอกออกตรงซอกใบ ดอกสีขาว กลิ่นหอม กลีบดอกเชื่อมกันตรงโคน เป็นหลอดแคบๆ ปลายแยกเป็น 6-9 กลีบ รูปไข่แกมขอบขนาน เกสรตัวผู้ 2 อัน ผลเป็นผลแผ่ครุปร่างกลม เมื่อสุกสีดำ

OPILIACEAE

Cansjera rheedii J.E. Gmelin พักหวานแดง

ไม้รอเลื้อย ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่รูปใบหอกหรือรูปรี ปลายใบแหลมยาว โคนใบแหลมหรือสอบแหลม ยาว 3-9 ซม. กว้าง 1.5-5 ซม. ช่อดอกออกที่ซอกใบ ดอกย่อยไม่มีก้านดอก มีใบประดับขนาดเล็กและมีขนหนาแน่น ดอกเล็กสีเหลืองอมเขียว มีกลีบชั้นเดียว โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยกเป็น 4 กลีบ เกสรตัวผู้ 4 อันอยู่ตรงข้ามกลีบ จานฐานดอกเป็นเกล็ดสลับกับเกสรตัวผู้ รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ ผลรูปรี มีเนื้อสีส้ม

สถาบันวิทยบริการ

OPILIACEAE

Urobotrya siamensis Hiepko พักหวานเมา

ไม้รอเลื้อย ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่ค่อนข้างแคบหรือรูปรี ปลายใบแหลมยาว โคนใบสอบแหลม ยาว 6-10 ซม. กว้าง 1.5-3 ซม. ช่อดอกออกตามซอกใบ ใบประดับสีเขียวรูปไข่หรือสามเหลี่ยมมีขนตามขอบ ดอกเล็กขนาด 2 มม. สีเหลืองอมเขียวหรือสีขาว กลีบชั้นเดียว แยกจากกัน 4 กลีบ เกสรตัวผู้ 4 อัน อยู่ตรงข้ามกับกลีบ จานฐานดอกเป็นวง รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ ผลมีเนื้อสีแดง ใบและผลมีพิษ ยอดอ่อนคล้ายผักหวาน รสหวานแต่รับประทานไม่ได้เป็นพิษถึงตาย

PLUMBAGINACEAE

Plumbago zeylanica Linn. เจตมลเพลิงขาว บิดปิงขาว

ไม้พุ่มเล็กสูง 40 ซม. โคนต้นแข็งแต่ปลายกิ่งค่อนข้างอ่อน ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปไข่แบบรูปไข่หรือรูปไข่แกมขอบขนาน ปลายแหลม ฐานใบสอบ ขนาด 4-7 x 3-5 ซม. ช่อดอกออกที่ปลายกิ่ง ดอกสีขาว โคนเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยก 5 กลีบ มีเส้นขนที่มียางเหนียวๆ รอบๆ กลีบเลี้ยง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางดอก 2-2.5 ซม. เป็นพืชสมุนไพร

PORTULACACEAE

Portulaca pilosa Linn. ssp. *pilosa* Geesink. สารพัดพิษ

ไม้ล้มลุกอวบน้ำ กิ่งก้านแผ่กระจายไปตามพื้น ใบรูปเข็มหรือรูปรีเรียวไปทางปลายและฐานใบ มีขนสีขาวหรือขาวอมเทาที่ซอกใบ ดอกสีม่วงอมชมพูออกที่ปลายกิ่งเป็นกระจุก ดอกในช่อ 2-5 ดอก บางครั้งลดรูปเหลือเพียง 1 ดอก เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 1 ซม. กลีบดอก 5 กลีบ เกสรตัวผู้มีสีเหลืองมีจำนวนมาก

RHAMNACEAE

Colubrina asiatica Brongn. คันทรง

ไม้รอเลื้อย ไม้มีหนาม ใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบบาง รูปไข่ ปลายใบแหลม ขาว โคนใบมนหรือกลม ขอบใบจักฟันเลื่อย ขนาดยาว 3-7 ซม. กว้าง 2-4.5 ซม. เส้นใบ 3 เส้นออกจากโคนสุดของแผ่นใบ ช่อดอกออกที่ซอกใบ เป็นช่อเล็ก ๆ สั้น ๆ ดอกเล็ก สีเขียวอมเหลืองกลีบเป็นรูปถ้วย 5 กลีบ มีจานฐานดอกเป็นวงที่ปากถ้วย กลีบดอก 5 กลีบ แยกจากกันอยู่บนขอบถ้วย เกสรตัวผู้ 5 อัน อยู่ตรงข้ามกับกลีบดอก รังไข่อยู่ภายในจานฐานดอก ยอดเกสรตัวเมียเป็น 3 แฉก ผลแห้ง รูปกลม มีกลีบเลี้ยงติดอยู่ด้วย

RHAMNACEAE

Zizyphus mauritiana Lamk. พุทรา

ไม้พุ่มกิ่งอ่อนมีขนหนาม ใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่ ปลายใบมนแล้วขึ้นเป็นติ่งแหลมสั้น ๆ โคนใบมนหรือเบี้ยว ขอบใบจักฟันเลื่อยถี่ ๆ ด้านบนของแผ่นใบสีเขียวเกลี้ยง ด้านล่างสีน้ำตาลอ่อนมีขนหนามหนาแน่น ใบยาว 2-4.5 ซม. กว้าง 1.2-3.2 ซม. ช่อดอกออกเป็นกระจุกตามซอกใบมีขนหนาม ดอกขนาดเล็กสีเขียวอมเหลือง กลีบเป็นรูปถ้วย ปลายแยกเป็นกลีบรูปสามเหลี่ยม 5 กลีบ มีจานฐานดอกเป็นวงที่ปากถ้วย กลีบดอก 5 กลีบแยกจากกัน ติดที่ปากถ้วยสลับกับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 5 อันอยู่ตรงข้ามกับกลีบดอก รังไข่อยู่ภายในจานฐานดอก ปลายเกสรตัวเมียเป็น 2 แฉก ผลมีเนื้อ

RHAMNACEAE

Zizyphus oenoplia Mill. เล็บเหยี่ยว

ไม้รอเลื้อย มีหนามเล็กโค้งงอ ใบ 3-5 x 2-2.5 ซม. รูปใบแบบรูปไข่หรือรูปรี ฐานใบยาว ขอบใบเป็นจักเล็กๆ ผิวมีใบขนด้านบนน้อยกว่าทางด้านล่าง ใบสีเขียวอมน้ำตาล ดอกเป็นช่อเล็กๆ ขนาดช่อประมาณ 1 ซม. เกิดตรงซอกใบ ดอกสีนวลอมเขียว ขนาด 2.5-3 มม. กลีบดอก 5 กลีบ รูปสี่เหลี่ยม ผลสุกสีม่วงคล้ำหรือดำ มีเนื้อรับประทานได้

RHIZOPHORACEAE

Carallia brachiata (Lour.) Merr. เฉียงพราสาท

ไม้ต้นสูงประมาณ 4-5 ม. ใบเดี่ยวออกตรงข้ามกันเป็นคู่ มีหูใบรูปสามเหลี่ยมอยู่ระหว่างก้านใบ ยาวประมาณ 1 ซม. แผ่นใบรูปไข่กลับหรือรูปหอกกลับ ปลายใบมนแล้วขึ้นเป็นติ่งหรือเป็นติ่งแหลม โคนใบสอบแหลม ใบอ่อนจักเป็นฟันเลื่อยถี่ๆ ใบยาว 6-12 ซม. กว้าง 2-6.5 ซม. ช่อดอกออกตามซอกใบเป็นช่อกระจุก ดอกเล็กสีขาว กลีบเลี้ยง 5-8 กลีบ กลีบดอกแยกจากกัน 5-8 กลีบ เกสรตัวผู้เป็น 2 เท่าของกลีบดอก ยาวไม่เท่ากัน รังไข่เชื่อมเป็นเนื้อเดียวกับฐานของดอก ผลกลม เมื่อสุกมีสีชมพูแดง

RHIZOPHORACEAE

Gynotroches axillaris Bl. ไม้แกรก

ไม้ต้นสูงประมาณ 4-5 เมตร ใบเดี่ยวออกตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ มีหูใบรูปสามเหลี่ยมอยู่ระหว่างก้านใบ ยาวประมาณ 1 ซม. แผ่นใบหนาและเหนียว รูปไข่กลับหรือใบหอกกลับ ปลายใบมนแล้วขึ้นเป็นติ่งหรือแหลมสั้นๆ โคนใบสอบแหลม ใบอ่อนขอบใบจักฟันเลื่อยถี่ๆ ใบยาว 5-9 ซม. กว้าง 3-4 ซม. ช่อดอกออกตามง่ามใบเป็นกระจุก ดอกเล็ก สีขาว กลีบเลี้ยง 6 กลีบ กลีบดอก 6 กลีบ แยกจากกัน ปลายกลีบเป็นฝอย เกสรตัวผู้ 12 อัน รังไข่อยู่เหนือฐานรองดอก ยอดเกสรตัวเมียเป็น 3 แฉก ผลกลมสีน้ำตาลคล้ำ

RUBIACEAE

Borreria articularis Williams ไม้มีชื่อไทย

พืชล้มลุก ลำต้นสีเหลืองตามสันมีขนปกคลุม ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ แผ่นใบรูปยาวรี ปลายใบแหลม โคนใบแหลมหรือสอบแหลม ใบยาว 2-3 ซม. กว้าง 0.5-1 ซม. มีขนปกคลุมทั้ง 2 ด้าน หูใบอยู่ระหว่างก้านใบและเชื่อมติดกับก้านใบเป็นรูปถ้วย ที่ขอบเป็นขนแข็งๆ ช่อดอกออกที่ซอกใบเป็นกระจุก ดอกเล็กสีขาวหรือขาวอมชมพู กลีบเลี้ยงรูปถ้วยปลายแยกเป็น 4 แฉก กลีบดอกโคนติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 4 กลีบ เกสรตัวผู้ 4 อัน ติดที่หลอดดอก รังไข่อยู่ใต้วงกลีบเลี้ยง ผลแห้งรูปไข่หรือรูปกลมขนาดเล็ก

RUBIACEAE

Catunaregum tomentosum (Bl. ex Dc.) Tireng. เค็ด, ทนามแห้ง

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก กิ่งมีหนามแหลมแข็งและตรงยาว 2-4 ซม. ข้อละ 1 คู่ ใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ตรงข้ามกันบนกิ่งสั้นๆ มีหูใบอยู่ระหว่างก้านใบ แผ่นใบรูปไข่กลับ รูปใบหอกกลับหรือรูปรี มีขนนุ่มหนาแน่นทั้ง 2 ด้าน ปลายใบมนหรือแหลมและมีติ่งแหลมสั้นๆ โคนใบแหลมหรือสอบแหลม ยาว 3-4.5 ซม. กว้าง 1-2.5 ซม. ดอกออกที่ปลายกิ่ง สีขาวแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลือง มีขนหนานุ่ม กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกันเป็นหลอด กว้าง 0.7 ซม. ยาว 1 ซม. ปลายแยกเป็น 8 แฉก กลีบดอกโคนเชื่อมกันเป็นหลอด ยาว 1 ซม. ปลายแยกเป็นกลีบรูปใบหอก 8 กลีบ เกสรตัวผู้ 8 อัน ไม่มีก้านเกสร ติดอยู่บนหลอดดอก สลับกับกลีบดอก รังไข่อยู่ใต้ฐานรองดอก ปลายเกสรตัวเมียแยกเป็น 2 แฉก

RUBIACEAE

Hedyotis sp. ไม้ชื่อไทย

พืชล้มลุก สูง 20-30 ซม. แตกกิ่งก้านสาขาเป็นพุ่มบริเวณโคนต้น กิ่งก้านเกลี้ยงไม่มีขน ใบรูปรีแกมรูปใบหอกหรือขอบขนาน ฐานใบเรียว แผ่นใบเกลี้ยงยาว 2-7 ซม. กว้าง 0.5-1.5 ซม. ก้านใบสั้นมากหรือไม่มี ดอกออกเป็นช่อที่ซอกใบและปลายกิ่ง ดอกในช่อ 2-3 ดอก ก้านช่อดอกยาว 1-2 ซม. เล็กเรียว กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันปลายแยกเป็น 4 แฉก กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้นๆ ปลายแยกเป็น 4 กลีบ ผลแห้งแตกตามตะเข็บเป็น 2 ซีกในส่วนที่อยู่เหนือกลีบเลี้ยง

RUBIACEAE

Ixora cibdela Craib เข็มป่า

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยวออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน หูใบอยู่ระหว่างก้านใบ แผ่นใบรูปรีหรือรูปรีแกมรูปขอบขนาน ปลายใบและโคนใบแหลม แผ่นใบยาว 6-12 ซม. กว้าง 2-4 ซม. ช่อดอกออกที่ยอด คล้ายช่อดอกเข็ม ดอกสีขาวอมชมพู กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ยาว 0.7-1.4 ซม. ปลายแยกเป็นกลีบแหลม 4 กลีบ

RUBIACEAE

Oxyceros horridus Lour. คัดเค้าป่า

ไม้รอเลื้อย ลำต้นมีหนามแหลมแข็งขนาดใหญ่ปลายโค้งลงอยู่เป็นคู่ ใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน ขนาดยาว 5.5-12 ซม. กว้าง 2.5-4 ซม. หูใบรูปสามเหลี่ยมอยู่ระหว่างก้านใบ ร่วงง่าย ช่อดอกมีก้านสั้นๆ ดอกสีขาวเปลี่ยนเป็นสีเหลือง

RUBIACEAE

Paedaria tomentosa Bl. ย่านพาโหม

ไม้เลื้อยลำต้นพัน ใบเดี่ยวออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน หูใบรูปสามเหลี่ยมอยู่ระหว่าง ก้านใบ แผ่นใบรูปใบหอกหรือรูปไข่ ปลายใบแหลมหรือแหลมยาว โคนใบรูปหัวใจ ขนาดใบ ยาว 5-10 ซม. กว้าง 2.5-6 ซม. ช่อดอกเป็นช่อกระจาย ดอกสีชมพูอมม่วง กลีบเลี้ยง ขนาดเล็ก 4-5 แฉก กลีบดอกโคนติดกัน ปลายแยกกัน 4-5 กลีบ มีขน เกสรตัวผู้ 4-5 อัน รังไข่อยู่ใต้ฐานรองดอก

RUBIACEAE

Prismatomeris tetandra (Roxb.) Shum. ssp. *malayana* (Ridl.) Johans
กรัก

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยวออกตรงข้ามเป็นคู่ หูใบอยู่ระหว่างก้านใบ แผ่นใบรูปรีแกม ขอบขนาน ปลายใบและโคนใบแหลม ขนาดใบยาว 3.5-7 ซม. กว้าง 1.2-2.5 ซม. ช่อดอกออกที่ยอด ดอกสีขาวแยกเพศ กลีบเลี้ยงรูปถ้วยขนาดเล็ก กลีบดอกโคนเชื่อมกัน เป็นหลอดยาวประมาณ 1 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปขอบขนานปลายแหลมยาวเกือบ เท่าหลอดดอก

RUBIACEAE

Tarenna collinsae Craib เข็มขาว

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยวออกตรงข้ามเป็นคู่ หูใบยาวอยู่ระหว่างก้านใบ แผ่นใบรูปรี ปลายใบแหลมยาว โคนใบแหลมหรือสอบแหลม ช่อดอกออกที่ยอดมีดอกหนาแน่น ดอกสี เหลืองอ่อน กลิ่นหอม กลีบดอกโคนติดกันเป็นหลอดมีขน ปลายแยกเป็น 5-6 กลีบ เกสรตัว ผู้ 5-6 อัน

RUTACEAE

Clausena excavata Burm. ทวดหมอน ยม ส้ารบ

ไม้ต้นขนาดเล็ก ยอดอ่อนมีขน ใบเรียงสลับ เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อย 15-30 ใบ เรียงสลับ แผ่นใบเดี่ยว รูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปน ปลายใบ แหลมยาว โคนใบเบี้ยว ขอบใบเป็นคลื่น ขนาดยาว 3.5-9.5 ซม. กว้าง 2-3 ซม. ช่อดอกออกตามซอกใบเป็นช่อกระจาย มีขน ดอกสีเขียวอ่อนหรือเขียวอมเหลือง กลีบดอก รูปใบหอก 5 กลีบ เกสรตัวผู้ 10 อัน สัน 5 อัน ยาว 5 อัน รังไข่มีขน อยู่บนจานฐานดอก สีเหลือง ผลมีเนื้อ รูปรีเมื่อสุกสีเหลืองส้ม

RUTACEAE

Atalantia monophylla Correa มะนาวผี

ไม้พุ่ม ลำต้นมีหนามแหลม ใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบรูปรี รูปไข่ หรือรูปใบหอก ปลายใบแหลมและเว้าตื้นๆ โคนใบแหลม แผ่นใบหนาและเหนียว มีต่อมน้ำมันใสอยู่ทั่วไป ช่อดอกเป็นช่อสั้นๆ ดอกที่โคนช่อยาวเกือบเสมอดอกที่ปลายช่อ ดอกสีขาว กลิ่นหอม กลีบดอก 4 กลีบแยกจากกัน เกสรตัวผู้ 8 อันก้านเกสรเชื่อมกันเป็นหลอด รังไข่อยู่บนฐานดอก ผลมีเนื้อ เปลือกหนา

RUTACEAE

Glycosmis sp. ไม้มีชื่อไทย

ไม้ต้น ใบเรียงสลับ เป็นใบประกอบแบบขนนกมีใบย่อย 3 ใบ แผ่นใบรูปรีหรือรูปใบหอกกลับ ปลายใบแหลมหรือแหลมยาว โคนใบสอบแหลม ใบตรงกลางขนาดใหญ่กว่าใบด้านข้าง ยาว 4-8 ซม. กว้าง 1.5-3.5 ซม. มีต่อมน้ำมันใสอยู่ตามแผ่นใบ ช่อดอกเล็กและสั้น ดอกสีขาว กลิ่นหอม กลีบดอก 5 กลีบแยกจากกัน เกสรตัวผู้ 10 อัน ยาวไม่เท่ากัน รังไข่อยู่บนจานฐานดอก ผลมีเนื้อ รูปกลม ขนาดประมาณ 0.7 มม.

SALVADORACEAE

Azima sarmentosa (Bl.) B & H หนามพงคอง

ไม้รอเลื้อยมีหนาม ใบเดี่ยวเป็นมันออกเป็นคู่ตรงกันข้าม ตรงซอกใบมีหนามแหลมคม ยาว 1-1.5 ซม. รูปใบส่วนมากเป็นแบบรูปไข่ หรือรูปไข่แกมรูปรี ปลายใบแหลม และปลายสุดจะเป็นหนามแหลมคม ขนาดใบ 2-6.5 x 1.5-5 ซม. ช่อดอกออกที่ซอกใบและปลายกิ่ง ดอกสีขาวหรือเหลืองอมเขียว ผลมีเนื้อ รูปกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4-6 ซม.

SANTALACEAE

Cassytha filiformis L. สังกวาลย์พระอินทร์

พืชเบียนไม่มีใบ ลำต้นเล็กเรียว สีเขียว แตกกิ่งก้านสาขาเลื้อยพันปกคลุมพืชให้อาศัย ออกดอกเป็นกระจุกตามลำต้น สีเขียว กลีบดอก 3 กลีบ เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 2-2.2 มม. เกสรตัวผู้ 9 อัน แยกเป็น 3 ชุด ๆ ละ 3 อัน ชุดที่หนึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับกลีบดอก ชุดที่ 2 เรียงสลับกับกลีบดอก ชุดที่ 3 ประกบอยู่เป็นคู่กับเกสรตัวผู้ชุดที่สอง

SAPINDACEAE

Allophyllus recemosus Raldk. ex Engl. ไม้มีชื่อไทย

ไม้ต้นขนาดเล็ก ใบประกอบชนิด 3 ใบย่อย ออกเวียนเป็นเกลียวรอบกิ่ง ใบ

ย่อยรูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปรี ปลายแหลมฐานใบสอบหรือมน ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อยห่างๆ แผ่นใบค่อนข้างเกลี้ยง หรือมีขนเล็กน้อย ขนาดใบยอด 6-8 x 2-3 ซม. ใบข้าง 3-5 x 1.5-2 ซม. ดอกเล็ก สีเขียวอมเหลือง ออกเป็นช่อยาว 4-6 ซม. ตรงชอกใบ ผลกลมหรือรูปไข่ขนาดเล็ก

SAPINDACEAE

Cardiospermum helicacabum Linn. โศกกระออม

ไม้เลื้อยเถาอ่อน ลำเถาพอมบาง มีมือจับ ใบประกอบชนิด 3 ใบย่อย ออกเรียงสลับ ใบย่อยรูปคล้ายสามเหลี่ยม ขอบจักแหลมลึก ขนาดยาว 1.5-2.5 ซม. แผ่นใบค่อนข้างบางดอกเล็กมาก สีขาว 4 กลีบ ออกเป็นช่อตรงชอกใบ ผลสีเขียวเป็นรูปสามเหลี่ยม และโป่งพองคล้ายตุกลม เมื่อแก่จะแตก เป็นสมุนไพรรักษาพิษผักพื้นเมือง

SAPINDACEAE

Lepisanthes rubiginosa Leenh. มะหาด

ไม้ต้นขนาดเล็ก ใบประกอบแบบขนนกชนิดที่มีใบยอดหนึ่งใบ ออกเรียงสลับ ใบย่อยรูปรีแกมรูปใบหอก หรือรูปรีแกมรูปไข่ ปลายแหลมสั้นหรือมน ฐานใบแข็ง ก้านใบแกนช่อใบ และเส้นกลางใบ มีขนสีน้ำตาลอมเหลือง แผ่นใบด้านบนมีขนกระจายทั่วไป แต่ด้านล่างเกลี้ยงกว่า ช่อดอกออกตรงชอกใบและที่ปลายยอด ดอกเล็กสีเหลืองนวล ผลมีเนื้อรูปรีหรือรูปไข่ ขนาดยาวประมาณ 1 ซม. เมื่อสุกเต็มที่มีสีดำ รสหวาน รับประทานได้

SAPINDACEAE

Zollingeria dongnaiensis Pierre ขี้ทอน

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ใบประกอบแบบขนนกชนิดที่มีใบยอดหนึ่งใบ จำนวนใบย่อย 5-7 ใบ ใบย่อยออกเรียงสลับ แผ่นใบรูปรีหรือรูปรีแกมขอบขนาน ปลายแหลมสั้น ฐานใบเบี้ยวหรือแข็งเล็กน้อย ขนาด 5-10 x 2-5 ซม. ใบย่อยตรงปลายจะมีขนาดใหญ่กว่าใบย่อยตรงโคนช่อใบ ดอกสีขาวออกเป็นช่อขนาดใหญ่ที่ยอด ผลมีปีกบางๆ 3 ปีก แก่แล้วแตก

SAPOTACEAE

Manilkara hexandra Dubard. เกด

ไม้ต้นมียางขาว ใบเดี่ยวออกเวียนเป็นเกลียวรอบกิ่ง รูปใบแกมรูปไข่กลับ ปลายมนหรือมีรอยหยักตรงกลางต้น ๆ ฐานใบแหลม เนื้อใบหนา ขนาด 4-7 x 2.5-4.5 ซม. ดอกเป็นช่อสั้นตรงชอกใบใกล้ยอด กลีบดอกสีขาว ผลรูปไข่มีเนื้อ มี 1-2 เมล็ด ใบแต่ละผล

SAPOTACEAE

Planchonella obovata Pierre. งาไซ

ไม้ต้น ใบเดี่ยว ออกเวียนเป็นเกลียวรอบกิ่ง ใบมักจะอยู่ตรงใกล้ ๆ ยอด หรือปลายกิ่ง รูปใบแบบรูปรีหรือรูปรีแกมรูปไข่ปลายแหลมสั้น ฐานใบสอบแคบ เนื้อใบหนา ใบอ่อนมักมีขนสีน้ำตาลแดง ทางผิวใบด้านล่าง ขนาด 5-12 x 2-7 ซม. ดอกออกเป็นช่อสั้น คล้ายเป็นกระจุกเล็กๆ ทางด้านข้างกิ่ง ตรงตำแหน่งที่เคยเป็นช่อใบ แต่ขณะที่มีดอก ใบหลุดร่วงไปแล้ว ดอกแยกเพศ ดอกตัวเมียสีม่วงแกมเขียว ผลรูปไข่ มีเนื้อ ขนาดยาว 0.8-1.0 ซม. มีเมล็ด 1-5 เมล็ด

SCROPHULARIACEAE

Bacopa monnieri (L.) Pennell. พรหมี่

พืชล้มลุกขนาดเล็กทอดเลื้อยและชูยอดขึ้นตามริมหนองน้ำ ใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ ตรงกันข้าม ก้านใบสั้นมากหรือไม่มีเลย รูปใบแบบรูปไข่กลับ หรือรูปไข่กลับแกมขอบขนาน ปลายใบมน ฐานใบสอบแคบลงไปที่ด้านใน แผ่นใบค่อนข้างอวบน้ำ ขนาด 1-2.5 x 0.4-0.6 ซม. ดอกเดี่ยว มีก้านดอกยาวออกตรงช่อใบ สีขาวอมม่วงอ่อนๆ ผลรูปไข่

SIMAROUBACEAE

Harrisonia perforata (Lour.) Merr. สี่พันคนพา

ไม้รอเลื้อย ขนาดใหญ่ มีหนาม ใบประกอบแบบขนนกชนิดที่มีใบยอดหนึ่งใบ แกนช่อใบมีปีก ใบย่อย 3-7 คู่ แผ่นใบไม่มีก้านใบ รูปรีหรือรูปไข่แกมรูปรี ใบยอดรูปไข่ หรือรูปไข่กลับ 1.5-2.5 x 1-2 ซม. ใบย่อยอื่นๆ มักจะมี 2 ซีกไม่ค่อยเท่ากัน ขนาด 1-2.5 x 1-1.5 ซม. ช่อดอกออกที่ปลายกิ่งและช่อใบ ดอกมี 5-6 กลีบ ด้านนอกสีชมพูแกมแดง ด้านในสีขาวแกมเขียว เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 1 ซม. ผลกลมแบน ขนาดกว้าง 2-2.5 ซม. เป็นพืชสมุนไพร

STERCULIACEAE

Pterospermum diversifolium Bl. จำปาเทศ

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ใบเดี่ยวออกเรียงสลับ กิ่งอ่อนและปลายยอด มีขนสีน้ำตาล แผ่นใบรูปขอบขนานปลายแหลม ฐานใบมน แหลม หรือเขียงเล็กน้อย เนื้อใบหนา ใบแก่ผิวใบด้านบนเกลี้ยงและเป็นมัน ส่วนผิวใบด้านล่างมีขนสีน้ำตาล โดยเฉพาะตามเส้นใบที่งอเด่นขึ้นมา ขนาด 5-15 x 3-5 ซม. ดอกเดี่ยวหรือ 2-3 ดอก มีขนาดใหญ่ ออกตรงช่อใบหรือที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ด้านในกลีบสีขาวอมเหลือง ด้านนอกสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลแกมเหลือง กลีบดอกยาว 5-8 ซม. มีขนสีน้ำตาลกระจายทั่วไป ดอกมีกลิ่นหอมอ่อนๆ ผลแห้ง แก่แล้วแตก มีสัน 5 อันตามยาว ยาว 10-12 ซม.

STERCULIACEAE

Waltheria americana Linn. ศาลทราย หน้้าห้วนกเค้า

ไม้พุ่มสูง 1-1.5 ม. มีขนทั่วใบทั้งต้น ใบ และช่อดอก ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปใบแบบรูปไข่ รูปขอบขนาน หรือรูปไข่แกมขอบขนาน ปลายมน ฐานใบมน ขอบใบจักห่างๆ ขนาด 2-4.5 x 1-3 ซม. ดอกเป็นช่อสั้นและแน่นตรงชอกใบ ก้านช่อดอกยาว 0.5 x 1.5 ซม. ช่อที่ใกล้ปลายกิ่งจะมีก้านช่อสั้นมาก ดอกสีเหลือง ก้านช่อดอกและกลีบเลี้ยงมีขนสีขาวหรือสีน้ำตาลจำนวนมาก

SYMPHOREMATACEAE

Sphenodesme mollis Craib. พื้บ แฝงเครือ

ไม้เลื้อย ใบเดี่ยวออกเป็นคู่ตรงกันข้าม แผ่นใบรูปรี รูปใบหอก หรือรูปรีแกมใบหอก ปลายแหลม ฐานใบสอบแหลมเล็กน้อย หรือค่อนข้างมน 3-6 x 1.5-2.5 ซม. ผิวใบด้านล่างและตามขอบใบมีขน ดอกเป็นช่อประมาณ 7 ดอก อยู่เป็นกระจุกโดยมีใบประดับ 6 แผ่นล้อมเป็นวงโดยรอบ ใบประดับรูปขอบขนาน หรือขอบขนานแกมรูปรีลักษณะคล้ายกลีบดอก ขนาด 1.5-2 x 0.3-0.5 ซม. สีเขียวกลีบดอกสีชมพูแกมม่วงหรือสีม่วงอ่อน

TILIACEAE

Microcos tomentosa Smith. พลับพล่า

ไม้ต้นสูงได้ถึง 15 ม. ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปไข่กลับ ปลายใบแหลมถึงแหลมยาว อาจพบปลายใบมนบ้าง โคนใบมน ขอบใบจักฟันเลื่อย เป็นคลื่นหรือเรียบ มีขนทั้งสองด้าน เส้นใบ 3 เส้นออกจากโคนแผ่นใบ เส้นกลางใบแตกแขนง 4-6 คู่ ช่อดอกออกที่ยอดและชอกใบ ดอกสีเหลือง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 5 กลีบ ผลมีเนื้อ รูปกลมหรือรูปรี ไม้มีปีก มีขน

VERBENACEAE

Clerodendrum inerme (Linn.) Gaertn. สามเณงา

ไม้รอเลื้อย ใบเดี่ยวออกตรงข้ามกันเป็นคู่ แผ่นใบรูปรี ปลายใบและโคนใบแหลม ยาว 3-9 ซม. กว้าง 2-4 ซม. ช่อดอกออกที่ยอดและชอกใบ ดอกสีขาว กลีบเลี้ยงขนาดเล็กรูปถ้วยยาวประมาณ 0.5 ซม. ขอบถ้วยจักซี่ฟัน 5 แฉก กลีบดอก เชื่อมกันเป็นหลอดแล้วผายออกเป็นรูปกรวย ยาว 2-3 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน ยาวประมาณ 0.5-0.8 ซม. เกสรตัวผู้สีแดง 4 อัน ยาวขึ้นพ้นกลีบดอก ก้านช่อดอกเกสรตัวเมียสีแดง

VERBENACEAE

Clerodendrum petasites S. Moore. ทำยายม่อม

ไม้พุ่มสูง 1-2 ม. ต้นและกิ่งตรง ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ ก้านใบ 0.3-1 ซม. ใบรูปรีแกมขอบขนาน หรือรูปรีแกมใบหอก ขนาด 5-20 x 1-5 ซม. ฐานใบเป็นมุมแหลม ปลายใบเป็นมุมแหลมแคบไปจนถึงเรียวแหลม ใบค่อนข้างบาง ใบช่วงบนมีก้านใบและแคบกว่าใบช่วงล่าง ช่อดอกเกิดที่ปลายกิ่งและซอกใบช่วงบน ก้านช่อดอกยาว 1-3 ซม. แยกแขนงสั้น ก้านดอกย่อยยาว 6-10 มม. กลีบเลี้ยงขนาดเล็กโคนติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 4 แฉก ทั้งหมดของกลีบเลี้ยงยาว 5-6 มม. หลอดกลีบดอกยาวประมาณ 12 ซม. ปลายหลอดเป็น 4 แฉก กลีบดอกสีนวลอาจมีสีม่วงอ่อน ๆ ทางด้านนอก ผลแก่สีดำ

VERBENACEAE

Gmelina elliptica J.E. Smith ช้องแมว คางแมว

ไม้พุ่ม ตั้งตรง ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามเป็นคู่ แผ่นใบรูปไข่ หรือรูปรี ปลายใบมน โคนใบแหลมหรือมน มีขนหนาแน่นทั้งสองด้าน ยาว 1.7-5.5 ซม. กว้าง 1.5-3.5 ซม. ดอกสีเหลืองยาว 2.5-5 ซม. กลีบดอกเป็น 2 ซีก ซีกบนเรียบ ซีกล่างเป็น 3 หยัก ด้านนอกมีขนหนาแน่น เกสรตัวผู้สั้น 2 อัน ยาว 2 อัน

VERBENACEAE

Premna obtusifolia R.Br. var. *angustior* Mold. สามประงา

ไม้พุ่ม กิ่งอ่อนมีขนหนาแน่น ใบเดี่ยวออกตรงข้ามกันเป็นคู่ แต่ละคู่ตั้งฉากกัน แผ่นใบรูปไข่หรือไข่แกมขอบขนาน ปลายใบมน แหลม หรือแหลมยาว โคนใบมนหรือตัดตรง ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นยาว 1.5-7.5 ซม. กว้าง 1-4 ซม. ด้านล่างของแผ่นใบมีขนหนาแน่นกว่าด้านบน ช่อดอกออกที่ซอกใบเป็นช่อกว้างมีขนปกคลุม ดอกที่อยู่โคนช่อยาวเกือบเท่าดอกที่ปลายช่อ มีใบประดับรูปคล้ายใบเล็กๆ ดอกสีขาว กลีบเลี้ยงขนาดเล็กรูปถ้วยขอบหยัก 5 หยัก กลีบดอกเชื่อมกันตอนโคนเป็นหลอด แล้วผายออกเป็นรูปกรวย ยาวประมาณ 1 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ยาวไม่เท่ากัน เกสรตัวผู้ 4 อัน ยาวขึ้นพ้นกลีบดอก ผลรูปค่อนข้างกลม สีดำ

VERBENACEAE

Vitex pinnata Linn. ตีนนก

ไม้ต้นสูง 10-15 ม. กิ่งอ่อนเป็นสี่เหลี่ยม ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ เป็นใบประกอบแบบฝ่ามือ ใบย่อย 3 ใบ อาจพบ 4-5 ใบ แผ่นใบรูปรี รูปไข่หรือรูปใบหอก ปลายใบแหลมถึงแหลมยาว โคนใบแหลมหรือมน ยาว 4-15 ซม. กว้าง 2-8 ซม. ทุกส่วนยกเว้นแผ่นใบด้านบน มีขนหนาแน่น ช่อดอกรูปปิรามิดกว้าง 7-13 ซม. ดอกสีม่วงปนขาว ผลมีเนื้อ รูปกลม สีน้ำตาลดำ

VERBENACEAE

Vitex quinata (Lour.) Williams อีแปะ หนามเล็กหนามน้อย
ไม้ต้น ใบออกตรงข้ามเป็นคู่ เป็นใบประกอบแบบฝ่ามือ ใบย่อย 3-5 ใบ
แผ่นใบรูปใบหอก รูปไข่หรือรูปรี อาจพบรูปไข่กลับบ้าง ปลายใบมนแหลมถึงแหลมมาก โคน
ใบแหลม ใบย่อยตรงกลางขนาดยาว 3.5-8 ซม. กว้าง 2-4 ซม. ช่อดอกออกที่ยอดและ
ซอกใบใกล้ ๆ ยอด ดอกเล็กสีนวลกลีบเลี้ยง 5 หยัก กลีบดอกเป็น 2 ซีก ซีกบน 2 หยัก
ซีกล่าง 3 หยัก เกสรตัวผู้สั้น 2 อันยาว 2 อัน

VERBENACEAE

Vitex trifolia Linn. var *simplicifolia* Cham. คนทีสีทองทะเล
ไม้พุ่มเตี้ย ลำต้นทอดไปตามพื้น แตกกิ่งตั้งตรง ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามเป็นคู่
รูปไข่ ปลายใบมน โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ ยาว 2-6 ซม. กว้าง 1-3.5 ซม. แต่ละ
คู่ตั้งฉากกัน แผ่นใบด้านล่างมีขนนุ่มสีเทา กลิ่นหอม ช่อดอกประกอบด้วยช่อย่อยๆ มีดอก 3
ดอก ดอกสีม่วงน้ำเงิน กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกันเป็นรูปกรวย หรือรูปถ้วยยาวประมาณ 0.4
ซม. ปลายแยกเป็นแฉกสั้นๆ 5 แฉก กลีบดอกด้านบนอกมีขน โคนกลีบเชื่อมกันเป็นหลอดยาว
ประมาณ 1-1.2 ซม. ปลายแยกเป็น 2 ซีกไม่เท่ากัน ซีกบนแยกเป็น 2 แฉกสั้นๆ ซีกล่าง
แยกเป็น 3 กลีบ กลีบกลางยาวที่สุด เกสรตัวผู้ 4 อัน สั้น 2 อัน ยาว 2 อัน ติดอยู่บน
หลอดดอกและยื่นพ้นหลอดดอก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบดอก ยอดเกสรตัวเมียแยกเป็น 2 แฉก
ผลรูปกลม มีกลีบเลี้ยงซึ่งขยายใหญ่ขึ้นเป็นรูปถ้วยรองรับ

VISCACEAE

Viscum articulatum Burm.f. กาฝากตีนเป็ด
พืชเบียนตามกิ่งไม้ แตกกอเป็นพุ่ม มักห้อยลง ลักษณะกิ่งก้านแบนมีสีเขียว
เห็นข้อปล้องชัดเจน ด้านบนของแต่ละปล้องจะสลับกัน ขนาดของปล้อง 2.5-5 x 0.4-
0.5 ซม. ใบมีขนาดเล็กหรือไม่มี ดอกออกที่ข้อเป็นกระจุก มีขนาดเล็ก สีเขียว ผลกลมสี
ขาว ผิวค่อนข้างใส ขนาด 4-5 มม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ZYGOPHYLLACEAE

Tribulus terrestris L. หนามกระสุน โคนกระสุน
ไม้เลื้อยแผ่คลุมพื้นดิน ลำต้นกิ่งก้านมีขน ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อย 5-7
คู่ รูปขอบขนาน หลังใบมีขน ดอกสีเหลืองออกที่ซอกใบ เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1.5
ซม. ผล 5 พู มีขน แต่ละพูมีหนามแหลม 4 อัน ยาว 2 อัน สั้น 2 อัน

ARACEAE

Alocasia sp. ไม่มีชื่อไทย

ไม้ล้มลุกหลายฤดู ขึ้นเป็นกอสูง 30-40 ซม. มีเหง้าใต้ดิน ใบเดี่ยว รูปรี ปลายแหลม ฐานใบสอบแคบลงและแผ่ออกเป็นกาบหุ้มลำต้น ก้านและกาบใบยาว 6-12 ซม. ขนาดใบ 15-25 X 5-10 ซม. ช่อดอกออกตรงชอกใบยอด เป็นช่อเดี่ยว มีก้านชูสูงขึ้นมา ใบประดับที่หุ้มช่อสีเขียว ช่อดอกส่วนที่เป็นแท่งกลมโผล่พ้นใบประดับขึ้นมาประมาณ 1/3 ดอกแยกเพศแต่รวมอยู่ในช่อเดียวกัน ทั้งต้นมีน้ำยางใส ๆ

ARECACEAE

Cocos nucifera Linn. มะพร้าว

พืชจำพวกปาล์มซึ่งมีลำต้นเดี่ยวตั้งตรง สูง 5-10 ม. ใบเป็นใบประกอบ แบบขนนกขนาดใหญ่ อยู่รวมเป็นกลุ่มใกล้ยอด ยาวได้ถึง 3-5 ม. ใบย่อยเป็นแถบยาว และแคบ ปลายใบแหลม เนื้อใบเหนียว สีเขียวเข้ม เป็นมัน ดอกแยกเพศ แต่อยู่รวมในช่อเดียวกัน ช่อดอกออกตรงชอกใบ มีใบประดับเป็นกาบขนาดใหญ่หุ้มไว้ ดอกสีขาวอมเขียว หรือขาวอมเหลือง ผลขนาดใหญ่ รูปกลมแกมรูปไข่ หรือรูปไข่กลับ เปลือกหุ้มมีเส้นใยจำนวนมาก เมล็ดมีเปลือกแข็ง มีอาหารสะสม 2 อย่าง อย่างหนึ่งเป็นเนื้อสีขาว มีน้ำมันมาก เรียกว่าเนื้อมะพร้าว และอีกอย่างหนึ่งเป็นของเหลว รสหวาน เรียกว่า น้ำมะพร้าว ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางผล 15-25 ซม. ผลแห้งเปลือกสีน้ำตาล เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ และมีสรรพคุณทางสมุนไพร

COMMELINACEAE

Cyanotis sp. ไม่มีชื่อไทย

ไม้ล้มลุกทอดเลื้อยแผ่คลุมตามดิน ลำต้นและใบมีขน ใบเดี่ยวสีเขียวอมม่วง ออกเวียนเป็นเกลียว แผ่นใบรูปใบหอก ปลายแหลม ฐานใบแผ่เป็นกาบหุ้มต้น ขนาดใบ 1.5-2.5 x 0.3-0.6 ซม. ช่อดอกออกตรงชอกใบ มีก้านชูสูงขึ้นไป แผ่นใบประดับที่เป็นกาบหุ้มช่อดอกมีสีเขียว ดอกสีม่วงอมชมพูอ่อนๆ มีกลีบดอกบางๆ 3 กลีบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CYPERACEAE

Bulbostylis barbatum (Rottboell) Kunth ex Clarke หญ้าหนวดแมว

ไม้ล้มลุก แตกกอ ใบรูปเข็มเล็กเรียวเกิดที่บริเวณโคนต้น ยาว 4-12 ซม. กว้าง 0.1-0.2 มม. ปลายใบแหลม ฐานใบแผ่เป็นกาบ ก้านช่อดอก 6-30 ซม. ดอกออกที่ปลายก้านช่อดอกเป็นกลุ่ม ดอกในช่อดอกย่อย 5-10 ดอก ใบประดับ 1-3 อัน รูปเข็ม ยาว 0.5-2 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลางช่อดอก 0.5-1.3 ซม. ผลเรียบเกลี้ยง

CYPERACEAE

Cyperus sp. กก

พืชล้มลุกหลายฤดู มีเหง้าใต้ดิน ใบเรียงเป็น 3 แถวรอบต้น แผ่นใบเป็นแถบ แบนยาว ปลายแหลมคม กว้าง 0.3-0.6 ซม. ยาว 5-10 ซม. ช่อดอกออกตรงยอดเป็น กระจุกสั้นน้ำตาล มีก้านกลมสีเขียว ยาว 2-3 ซม.

DIOSCOREACEAE

Dioscorea hispida Dennst. กลอย

ไม้เลื้อย มีหัวสะสมอาหารใต้ดิน ลำต้นมีหนามสั้นๆ ใบเรียงสลับกัน ใบ ประกอบมีใบย่อย 3 ใบ ใบย่อยรูปไข่ รูปไข่กลับ หรือรูปคล้ายสี่เหลี่ยมขนมเบียดกัน ใบย่อย ด้านข้างโคนใบเขียว ใบย่อยตรงกลาง ขนาดยาว 8-16 ซม. กว้าง 6-11 ซม. ดอก ออกเป็นช่อตามซอกใบ แยกเพศ สี่เหลี่ยมอมเขียว ผลแห้งรูปขอบขนาน มีปีก 3 ปีก หัว มีแป้งมากรับประทานได้ แต่ต้องผ่านกรรมวิธีที่ถูกต้องก่อน

FLAGELLARIACEAE

Flagellaria indica Linn. หวายลิง

ไม้เลื้อย ลำต้นกลม ใบรูปใบหอกแกมขอบขนาน ขอบใบเรียบ ปลายใบ เรียวยาวและม้วนพัน ใบยาว 12-15 ซม. กว้าง 0.9-1 ซม. ช่อดอกออกที่ปลายยอด ดอกย่อยสีขาวอยู่รวมกันเป็นกลุ่มแน่น แต่ละกลุ่มมีดอกย่อยมาก ผลค่อนข้างกลมสีม่วงเกือบ ดำ

LILIACEAE

Asparagus racemosus Willd. สามสิบ

ไม้เลื้อย มีหนามแหลมสั้นๆ ตามลำต้น กิ่งที่เปลี่ยนมาทำหน้าที่แทนใบเป็นเส้น สีเขียว ปลายแหลม อยู่เป็นกลุ่มๆ ละ 2-3 เส้น ดอกสีขาว ขนาดเล็ก กลิ่นหอม ออกเป็น ช่อ ยาว 2-10 ซม. ตรงซอกใบ ผลมีเนื้อ รูปกลมเล็ก ๆ เมื่อสุกสีแดง เป็นไม้ประดับ และใช้รากเป็นอาหาร

ORCHIDACEAE

Eulophia andamanensis Reichb. ทมกลิ้ง

กล้วยไม้ดิน มีหัวสีเขียวรูปไข่หรือรูปรี หรือเป็นใยเล็กน้อยอยู่เหนือดิน ขนาด 3.5-10 x 2-5 ซม. มักขึ้นเป็นกลุ่ม ใบรูปขอบขนาน จำนวน 5-6 ใบต่อหัว ขนาดใบ 20-40 x 1-2 ซม. เกิดช่อดอกหลังทั้งใบ ช่อดอกตรงสูง 30-50 ซม. ดอกในช่อโปร่ง สีเขียว ขนาดแต่ละดอกประมาณ 1.5 ซม. มี 6 กลีบ กลีบดอก 1 กลีบ มีส่วนปลายแผ่กว้าง

ขอบจับเล็กน้อย ด้านบนของกลีบมีขีดสีม่วงหลายขีดแผ่ออกไปทางขอบกลีบทั้งสองข้าง

PANDANACEAE

Pandanus odoratissimus Linn. เตยทะเล

ไม้พุ่ม ลำต้นสูง 2-4 ม. แตกสาขาออกไปเป็นพุ่มที่ปลายยอด ใบรูปยาวแกมขอบขนานยาว 1-1.5 เมตร กว้าง 9-10 ซม. ปลายใบแหลม ขอบใบจักเป็นหนามแหลม เส้นกลางใบด้านล่างมีหนาม ดอกออกเป็นช่อที่ปลายยอด ช่อดอกแยกเพศ ช่อดอกตัวผู้แยกสาขา มีใบประดับสีขาวนวล ช่อดอกตัวเมียค่อนข้างกลมหรือเป็นรูปกึ่งทรงกระบอก ผลสีส้มอมแดง

POACEAE

Spinifex littoreus Merr. หญ้าลอยลม หญ้าลิงลม

ไม้ล้มลุกหลายฤดู มีไหลทอดเลื้อยตามชายหาดและมีรากแตกออกตามข้อ บางข้อมีลำต้นเหนือดินเจริญขึ้นเป็นกอ ลำต้นสีอ่อนคล้ายสีเงิน ใบเป็นแถบยาวและแคบ ปลายแหลม ดอกออกเป็นช่อกลมใหญ่ ประกอบด้วยกลุ่มของเส้นแฉงๆ และหยาบ ซึ่งมีน้ำหนักเบา และสามารถปลิวตามลมได้ง่าย ตัวดอกสีขาว

POTAMOGETONACEAE

Potamogeton sp.

ไม้ล้มลุกเจริญอยู่ใต้น้ำโดยมีรากห้อยยึดดิน ลำต้นพอมเร็ว มีใบเดี่ยวออกเรียงสลับ แผ่นใบเป็นแถบยาวบาง ปลายแหลม ฐานใบสอบ มีก้านยาว 2-3 ซม. ขนาดใบยาว 7-15 ซม. กว้าง 1-1.5 ซม. ช่อดอกเป็นช่อเดี่ยว ไม่แตกแขนง มีก้านช่อดอกยาว ออกตรงชอกใบใกล้ยอด ทั้งใบและช่อดอกมีสีน้ำตาลอ่อน หรือน้ำตาลอมเหลือง

STEMONACEAE

Stemona tuberosa Lour. ทนจนตายหยาก

ไม้เลื้อย เถาขาว ใบรูปหัวใจหรือรูปหัวใจแกมรูปไข่ ขนาด 3-5 x 2.5-15 ซม. ฐานใบโค้งเว้าเข้าสู่ก้านใบ ปลายใบเรียวแหลม เส้นใบ 8-9 ออกจากโคนใบเห็นชัดเจน ก้านใบยาว 2-5 ซม. ช่อดอกเกิดตรงชอกใบ ก้านช่อยาว 7-8 ซม. ก้านดอกยาว 4-5 มม. ดอกด้านนอกสีเขียว ด้านในสีม่วง มี 6 กลีบ กลีบครึ่งบนโค้งงอกลับลงเมื่อดอกบานเต็มที่

TYPHACEAE

Typha angustifolia Linn. ฐูปฤาษี

วัชพืชน้ำ สูง 1.5-2 เมตร เหน้ง้าแตกแขนงแผ่ได้รวดเร็ว ใบรูปขอบขนาน ยาว 1.5-2 ม. ช่อดอกและก้านช่อดอกยาวเกือบเท่าใบ หรือยาวกว่าเล็กน้อย มีลักษณะ คล้ายธูป ช่อดอกสีน้ำตาล แยกเป็นสองช่วง ช่วงบนเรียวเล็กกว่าช่วงล่างเป็นกลุ่มดอกตัว ผู้ ช่วงล่างขนาดใหญ่กว่าเป็นกลุ่มดอกตัวเมีย ผลมีขนาดเล็กมีขนยาวสีขาวที่โคน ช่วยให้ผล ปลิวไปได้ไกล

ZINGIBERACEAE

Kaempferia pulchra Ridl. เปราะป่า

พืชล้มลุกหลายฤดู ขนาดเล็ก มีเหง้าใต้ดิน ใบสีเขียวมีเพียง 2-3 ใบในแฉ่แต่ละต้น รูปใบเป็นรูปรี หรือรูปไข่แกมรูปรี ปลายใบแหลมเล็กน้อย โคนใบแผ่เป็นกาบ ช่อดอกออกที่ซอกใบยอด เป็นช่อสั้นๆ 1-10 ดอก และมีกาบหุ้ม ผลรูปกระสวยหรือป้อม ภายใต้มือ 3 ห้อง

MARSILEACEAE

Marsilea crenata Presl. ผักแว่น

พืชล้มลุกหลายฤดู พบในบึงหรือริมน้ำ ลำต้นมีลักษณะทอดยาวมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบประกอบชนิด 4 ใบย่อย ใบย่อยลักษณะคล้ายพัดคือที่ปลายจะกลมมน ส่วนบริเวณฐานใบจะแหลม เส้นใบมีการแตกแขนงออกเป็นคู่ๆ ตรงซอกใบมีกลุ่มอับสปอร์ที่มีผนังหนาหุ้ม จำนวน 1 อันหรือมากกว่านั้น และมีขนปกคลุม ใบอ่อนใช้รับประทานเป็นผัก

PARKERIACEAE

Ceratopteris thalictroides (Linn.) Brongn. ผักจืด

เฟิร์นชนิดที่ชอบตามพืชน้ำและหรือริมน้ำ ต้นสั้น ใบเป็นใบประกอบแบบขนนก แยก 1-2 ครั้ง เกิดเวียนรอบบริเวณยอด ทั้งกอสูง 30-60 ซม. ใบที่ไม่สร้างอับสปอร์เป็นใบที่เกิดก่อนอยู่รอบนอก แผ่นใบย่อยจะแผ่กว้าง ขอบหยักเว้าลึก ส่วนใบที่สร้างอับสปอร์ขอบใบมันงอลงไปบรรจบกันที่กลางใบ ทำให้เห็นใบย่อยพอมยาว เป็นแท่งสี่เหลี่ยมหรือเกือบกลม

USNEACEAE

Ramalina sp

ไลเคนส์ประเภทฟอยลม มีลักษณะเป็นเส้นพอมแบน สีเทาอมเขียวอ่อน เกิดเป็นกระจุก แต่ละเส้นยาว 1-8 ซม. กว้างประมาณ 1 มม. ผิวขรุขระ

4. การอภิปรายผล

4.1 ความหลากหลายของพรรณไม้บริเวณป่าชายหาด

จากการศึกษาครั้งนี้พบพืชที่มีเนื้อเยื่อลำเลียงจำนวน 183 ชนิด ในพื้นที่ประมาณ 0.8 ตารางกิโลเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติทางทะเลเกาะตะรุเตา ซึ่งมีพื้นที่ 210 ตารางกิโลเมตร พบพืชที่มีเนื้อเยื่อลำเลียง 869 ชนิด ในจำนวนนี้มี 48 ชนิด ที่เป็นชนิดเดียวกับพันธุ์ไม้บริเวณชายหาดหัวอก (ตารางที่ 4.1) คิดเป็น 26.2 เปอร์เซ็นต์ ของพันธุ์ไม้บริเวณชายหาดหัวอก ในจำนวน 48 ชนิด มี 25 ชนิดที่พบในถิ่นอาศัยแบบ Pes-caprae Formation, Baringtonia Formation และ Coastal heath Forest ซึ่งมีลักษณะพื้นที่เป็นหาดทราย (Congdon, 1982)

พวงเพ็ญ ศิริรักษ์ (2528) ศึกษาพรรณไม้ชายหาดในจังหวัดสงขลา พบพรรณไม้ดอกจำนวน 99 ชนิด ซึ่งมี 24 ชนิดเป็นพรรณไม้ชนิดเดียวกับที่พบบริเวณชายหาดหัวอก (ตารางที่ 4.1) คิดเป็น 13.1 เปอร์เซ็นต์ ของพรรณไม้บริเวณป่าชายหาดหัวอก ในจำนวนนี้มี 12 ชนิดที่พบเป็นประจำบริเวณชายหาด

Maxwell (1974) ศึกษาพรรณไม้บริเวณพื้นที่อำเภอสตูล จังหวัดสตูล ซึ่งตั้งอยู่ระหว่าง เส้นรุ้งที่ $12^{\circ} 30' - 12^{\circ} 45'$ เหนือ และ ระหว่างเส้นแวงที่ $100^{\circ} 52' - 101^{\circ} 15'$ ตะวันออก ในพื้นที่ประมาณ 25 ตารางกิโลเมตร พบพรรณไม้จำนวน 558 ชนิด ซึ่งมี 80 ชนิด เป็นชนิดเดียวกับที่พบในบริเวณป่าชายหาดของอุทยานฯ (ตารางที่ 4.1) หรือคิดเป็น 43.7 เปอร์เซ็นต์ ของพรรณไม้ที่ศึกษาครั้งนี้ ในจำนวนนี้พบพรรณไม้ในถิ่นอาศัยแบบ Pes-caprae Formation จำนวน 22 ชนิด และในถิ่นอาศัยแบบ Baringtonia Formation จำนวน 58 ชนิด

จากข้อมูลที่มีอยู่ของการศึกษาพรรณไม้บริเวณชายหาดในประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากลักษณะพื้นที่และชนิดของพันธุ์ไม้แล้วจะเห็นได้ว่า สังคมพืชบริเวณป่าชายหาดหัวอกกับสังคมพืชบริเวณอำเภอสตูลมีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งถ้าพิจารณาจากสถานที่ตั้งของทั้ง 2 บริเวณ จะเห็นได้ว่าพื้นที่บริเวณอำเภอสตูลจะอยู่ที่เส้นรุ้งประมาณ $12^{\circ} 30'$ เหนือ ส่วนพื้นที่ป่าชายหาดหัวอกอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ $11^{\circ} 40' - 11^{\circ} 45'$ เหนือ ทั้งนี้อาจไทยแยกพื้นที่ทั้งสองบริเวณออกจากกัน สาเหตุที่พื้นที่ทั้งสองบริเวณมีสมาชิกของสังคมพืชร่วมกันคงจะเนื่องมาจากลักษณะภูมิอากาศที่คล้ายกันคืออยู่บริเวณที่มีฝนตกน้อย Maxwell (1974) รวบรวมข้อมูลสภาพอากาศ บริเวณจังหวัดสตูล-ระยอง พบว่ามีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีระหว่าง 1,300-1,500 มิลลิเมตร ในขณะที่พื้นที่บริเวณจังหวัดปราจีนบุรี-นครนายก ซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกันไปทางด้านเหนือ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีระหว่าง 1,500-2,000 มิลลิเมตร และจังหวัดจันทบุรี-ตราด เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกันไปทางทิศตะวันออก มีปริมาณน้ำฝนตลอดปีเฉลี่ย 3,000-4,000 มิลลิเมตร และได้สรุปว่าบริเวณอำเภอสตูลและส่วนอื่น ๆ ของจังหวัดสตูลมีสภาพอากาศแบบ semi-arid ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีฝนตกน้อยกว่าคือ 1,060 มิลลิเมตร

นอกจากสภาพภูมิอากาศของบริเวณอำเภอสตูล และบริเวณป่าชายหาดหัวอก จะมีลักษณะใกล้เคียงกันแล้ว ลักษณะของดินที่มีระดับธาตุอาหารที่พืชต้องการใช้ในการเจริญ

เติบโตต่ำของทั้งสองบริเวณ อาจจะเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้พืชที่ขึ้นอยู่ในทั้งสองบริเวณจะต้องเป็นพืชที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพดังกล่าวได้

ข้อที่น่าสนใจเกี่ยวกับประการหนึ่งที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้คือพบพืชบริเวณอุทยาน ฯ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 0.8 ตารางกิโลเมตร แต่พบพรรณไม้พวกมีเนื้อเยื่อลำเลียงถึง 183 ชนิด นับว่าเป็นบริเวณที่มีความหลากหลายของพรรณไม้ค่อนข้างสูง นอกจากนี้พันธุ์ไม้แต่ละชนิดที่พบมักจะมีขนาดเล็กน้อยอย่างหนาแน่น

4.2 พืชอิงอาศัย

ในป่าเขตร้อนจะมีพืชอิงอาศัย (Epiphyte) จำนวนมาก พบขึ้นอยู่ทั่วไปตามส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้ใหญ่ (Walter, 1983) ไม้เว้นแม้แต่ต้นไม้โตซึ่งยังมีพืชพวกไทรโอไฟท์ขึ้นอยู่ มีประมาณว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ของพืชที่มีระบบท่อลำเลียงทั้งหมดเป็นพืชอิงอาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มเฟิร์น และ ไม้ดอก (Kress, 1989) Luttge (1989) กล่าวว่าพืชอิงอาศัยจะเจริญเติบโตได้ดีที่สุดในป่า montane tropical cloud forest ซึ่งเป็นบริเวณที่อุณหภูมิของอากาศจะไม่ร้อนมากในเวลากลางวัน และจะเป็นในเวลากลางคืนซึ่งจะพบที่บริเวณภูเขาตอนเหนือของประเทศไทย เช่น บริเวณดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่เป็นบริเวณที่มีพืชอิงอาศัยอยู่มากชนิด แต่อย่างไรก็ตาม ในป่าชายหาดเลน หรือป่าชายเลนของประเทศไทยก็พบพืชพวกอิงอาศัยหลายชนิด เช่น ไทรโอไฟท์ 26 ชนิด (Thaithong, 1984) พืชพวกเฟิร์นและกลุ่มไม้กลิ้งเคียง 17 ชนิด และพืชพวกไม้ดอก 23 ชนิด (Sahavacharin & Boonkerd, 1976; Sahavacharin, Boonkerd & Patanaponpaiboon, 1979)

Maxwell (1974) ได้ยกตัวอย่างเฟิร์นที่เป็นพืชพวกอิงอาศัย ในถิ่นอาศัยเขต Baringtonia Formation คือ พักปีกไก่ (*Pyrrhosia adnascens* (Sw.) Ching) ในบริเวณสัดหีบ Congdon (1982) ก็พบพืชพวกอิงอาศัยหลายชนิดบริเวณถิ่นอาศัยแบบ Baringtonia Formation และ บริเวณ Coastal heath forest ของอุทยานแห่งชาติทางทะเลหมู่เกาะตะรุเตา เช่น พบ *Dischidia imbricata*, *Hoya* spp., *Drynaria quercifolia*, *Pyrrhosia adnascens* ขึ้นเกาะตามกิ่งก้านสาขาของต้นไม้ใหญ่

จากการศึกษาสังคมพืชป่าชายหาดครั้งนี้ ไม่พบพืชอิงอาศัยที่มีท่อลำเลียงเลย คงพบแต่เพียงพวกไลเคนส์ (ตารางที่ 3.4) การที่ไม่พบพืชอิงอาศัยที่มีท่อลำเลียงบริเวณป่าชายหาดหว่ากอาจจะเป็นเนื่องจากลักษณะภูมิอากาศ ที่มีความชื้นสัมพัทธ์สูงไม่มากพอ Luttge (1989) กล่าวว่าพืชอิงอาศัยจะพบบริเวณที่มีความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศสูงอย่างเดียวไม่พอ จำเป็นต้องได้รับความชื้นจากพื้นดินที่เปียกชื้นด้วย ซึ่งลักษณะดังกล่าวไม่พบในบริเวณอุทยาน ฯ ซึ่งมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี 1,060 มิลลิเมตร และ ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยในรอบปี 76.3 เปอร์เซ็นต์ จากการที่ลักษณะของดินเป็นทรายจัด ทำให้มีการระบายน้ำของดินดีเกินไป เป็นผลทำให้ดินตอนบนแห้งขาดความชื้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะภูมิอากาศบริเวณหมู่เกาะตะรุเตา พบว่าบริเวณนี้มีความชื้นสัมพัทธ์สูงกว่าคือ 80.2 เปอร์เซ็นต์ และมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีถึง 2,614 มิลลิเมตร (Congdon,

แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ พวงเพ็ญ ศิริรักษ์ (2528) ไม่พบพืชพวกอิงอาศัยในบริเวณป่าชายหาดของจังหวัดสงขลา เช่นเดียวกับการศึกษาครั้งนี้ ทั้ง ๆ ที่บริเวณจังหวัดสงขลาที่มีฝนตกมาก และมีความชื้นสูง เช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งเห็นไปได้ว่า การที่พืชพวกอิงอาศัยจะขึ้นอยู่ได้ นอกจากขึ้นอยู่กับปัจจัยทางกายภาพอันเนื่องมาจากลักษณะภูมิอากาศแล้ว ยังอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางชีวภาพ เช่น ลักษณะผิวของต้น หรือกิ่งไม้ หรือองค์ประกอบทางเคมีของเปลือกไม้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่นำจะศึกษาต่อไป

4.3 การพบพืชพวกไลเคนส์บริเวณป่าชายหาดหัวอก

เป็นที่น่าสังเกตที่บริเวณป่าละเมาะ (ภาพที่ 2.1 และ ภาพที่ 1.3 จ) พบไลเคนส์ประเภทฟอยลมเป็นจำนวนมาก และกระจายเกือบทั่วบริเวณ ซึ่งยังไม่มีเคยมีในรายงานการศึกษาจากพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยมาก่อน และเนื่องจากอัตราการเจริญเติบโตของไลเคนส์จะช้ามากในแต่ละปีคืออาจจะไม่ถึง 1 มม. แต่จากสภาพที่หัวอกปรากฏว่าไลเคนส์เจริญงอกงามดี ตามปกติไลเคนส์พวกฟอยลมจะเจริญได้ในที่ ๆ ไม่ถูกรบกวนและไม่มีมลภาวะ ดังนั้นจึงอาจสันนิษฐานได้ว่า สภาพป่าละเมาะบริเวณนี้ได้มีมานานแล้วอาจเกิน 50 ปี แต่ยังไม่สามารถศึกษาในรายละเอียดที่จะให้ข้อมูลที่ชัดเจนกว่านี้ได้ในเวลาอันจำกัด และ อาจจะไม่มีโอกาสศึกษาเนื่องจาก ขณะนี้บริเวณใกล้เคียงกับถังถูกรบกวนจากการพัฒนาท้องถิ่น โดยการสร้างถนนราดยางผ่านพื้นที่ ทำให้ประชาชนจำนวนมากมาใช้เส้นทางสัญจรนี้ ซึ่งควันจากท่อไอเสียของยานพาหนะ จะมีผลกระทบต่อการเจริญของไลเคนส์ อีกประการหนึ่งการก่อสร้างในอนาคต ก็คงจะทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง ดังนั้นหากมีการอนุรักษ์พื้นที่สภาพป่าละเมาะส่วนหนึ่งไว้ให้คงสภาพเดิม จะเป็นการช่วยให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้จักและเข้าใจธรรมชาติเดิมของสภาพป่าชายหาด ซึ่งมีความหลากหลายเป็นที่น่าสนใจยิ่ง

นอกจากนี้ จากข้อมูลเดิมที่กล่าวถึงบริเวณหัวอกว่าเป็นดงตะเคียน หรือจากภาพที่ถ่ายดาวสมัยรัชกาลที่ 4 หลังพลับพลาที่ประทับเห็นต้นไม้ใหญ่เป็นจำนวนมากแสดงว่าเดิมที่บริเวณนี้คงเป็นป่าที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ในการสำรวจยังพบต่อต้นหัว มะม่วง และเกต ฯลฯ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 60-100 ซม. หลายแห่ง เป็นการยืนยันถึงขนาดของพันธุ์ไม้เดิมได้ดี ต่อไม้บางแห่งแสดงให้เห็นถึงการตัดฟันต้นซ้ำหลายครั้ง และส่วนใหญ่ของตอที่เหลือ ยังมีการเจริญเติบโตของแขนงที่แตกใหม่จากโคนต้น ดังนั้นป่าดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปมากจากเดิม และคงเปลี่ยนมาเป็นสภาพป่าละเมาะเป็นเวลานานนับหลายสิบปี จึงได้เกิดสังคมพืชที่ค่อนข้างมีลักษณะ เฉพาะ

ตารางที่ 4.1 แสดงวงศ์ ชนิด ของพรรณไม้บริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์ พระจอมเกล้า ณ
หัวท้อ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่พบในป่าชายหาดบริเวณอื่นในประเทศไทย

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	บริเวณอื่นที่พบ
1. AIZOACEAE		
1.1 <i>Gisekia pharnaceoides</i> Linn.	-	2,3
1.2 <i>Mollugo nudicaulis</i> Lamk.	-	3
2. AMARANTHACEAE		
2.1 <i>Achyranthes aspera</i> Linn.	พันง	3
2.2 <i>Gomphrena celosoides</i> Mart.	บานไม่รู้โรยป่า	3
3. ANNONACEAE		
3.1 <i>P. evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	นมน้อย	3
4. APOCYNACEAE		
4.1 <i>Aganosma marginata</i> G. Don	โมกเครือ	1,3
4.2 <i>Ichnocarpus frutescens</i> (L.)R.Br.	เครือปลาสดแดง	3
5. ASCLEPIADACEAE		
5.1 <i>Sarcostemma brunonianum</i> W. & A.	เถาวัลย์ควน	1,3
5.2 <i>Secamone furruginea</i> Pierre	-	3
5.3 <i>Zygostelma benthamii</i> Baill.	อบเชยเถา	3
6. ASTERACEAE		
6.1 <i>Eupatorium odoratum</i> L.	สาบเสือ	1,2,3
6.2 <i>Pluchea indica</i> Linn.	ขลุ	1,3
6.3 <i>Vernonia elliptica</i> DC.	ตานหมอน	3
7. CACTACEAE		
7.1 <i>Opuntia vulgaris</i> Mill.	เสมา	2
8. CAESALPINIACEAE		
8.1 <i>Bauhinia bracteata</i> Bak.	ปอเจียน	3
8.2 <i>Cassia garettiana</i> Craib	แสมสาร	3
8.3 <i>Sindora siamensis</i> Teijsm. var. <i>maritima</i> (Pierre) K. & S.S. Larsen	มะค่าลิง	3
9. CAPPARACEAE		
9.1 <i>C. micracantha</i> DC.	ชิงชี	1,3
9.2 <i>C. religiosa</i> Ham.	กุ่มบก	3
10. CARYOPHYLLACEAE		
10.1 <i>Polycarpea corymbosa</i> Lamk.	สร้อยทองทราย	2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ
11. CASUARINACEAE		
11.1 <i>Casuarina equisetifolia</i> J.R. & G. Forst.	สนทะเล	1,2
12. CELASTRACEAE		
12.1 <i>Maytenus diversifolia</i> (Maxim.) Ding Hou	-	3
12.2 <i>Salacia chinensis</i> Limn.	กำแพงเจ็ดชั้น	1,3
13. CLUSIACEAE		
13.1 <i>Calophyllum inophyllum</i> Limn.	กระทิง	1
13.2 <i>Garcinia cowa</i> Roxb.	ชะมวง	1,3
14. COMBRETACEAE		
14.1 <i>Combretum quadrangulare</i> Kurz	สะแกนา	3
14.2 <i>Quisqualis indica</i> Limn.	เล็บมือนาง	3
15. CONNARACEAE		
15.1 <i>Connarus cochinchinensis</i> Pierre	ถอบแถบ	2,3
16. CONVULVULACEAE		
16.1 <i>Ipomoea obscura</i> Ker-Gawl.	โถงวระ	3
16.2 <i>I. pes-caprae</i> Sweet	ผักบึงทะเล	1,2,3
16.3 <i>I. stolonifera</i> (Cyrill.) Gmel.	ผักบึงทะเล	1,2
17. CRASSULACEAE		
17.1 <i>Kalanchoe pinnata</i> Pers.	คว่ำตายหงายเป็น	3
18. DILLENIACEAE		
18.1 <i>Tetracera loureiri</i> (Fin. & Gagn.) Pierre ex Craib	รสสุคนธ์	2
19. EBENACEAE		
19.1 <i>Diospyros ferrea</i> (Willd.) Bakh. var. <i>ferrea</i> (Willd.) Bakh.	ลำบิดทะเล	1,2,3
19.2 <i>D. malabarica</i> (Desv.) Kostel. var. <i>malabarica</i> Kostel.	พลับ	3
19.3 <i>D. montana</i> Roxb.	มะเกลือดำ	1,3
20. EUPHORBIACEAE		
20.1 <i>Breynia glauca</i> Craib	ระงับพิษ	3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ
20.2 <i>Bridelia ovata</i> Decne.	มะกา	1,3
20.3 <i>Cladogynos orientalis</i> Zipp. ex Span.	เจตพังคี	1,3
20.4 <i>Jatropha gossypifolia</i> Linn.	สบู่ขาว	3
20.5 <i>Suregada multiflorum</i> Baill.	ชันทองพญาบาท	1,3
21. FABACEAE		
21.1 <i>Abrus precatorius</i> Linn.	มะกล่ำตาหนู	2,3
21.2 <i>Canavalia rosea</i> DC.	ถั่วคล้า	1,2
21.3 <i>Centrosema pubescens</i> Benth.	ถั่วลาย	3
21.4 <i>Derris scandens</i> Benth.	เถาวัลย์เปรียง	1,3
21.5 <i>Uraria lagopodioides</i> (L.) Desv. ex DC.	หญ้าหางอื่น	3
22. FLACOURTIACEAE		
22.1 <i>Flacourtia indica</i> (Burm.f.) Merr.	ตะขบป่า	3
23. GOODENIACEAE		
23.1 <i>Scaevola taccada</i> Roxb.	รั้วทะเล	1,3
24. LAMIACEAE (LABIATAE)		
24.1 <i>Hyptis brevipes</i> Poit.	ฉัตรพระอินทร์	1
25. LORANTHACEAE		
25.1 <i>Dendrophthoe pentandra</i> Miq.	กาฝากมะม่วง	1,3
26. LYTHRACEAE		
26.1 <i>Largerstroemia loundonii</i> Teijsm. & Binn.	เสลาใบใหญ่	3
27. MALVACEAE		
27.1 <i>Sida cordifolia</i> Linn.	หญ้าจัตใบป้อม	3
27.2 <i>Thespesia populnea</i> Soland. & Correa	โพทะเล	1,2,3
28. MENISPERMACEAE		
28.1 <i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels.	เถาย่านาง	1,2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ
29. MIMOSACEAE		
29.1 <i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	3
30. MORACEAE		
30.1 <i>Ficus rumphii</i> Bl.	โพขนก	1
30.2 <i>F. superba</i> Miq.	ไกร	1,3
30.3 <i>Maclura cochinchinensis</i> (Lour.) Corner	แกแล	3
30.4 <i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	1,2,3
30.5 <i>S. taxoides</i> (Heyne) Kurz.	ข่อยหนาม	1,3
31. MYRTACEAE		
31.1 <i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeel	หว่า	3
31.2 <i>S. syzygioides</i> (Miq.) Merr. & L.M. Perry	แดงดง	1
32. NYCTAGINACEAE		
32.1 <i>Pisonia aculeata</i> Linn.	คัตเค้าหน	3
32.2 <i>Boerhavia diffusa</i> Linn.	ผักขมหิน	1,2,3
33. OCHNACEAE		
33.1 <i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	ช้างน้าว	1,3
34. OLACACEAE		
34.1 <i>Olex scandens</i> Roxb.	กระทกรก	2
35. PORTULACACEAE		
35.1 <i>Portulaca pilosa</i> Linn. ssp. <i>pilosa</i> Geesink	สารพัดพิษ	3
36. RHAMNACEAE		
36.1 <i>Colubrina asiatica</i> Brongn.	คันทรง	1,3
36.2 <i>Zizyphus oenoplia</i> Mill.	เล็บเหยี่ยว	1,3
37. RHIZOPHORACEAE		
37.1 <i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	เฉียงพร้านางแอ	1
38. RUBIACEAE		
38.1 <i>Ixora cibdela</i> Craib	เจ็มป่า	3
38.2 <i>Paedaria tomentosa</i> Bl.	ย่านพาโหม	3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ
38.3 <i>Tarenna collinsae</i> Craib	เข็มขาว	3
39. RUTACEAE		
39.1 <i>Atalantia monophylla</i> Correa	มะนาวผี	1,3
39.2 <i>Clausena excavata</i> Burm.	หวดหมื่น	1,2,3
40. SALVADORACEAE		
40.1 <i>Azima sarmentosa</i> Benth.& Hook.	หนามพุงดอ	3
41. SANTALACEAE		
41.1 <i>Cassytha filiformis</i> Linn.	สังวาลย์พระอินทร์	1,3
42. SAPINDACEAE		
42.1 <i>Allophyllus racemosus</i> Raldk. ex Engl. -		3
42.2 <i>Cardiospermum helicacabum</i> Linn.	โคกกระออม	3
42.3 <i>Lepisanthes rubiginosa</i> Leenh.	มะหวด	1,3
42.4 <i>Zollingeria dongnaiensis</i> Pierre	ขันทอน	3
43. SAPOTACEAE		
43.1 <i>Manilkara hexandra</i> Dubard.	เกด	3
43.2 <i>Planchonella obovata</i> Pierre	งาไซ	1,2
44. SIMAROUBACEAE		
44.1 <i>Harrisonia perforata</i> Merr.	สีพันคนทา	3
45. STERCULIACEAE		
45.1 <i>Waltheria americana</i> Linn.	ตาลทราย	3
46. VERBENACEAE		
46.1 <i>Clerodendrum inerme</i> (Linn.) Gaertn.	สามะงา	1,2,3
46.2 <i>Vitex pinnata</i> Linn.	ตีนนก	1
46.3 <i>V. quinata</i> (Lour.) Williams	หมากเล็กหมากน้อย	1
46.4 <i>V. trifolia</i> Linn. var. <i>simplicifolia</i> Cham.	คนที่ล่อทะเล	2,3
47. VISCACEAE		
47.1 <i>Viscum articulatum</i> Burm.f.	กาฝากตีนปู	3
48. ARECACEAE		
48.1 <i>Cocos nucifera</i> Linn.	มะพร้าว	1,2,3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

วงศ์/ชนิด	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ
49. CYPERACEAE		
49.1 <i>Bulbostylis barbatum</i> (Rottboell) Kunth ex Clarke	หญ้าหนวดแมว	3
50. FLAGELLARIACEAE		
50.1 <i>Flagellaria indica</i> Linn.	หาวยลิ่ง	1,3
51. LILIACEAE		
51.1 <i>Asparagus racemosus</i> Willd.	สามสิบ	3
52. PANDANACEAE		
52.1 <i>Pandanus odoratissimus</i> Linn.	เตยทะเล	1,2,3
53. POACEAE		
53.1 <i>Spinifex littoreus</i> Merr.	หญ้าลอยลม	2,3
54. SIEMONACEAE		
54.1 <i>Stemona tuberosa</i> Lour.	ท่อนตายหยาก	1
55. TYPHACEAE		
55.1 <i>Typha angustifolia</i> Linn.	ธูปฤๅษี	3
56. ZINGIBERACEAE		
56.1 <i>Kaempferia pulchra</i> Ridl.	เปราะป่า	1
57. MARSILEACEAE		
57.1 <i>Marsilea crenata</i> Presl.	ผักแว่น	3
58. PARKERACEAE		
58.1 <i>Ceratopteris thalictroides</i> (Linn.) Brongn.	ผักข่าเขียว	1,3

หมายเหตุ บริเวณที่พบได้แก่ :-

- 1 พรรณไม้บริเวณอุทยานแห่งชาติทางทะเลหมู่เกาะตะรุเตา (Congdon, 1982)
- 2 พรรณไม้บริเวณชายหาดจังหวัดสงขลา (พวงเพ็ญ ศิริรักษ์, 2528)
- 3 พรรณไม้บริเวณลัดตหีบ จังหวัดชลบุรี (Maxwell, 1974)

ก. ไม้ก้าน *Wrightia tomentosa* Roem. & Schult.

ข. พรางแก้ว *Ochna integerrima* Merr.

ค. ไม้เงิน *Bauhinia bracteata*
(Grah. ex Benth.) Bakh.

ง. สี่ในตะพา *Harrisonia perforata* Merr.

จ. ไม้ *Manilkara hexandra* Dubard

ฉ. ลำไยเทศ *Diospyros ferrea* Bakh.

ก. กลองแดง *Connarus cochinchinensis* Pierre

ข. เหนือปลาหมึก *Ichnocarpus frutescens* R.Br.

ค. ต้นแดง *Vitex pinnata* L.

ง. หัวปลีแดง *Sarcostemma brunonianum* Wight & Arn.

จ. เตยสามพ *Tiliacora triandra* (Colebr.) Diel.

ฉ. พญานาค *Eulophia andamanensis* Reichb.

ช. Ramalina sp.

ก. ไม้ตีนเป็ด *Ficus rumphii* Bl.

ข.

ไม้กวาดทอง *Cansjera rheedii* Gmelin.

ค. แครก *Bridelia ovata* Deene.

ง.

ปลาจั่น *Bauhinia bracteata* (Grah. ex Benth.)
Bakh.

จ. กากนวลเจ็ดพัน *Salacia chinensis* L.

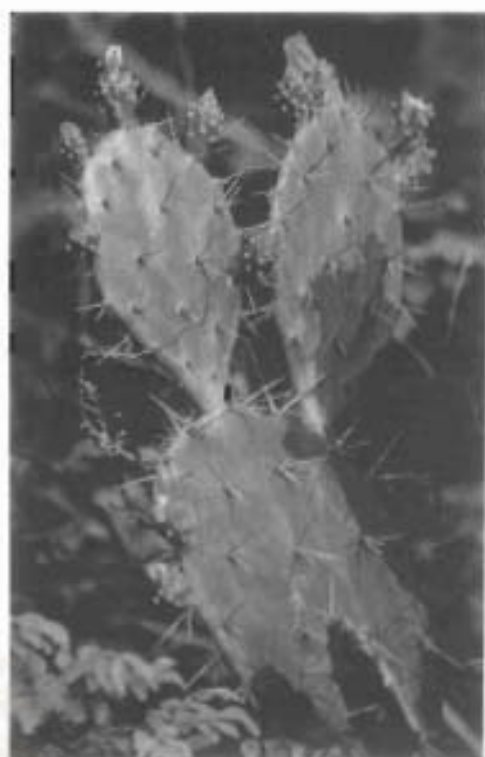

๘๒

ฉ. แครกดำตีน *Adenanthera pavonina* A.

๑. ไม้เลื้อย *Azima sarmentosa* Benth. & Hook.

๒. ไม้เลื้อย *Opuntia vulgaris* Mill.

๓.

๓. ไม้เลื้อย *Harrisonia perforata* Merr.

๔. ไม้เลื้อย *Maclura cochinchinensis* Corner

๕. ไม้เลื้อย *Streblus taxoides* Kurz

๖. ไม้เลื้อย *Capparis micracantha* DC.

5. ข้อสรุป

พรรณไม้บริเวณชายหาดห้วยกอ ที่จะจัดทำเป็นอุทยานวิทยาศาสตร์ฯ เท่าที่สำรวจ เก็บรวบรวมมาตรวจหาชื่อได้รวมทั้งหมด เป็นไม้ดอก 78 วงศ์ 159 สกล 181 ชนิด แยกเป็น พืชใบเลี้ยงคู่ 64 วงศ์ 144 สกล 166 ชนิด ซึ่งจัดประเภทเป็นไม้ต้นได้ 58 ชนิด ไม้พุ่ม 29 ชนิด ไม้รอเลี้ยง 24 ชนิด ไม้เลื้อย 25 ชนิด ไม้ล้มลุก 26 ชนิด และพืชเบียน 4 ชนิด พืชใบเลี้ยงเดี่ยว 14 วงศ์ 15 สกล 15 ชนิด จัดเป็นพืชล้มลุก 9 ชนิด ไม้เลื้อย 4 ชนิด และ ไม้ต้น 1 ชนิด นอกจากนี้พบเฟิร์น 2 วงศ์ 2 สกล 2 ชนิด และไลเคนส์ประเภทฟอยลม 1 ชนิด ซึ่งยังไม่เคยมีในรายงานการศึกษาบริเวณชายหาด หรือป่าเลนในประเทศไทยมาก่อน

ไม้ต้นที่พบเป็นจำนวนมาก นอกจากมะพร้าวคือ จันทองพยาบาท ตะขบป่า ช้างน้ำ และ ข่อย พวกไม้พุ่มพุ่มมะนาวพืชมากที่สุด ไม้รอเลี้ยงที่พบเป็นจำนวนมากทั่วไป คือ สีสันคนทา ชิงชี และถอบแถบ ไม้เลื้อยที่พบทั่วไปคือ บอเจียน และมะกล่ำตาหนู พันธุ์ไม้เหล่านี้มีจำนวนมาก และพบกระจายในแต่ละบริเวณตลอดจนระหว่างบริเวณ

สภาพพื้นที่ซึ่งเป็นทรายอ่อนน้ำได้น้อย มีลมแรง ได้รับไอน้ำทะเล และมีฝนตกในบริเวณนี้ค่อนข้างน้อย จึงทำให้สังคมพืชบริเวณนี้มีลักษณะแบบพืชที่ขึ้นในที่แห้งแล้ง คือบางพวกทิ้งใบ บางพวกมีหนาม ดังนั้นในบริเวณที่ศึกษาจึงพบพืชที่มีหนามเป็นจำนวนถึง 23 ชนิด (ตารางที่ 3.1-3.2) และหลายชนิดจัดเป็นพืชเด่น (dominant species) ได้แก่ หนามพวงคอ สีสันคนทา ชิงชี (ภาพที่ 4.4 ก ค และ จ ตามลำดับ) และมะนาวผี กลุ่มพวกพันธุ์ไม้ที่ผลัดใบ ได้แก่ ไกร อ้อยช้าง แสมสาร มะกอกป่า ตีนนก ช้างน้ำ หนามแท่ง กระโดน มะค่าลิง กุ่มบก และ ผักกุ่ม เสลาใบใหญ่ โพขนก ฯลฯ อีกกลุ่มหนึ่งเป็นพวกไม้เลื้อยหรือไม้ล้มลุกที่เจริญงอกงามเป็นฤดูกาล

เนื่องจากระยะเวลาและเงินทุนสนับสนุนเป็นข้อจำกัดในการสำรวจศึกษา ทำให้มีพันธุ์ไม้ที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาอีกไม่ต่ำกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากไม่พบดอกและผลในช่วงที่สำรวจ บางชนิดอยู่ในจุดที่ไม่สามารถเข้าไปศึกษาได้ เพราะเป็นดงไม้หนามหนาแน่นมากต้องตัดฟันพันธุ์ไม้เป็นจำนวนมากจึงจะผ่านได้ อย่างไรก็ตามการสำรวจศึกษาดังนี้ไม่ได้ว่าครอบคลุมค่อนข้างทั่วทั้งพื้นที่ และได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยทั้งในด้านพฤกษศาสตร์นิเวศวิทยาของพืช และการจัดการการใช้พื้นที่ป่าชายหาดต่อไปในอนาคต อีกทั้งในปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับป่าชายหาดของประเทศไทยยังไม่กว้างขวางเท่าการศึกษาในเรื่องป่าเลน จำนวนป่าชายหาดที่เหลืออยู่ก็นับวันจะน้อยลง เพราะถูกนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ จึงสมควรที่จะรีบเร่งสนับสนุนให้ได้ข้อมูลมากที่สุดโดยเร็ว และจัดให้มีบริเวณอนุรักษ์ไว้บ้างทั้งทางด้านชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย และฝั่งทะเลอันดามัน ตลอดจนตามเกาะต่างๆ

6. ข้อเสนอแนะ

สถานที่ที่กำหนดเป็นพื้นที่ของอุทยานวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 0.8 ตารางกิโลเมตร จะมีการก่อสร้างอาคารหลายหลัง จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายหาดหว่ากออกจากเดิม การศึกษาครั้งนี้จึงขอเสนอแนะให้อนุรักษ์พันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพแวดล้อมของป่าชายหาดหว่าก มีหลายชนิดที่เป็นพันธุ์ไม้เด่นควรขยายพันธุ์ ปลูกเป็นไม้ให้ร่มเงา ไม้ถนน และไม้ประดับ

พวกที่เหมาะสมสำหรับปลูกเป็นไม้ให้ร่มเงาและไม้ถนน ได้แก่

1. ไกร หรือ ไทรเล็บ (*Ficus superba* Miq.) มีขึ้นกระจายอยู่ในบริเวณ ประมาณ 10 ต้น และมีขนาดใหญ่ เป็นไม้ผลัดใบ ระยะเวลาที่แตกใบอ่อนสวยงามมาก ตลอดจนมีผลซึ่งเป็นอาหารของนก

2. หว่า (*Eugenia cumini* Druce) ไม้ชนิดนี้เดิมคงจะมีจำนวนมาก และมีอายุอาจเกิน 100 ปี สังเกตได้จากตอขนาดใหญ่ ที่พบร่องรอยของการตัดหลายครั้ง จึงทำให้พบแต่ต้นใหม่ที่แตกจากกอเดิม มีขนาดไม่ใหญ่มาก ต้นหว่าเป็นไม้ต้นขนาดใหญ่ ไม่ผลัดใบ ให้ร่มเงาได้ดี สมควรปลูกให้เป็นไม้เด่นของพื้นที่

3. เกด (*Manilkara hexandra* Dubard, ภาพที่ 4.1 ง) พบต้นขนาดใหญ่จำนวนน้อยมาก แต่เป็นพันธุ์ไม้ที่ทนทานต่อสภาพแห้งแล้ง มีรูปทรงสวยงาม ให้ร่มเงาได้ดีเช่นกัน

4. ตีนนก (*Vitex pinnata* Linn.) พบตามชายป่าทั้งด้านทางรถไฟ และด้านถนนเลียบริมทะเล มีจำนวนไม่มากนัก เป็นไม้ต้นที่มีรูปทรงสูงตรง ช่อดอกขนาดใหญ่ ดอกเล็กสีม่วง (ภาพที่ 4.2 ค)

5. มะกา (*Bridellia ovata* Decne) ไม้ต้นขนาดเล็กไม่ผลัดใบ เป็นพืชสมุนไพร (ภาพที่ 4.3 ค)

6. โมกมัน (*Wrightia tomentosa* Roem. & Schult.) พบน้อยมากเพียง 2-3 ต้น ขนาดไม่ใหญ่มาก เป็นไม้พุ่มแล้งที่มีดอกค่อนข้างโต และ สวย (ภาพที่ 4.1 ก) ควรปลูกเพิ่ม

7. สนทะเล (*Casuarina equisetifolia* J.R. & G. Forst.) เดิมปลูกไว้เป็นแนวตามชายหาด และ ปลูกมาก บริเวณด้านหน้าและด้านข้างโรงเรียนบ้านหว่าก (เดิม) สมควรอนุรักษ์ และปลูกเพิ่มเติม ตามแนวชายหาด

8. กระติง (*Calophyllum inophyllum* Linn.) เป็นไม้ต้นขนาดใหญ่ ใบเขียวเข้ม และเป็นมัน ใบดกแน่น ให้ร่มเงาดีมาก ตลอดจนมีดอกดกสีนวล เดิมปลูกไว้ที่โรงเรียน มีเพียง 2-3 ต้น ควรปลูกเพิ่ม

9. มะค่าลิง (*Sindora siamensis* Teijsm var. *maritima* (Pierre) K. & S.S. Larsen) พบต้นขนาดเล็กที่แตกจากตอเก่า ขึ้นกระจายทั่วบริเวณ

10. ช่อย (*Streblus asper* Lour.) ต้นขนาดใหญ่พบมากตามแนวทางรถไฟ ผลเป็นอาหารของนก ระหว่างที่ทำการสำรวจพบร่องรอยของการขาดต้นหลายต้นออกไปจากพื้นที่เดิม

11. แจง (*Maerua siamensis* Pax.) เป็นไม้ทนแล้งที่พบทั่วไป แต่ที่บริเวณชายหาดหว่ากอ มีแต่ต้นที่มีขนาดเล็ก สันนิษฐานว่าคงมีการตัดฟันต้นบ่อยครั้ง เช่นเดียวกับมะค่าลิง

12. จันทร์ทองพญาบาท (*Suregada multiflorum* Baill.) ไม้ต้นขนาดกลาง เดิมมีอยู่ค่อนข้างมากทุกบริเวณ ไม้ผลัดใบ และเป็นพืชสมุนไพรรักษา

13. เฉียงพรา้งนางแอ (*Carallia brachiata* Merr.) มักพบขึ้นปะปนกับจันทร์ทองพญาบาท มีใบสีเขียว ผิวใบมัน และใบดก

14. ชะมวง (*Garcinia cowa* Roxb.) ขึ้นอยู่บริเวณเดียวกับเฉียงพรา้งนางแอ ใบอ่อนสีม่วงแดง หรือม่วงอ่อนอมชมพู

15. กุ่ม (*Crateva religiosa* Ham.) ไม้ต้นผลัดใบ ช่อดอกโต และดอกโตสีสวย เปลี่ยนสีจากนวลไปจนถึงเหลือง มักจะออกดอกในช่วงที่ทิ้งใบ

16. ต้วแดง (*Cratoxylum cochinchinensis* Bl.) ไม้ต้น กิ่งค่อนข้างโปร่ง ดอกสีแดงเป็นกลุ่ม ห้อยลง

17. โปทะเล (*Thespesia populnea* Soland.) เป็นไม้ต้นที่มีดอกโต และสวยงาม เหมาะสำหรับปลูกตามแนวที่น้ำกร่อยเข้าถึง

18. มะกล่ำต้น (*Adenantha pavonina* Linn. var. *microsperma* Nielsen) เป็นไม้ต้นที่มีกิ่งก้านสาขามาก ปลูกให้ร่มเงาได้ดี

19. พลองจันทร์ (*Memecylon floribundum* Bl.) ไม้ต้น ใบดกแน่น มักจะผลัดใบเวลาออกดอก ดอกสีม่วงเล็ก ๆ เกาะรอบกิ่งเป็นช่วง ๆ

นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้อีกหลายชนิดซึ่งหากมีการจัดกลุ่มและตกแต่งกิ่งก้านสามารถนำมาปลูกเป็นไม้ประดับบริเวณอุทยานวิทยาศาสตร์ฯ ได้อย่างสวยงามและง่ายต่อการบำรุงรักษา ได้แก่

โมกเครือ (*Aganosma marginata* G. Don) เป็นไม้เลื้อยที่มีใบเขียวเป็นมัน ดอกช่อสีขาวและดก

จุมปลาหลด (*Oxystelma esculentum* R. Br.) มีดอกสีชมพูอมม่วง ขนาดค่อนข้างโตเด่นกว่าใบ

เถาวัลย์ควั่น (*Sarcostemma brunonianum* W. & A.) มีเถาเกลี้ยง และดอกสีนวล ค่อนข้างดก (ภาพที่ 4.2 ม)

ขจร (*Telosma minor* Craib) ไม้เลื้อยที่มีดอกสีเหลืองอมเขียวและหอม ปกติปลูกเป็นไม้ประดับกันอยู่แล้ว

दानหม่อน (*Vernonia elliptica* DC.) สีของต้นใบและดอกเป็นสีเทาเงิน ดอกดกสีขาวและหอม

เสมา (*Opuntia vulgaris* Mill.) มีทรงต้นและดอกสวย (ภาพที่ 4.4 ข)

พวงแก้ว (*Capparis siamensis* Kurz) ดอกมีขนาดค่อนข้างใหญ่ ผลสีสด

สร้อยทองทราย (*Polycarpea corymbosa* Lamk.) เหมาะสำหรับปลูกเป็นกลุ่มหรือตกแต่งสวนหิน

กำแพงเจ็ดชั้น (*Salacia chinensis* Linn.) ไม้พุ่มที่มีผลสุกเป็นสีส้มแดง ค่อนข้างดก (ภาพที่ 4.3 ง)

เล็บมือนาง (*Quisqualis indica* Linn.) ดอกสีชมพูแดง เป็นช่อ สวยงาม และหอม (เป็นไม้ประดับที่นิยมปลูกกันค่อนข้างมาก)

ผักบุ้งทะเล (*Ipomoea pes-caprae* Sweet.) ดอกสีม่วง ขนาดโต และดอก รสขื่น (*Tetracera loureiri* Pierre) ดอกดอก สีขาว และหอม (เป็น ไม้ประดับที่นิยมปลูกกันทั่วไป)

มะกล่ำตาหนู (*Abrus precatorius* Linn.) ไม้เถา มีพื้ดก เมื่อแตกเห็น เมล็ดกลมเล็กๆ สีแดงจุดดำ

หญ้าหางอิน (*Uraria lagopodioides* (L.) Desv. ex DC.) ต้นเตี้ย ช่อ ดอกเป็นพู่สั้นๆ สีชมพูอมม่วง ดอกค่อนข้างดก

รักทะเล (*Scaevola taccada* Roxb.) มีลักษณะทรงพุ่มแน่น ใบค่อนข้างใหญ่ สีเขียวเป็นมัน

ฉัตรพระอินทร์ (*Leonotis nepetifolia* R.Br.) มีลักษณะช่อดอกเป็นชั้น ๆ ดอกเล็กสีแสดตัดกับสีเขียวของใบประดับ

ประยงค์ป่า (*Aglai odoratissima* Bl.) ไม้พุ่ม ดอกเล็ก ๆ สีเหลือง เป็นช่อ มีกลิ่นหอม

ข่อยหนาม (*Streblus taxoides* Kurz.) เหมาะสำหรับทำไม้ตัด มีลักษณะ รูปร่างที่นำสนใจอยู่แล้วตามธรรมชาติ (ภาพที่ 4.4 ง.)

ข่าน้ำ (*Ochna integerrima* (Lour.) Merr.) เป็นไม้ต้นขนาดเล็กดอก โดสีเหลือง (ภาพที่ 4.1 ข) เวลาออกดอกมักทิ้งใบทั้งต้น เหมาะสำหรับปลูกเป็นกลุ่มหรือ เป็นแถว

กระทกรก (*Olox scandens* Roxb.) ดอกเล็กสีขาว และดอกตลอดกิ่ง

ผักหวานดง (*Cansjera rheedii* J.F. Gmelin) ลูกสีส้มแดงอมส้ม (ภาพที่ 4.3 ข.)

หนามแท่ง (*Catungnaregum tomentosum* (Bl. ex DC.) Tirveng รูปทรงต้นสวย (ภาพที่ 1.3 ม.)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- เขตสำรวจที่ดินที่ 5 2527. รายงานการสำรวจที่ดิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ฉบับที่ 335
กองสำรวจที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
ทวีศักดิ์ บุญเกิด และ คณะ 2530. การเก็บและรักษาตัวอย่างพันธุ์ไม้. กรุงเทพมหานคร:
อมรินทร์ พรินติ้ง กรัฟ จำกัด.
- พวงเพ็ญ ศิริรักษ์ 2528. การสำรวจพืชดอกบริเวณภาคทรายของจังหวัดสงขลา. รายงาน
การวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิพนธ์ ทรายเพชร 2533. ค่ายหลวงหัวากอ. ใน: สำนึก วิบริตร พระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย, หน้า 77-81. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ศรีสมานลาดพร้าว.
- สมเด็จพระนเรศวรมหาราช 2530. ความทรงจำพระนิพนธ์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
ทรงราชอาณาภาพ พิมพ์เนื่องในวันประสูติครบ 125 ปี วันที่ 21 มิถุนายน 2530.
กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินติ้ง กรัฟ จำกัด.
- Bangkurdpol, W. 1979. The Vegetation of Thailand: An Ecological
Review. Bangkok: Forest Management Division, Royal Forest
Department.
- Backer, C.A., and Bachuizen, R.C.B. 1963-1968. Flora of Java, 3
Vols. Leiden: The Rijkherbarium.
- Congdon, G. 1982. The Vegetation of Tarutao National Park. Nat.
Hist. Bull. Soc. 30(2), 135-198.
- Craib, W.G. 1939. Florae Siamensis Enumeratio. 2 Vols. Bangkok:
Siam Society.
- Hooker, J.D. 1872-1886. The Flora of British India. 7 Vols.
London: Reeve & Co.
- Kress, W. J. 1989. The Systematic Distribution of Vascular Epi-
phytes. In: Vascular Plants as Epiphytes: Evolution and
Ecophysiology, (U. Luttge, ed.), pp. 234-261, Springer-
Verlag, Berlin.
- Luttge, U. 1989. Vascular Epiphytes: Setting the Scene. In: Vas-
cular Plants as Epiphytes: Evolution and Ecophysiology, (U.
Luttge, ed.), pp. 1-14, Springer-Verlag, Berlin.
- Maxwell, J. F. 1974. Vascular Flora of the Sattahip Area. Thai For.
Bull. 8, 49-87.
- Sahavacharin, O., and Boonkerd, T. 1976. Epiphytic Flowering Plants
in the Mangrove Forest. Seminar/Workshop on Mangrove Eco-

logy Phuket Marine Biological Center, Jan. 10-15, National Research Council, Bangkok.

Sahavacharin, O., Boonkerd, T., and Patanaponpaiboon, P. 1979. Some Orchids found in Mangrove forests of Thailand. Biotrop. Spec. Publ. 10, 51-58.

Smitinand, T. 1973. Vegetation and Ground Covers of Thailand. (Unpublished manuscript) Bangkok: Royal Forest Department.

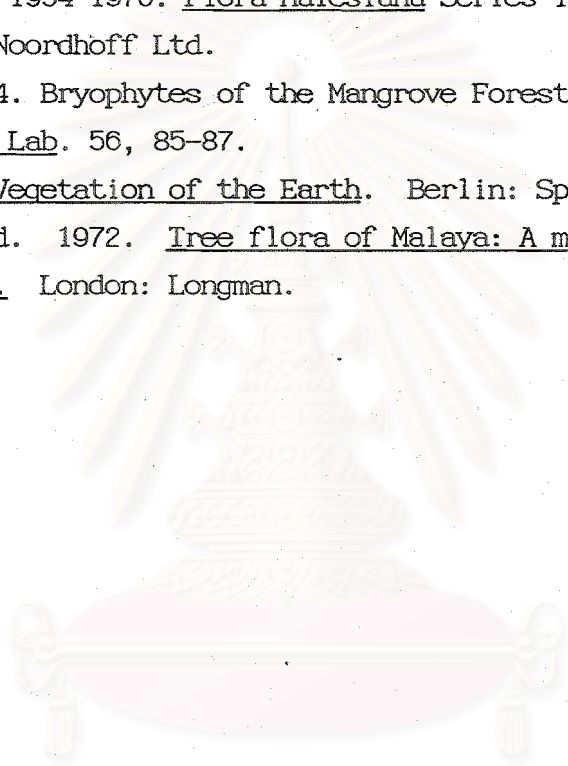
_____, and Larsen, K. 1972-1992. Flora of Thailand. Vol.2-5. The Forest Herbarium, Royal Forest Department.: Bangkok.

Steenis, C.G.G.J. 1954-1976. Flora Malesiana Series 1. The Netherlands: P. Noordhoff Ltd.

Thaithong, O. 1984. Bryophytes of the Mangrove Forest. Journ. Hattori Bot. Lab. 56, 85-87.

Walter, H. 1983. Vegetation of the Earth. Berlin: Springer-Verlag.

Whitmore, T.C., ed. 1972. Tree flora of Malaya: A manual for Foresters. London: Longman.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

